

PRAVILNIK

O NASTAVNOM PLANU ZA DRUGI CIKLUS OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA I NASTAVNOM PROGRAMU ZA PETI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 6/2007, 2/2010, 7/2010 - dr. pravilnik, 3/2011 - dr. pravilnik, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017 i 12/2018)

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuje se nastavni plan za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i nastavni program za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja.

Član 2

Nastavni plan za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i nastavni program za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 3

Nastavni plan za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i nastavni program za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja primenjuju se počev od školske 2007/2008. godine.

Nastavni plan iz stava 1. ovog člana za šesti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja primenjuje se počev od školske 2008/2009. godine, za sedmi razred počev od školske 2009/2010. godine, a za osmi razred počev od školske 2010/2011. godine.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Prosvetnom glasniku".

***Samostalni član Pravilnika o dopuni
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 4/2013)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Prosvetnom glasniku", a primenjivaće se od školske 2013/2014. godine.

***Samostalni član Pravilnika o izmenama
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 11/2016)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku" i primenjuje se od školske 2016/2017. godine.

***Samostalni član Pravilnika o izmeni
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 11/2016)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije" i primenjuje se od školske 2016/2017. godine.

***Samostalni član Pravilnika o izmenama i dopunama
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 6/2017)

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku RS - Prosvetnom glasniku", a primenjivaće se na učenike koji peti razred upisuju počev od školske 2017/2018. godine.

***Samostalni članovi Pravilnika o izmeni
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 8/2017)

Član 2

Nastavni plan za peti i šesti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja, za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja, primenjivaće se počev od školske 2017/2018. godine, a za šesti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja, primenjivaće se počev od školske 2018/2019. godine.

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku".

***Samostalni članovi Pravilnika o izmenama i dopunama
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 9/2017)

Član 4

Nastavni program predmeta za peti razred: Srpski jezik i književnost, Maternji jezici pripadnika nacionalnih manjina (Mađarski jezik, Rumunski jezik, Slovački jezik, Hrvatski jezik i Bosanski jezik), Srpski kao nematernji jezik, Strani jezik, Likovna kultura, Muzička kultura, Istorija, Geografija, Matematika, Biologija, Građansko vaspitanje, Drugi strani jezik i Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture (Bosanski jezik sa elementima nacionalne kulture i Slovački jezik sa elementima nacionalne kulture) primenjivaće se počev od školske 2018/2019. godine.

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku RS - Prosvetnom glasniku".

***Samostalni član Pravilnika o izmenama i dopunama
Pravilnika o nastavnom planu za drugi ciklus osnovnog obrazovanja i vaspitanja i
nastavnom programu za peti razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja***

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 12/2018)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku RS - Prosvetnom glasniku", a primenjuje se počev od školske 2018/2019. godine.

NASTAVNI PLAN ZA DRUGI CIKLUS OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Red · broj	A. OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI	PETI RAZRED		ŠESTI RAZRED		SEDMI RAZRED		OSMI RAZRED	
		ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.	ned.	god.
1.	Srpski jezik	5	180	4	144	4	144	4	136
	— jezik ¹								
2.	Srpski jezik ²	3	108	3	108	3	108	2	68
3.	Strani jezik	2	72	2	72	2	72	2	68
4.	Likovna kultura	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Muzička kultura	2	72	1	36	1	36	1	34
6.	Istorija	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Geografija	1	36	2	72	2	72	2	68
8.	Fizika	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Matematika	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Biologija	2	72	2	72	2	72	2	68
11.	Hemija	-	-	-	-	2	72	2	68
12.	Tehničko i informatičko obrazovanje	2	72	2	72	2	72	2	68
13.	Fizičko vaspitanje	2	72	2	72	2	72	2	68
	UKUPNO: A	23- 26*	828-936*	24- 27*	864-972*	26- 29*	936- 1044*	26- 28*	884-952*
Red · broj	B. OBAVEZNI IZBORNI NASTAVNI PREDMETI								
1.	Verska nastava/ Građansko vaspitanje ³	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Strani jezik ⁴	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Fizičko vaspitanje	1	36	1	36	1	36	1	34

	- izabrani sport ⁵								
	UKUPNO: B	4	144	4	144	4	144	4	136
	UKUPNO: A + B	27-30*	972-1080*	28-31*	1008-1116*	30-33*	1080-1188	30-32*	1020-1088*
Red . broj	V. IZBORNI NASTAVNI PREDMETI ⁶								
1.	Čuvari prirode	1	36	1	36	-		-	
2.	Svakodnevni život u prošlosti	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Crtanje, slikanje i vajanje	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Hor i orkestar	1	36	1	36	1	36	1	34
5.	Informatika i računarstvo	1	36	1	36	1	36	1	34
6.	Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture	2	72	2	72	2	72	2	68
7.	Šah	1	36	1	36	1	36	1	34
8.	Domaćinstvo	-	-	-	-	1	36	1	34
	UKUPNO: V	1-2*	36-72*	1-2*	36-72*	1-2*	36-72*	1-2*	34-68*
	UKUPNO: A + B + V	28-31*	1008-1116*	29-32*	1044-1152*	31-34*	1116-1224*	31-33*	1054-1122*

1 Naziv jezika nacionalne manjine u školama u kojima se nastava održava na maternjem jeziku nacionalne manjine.

2 Realizuje se u školama u kojima se nastava održava na maternjem jeziku nacionalne manjine.

* Broj časova za učenike pripadnike nacionalnih manjina

3 Učenik bira jedan od ponuđenih nastavnih predmeta i izučava ga do kraja drugog ciklusa.

4 Učenik bira strani jezik sa liste stranih jezika koju nudi škola u skladu sa svojim kadrovskim mogućnostima i izučava ga do kraja drugog ciklusa

5 Učenik bira sportsku granu sa liste koju nudi škola na početku školske godine

6 Škola je dužna da, pored obaveznih izbornih predmeta sa liste B, ponudi još najmanje četiri izborna predmeta sa liste V, za svaki razred, od kojih učenik bira jedan predmet, prema svojim sklonostima, na početku školske godine

NASTAVNI PLAN ZA PETI I ŠESTI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Red. broj	A. OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI	PETI RAZRED			ŠESTI RAZRED		
		ned.	god.	blok	ned.	god.	blok

				nastava			nastava
1.	Srpski jezik i književnost _____ jezik ¹	5	180		4	144	
2.	Srpski kao maternji jezik ²	3	108		3	108	
3.	Strani jezik	2	72		2	72	
4.	Istorija	1	36		2	72	
5.	Geografija	1	36		2	72	
6.	Biologija	2	72		2	72	
7.	Matematika	4	144		4	144	
8.	Informatika i računarstvo	1	36		1	36	
9.	Tehnika i tehnologija	2	72		2	72	
10.	Likovna kultura	2	72		1	36	
11.	Muzička kultura	2	72		1	36	
12.	Fizičko i zdravstveno vaspitanje	2	72 + 54 ³		2	72 + 54 ³	
13.	Fizika				2	72	
14.	Hemija						
UKUPNO: A		24- 27*	918- 1026*		25- 28*	954- 1062*	
	B. IZBORNI NASTAVNI PREDMETI						
1	Verska nastava/ Građansko vaspitanje ⁴	1	36		1	36	
2.	Drugi strani jezik ⁵	2	72		2	72	
3.	Maternji jezik/govor sa elementima nacionalne kulture ⁶	2	72		2	72	
UKUPNO: B		3-5*	108- 180*		3-5*	108- 180*	
UKUPNO: A + B		27- 30*	1026- 1134*		28- 31*	1062- 1170*	

Oblici obrazovno-vaspitnog rada kojima se ostvaruju obavezni i izborni nastavni predmeti

Red. broj	OBLIK OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA	PETI RAZRED		ŠESTI RAZRED	
		ned.	god.	ned.	god.
1.	Redovna nastava	27-30*	1026-1134*	28-31*	1062-1170*
2.	Slobodne nastavne aktivnosti ⁷	1	36	1	36
3.	Dopunska nastava	1	36	1	36
4.	Dodatna nastava	1	36	1	36

Red. broj	OSTALI OBLICI OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA	PETI RAZRED		ŠESTI RAZRED	
-----------	--	-------------	--	--------------	--

		ned.	god.	ned.	god.
1.	Čas odeljenjskog starešine	1	36	1	36
2.	Vannastavne aktivnosti ⁸	1	36	1	36
3.	Ekskurzija	Do 2 dana godišnje	Do 2 dana godišnje		

¹ Naziv jezika nacionalne manjine u školama u kojima se nastava održava na maternjem jeziku nacionalne manjine.

² Realizuje se u školama u kojima se nastava održava na maternjem jeziku nacionalne manjine.

³ Obavezne fizičke aktivnosti realizuju se u okviru predmeta Fizičko i zdravstveno vaspitanje.

⁴ Učenik bira jedan od ponuđenih izbornih nastavnih predmeta.

⁵ Učenik bira strani jezik sa liste stranih jezika koju nudi škola u skladu sa svojim kadrovskim mogućnostima i izučava ga do kraja drugog ciklusa

⁶ Učenik pripadnik nacionalne manjine koji sluša nastavu na srpskom jeziku može da izabere ovaj predmet ali nije u obavezi.

⁷ Slobodne nastavne aktivnosti škola planira Školskim programom i Godišnjim planom rada. Učenik obavezno bira jednu aktivnost sa liste od tri slobodne nastavne aktivnosti koje Škola nudi.

⁸ Vannastavne aktivnosti mogu da budu: društvene, umetničke, tehničke, humanitarne, kulturne, kao i druge aktivnosti u skladu sa prostornim i ljudskim resursima škole.

* Broj časova za učenike pripadnike nacionalnih manjina.

NASTAVNI PROGRAM ZA PETI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

1. CILJEVI OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Ciljevi obrazovanja i vaspitanja su:

- pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta, učenika i odraslog, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima;

- sticanje kvalitetnih znanja, veština i stavova koje su svima neophodne za lično ostvarenje i razvoj, inkluziju i zaposlenje i sticanje i razvijanje osnovnih kompetencija u pogledu komunikacije na maternjem jeziku, komunikacije na stranim jezicima, matematičke pismenosti i osnovnih kompetencija u nauci i tehnologiji, digitalne kompetencije, kompetencije učenja kako se uči, međuljudske i građanske kompetencije i kulturnog izražavanja;

- razvoj stvaralačkih sposobnosti, kreativnosti, estetske percepcije i ukusa;

- razvoj sposobnosti pronalaženja, analiziranja, primene i saopštavanja informacija, uz vešto i efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija;

- osposobljavanje za rešavanje problema, povezivanje i primenu znanja i veština u daljem obrazovanju, profesionalnom radu i svakodnevnom životu radi unapređivanja ličnog života i ekonomskog, socijalnog i demokratskog razvoja društva;

- razvoj motivacije za učenje, osposobljavanje za samostalno učenje, učenje i obrazovanje tokom celog života i uključivanje u međunarodne obrazovne i profesionalne procese;
- razvoj svesti o sebi, samoinicijative, sposobnosti samovrednovanja i izražavanja svog mišljenja;
- osposobljavanje za donošenje valjanih odluka o izboru daljeg obrazovanja i zanimanja, sopstvenog razvoja i budućeg života;
- osposobljavanje za rad i zanimanje stvaranjem stručnih kompetencija, u skladu sa zahtevima zanimanja, potrebama tržišta rada, razvojem savremene nauke, ekonomije, tehnike i tehnologije;
- razvoj i praktikovanje zdravih životnih stilova, svesti o važnosti sopstvenog zdravlja i bezbednosti, potrebe negovanja i razvoja fizičkih sposobnosti;
- razvoj svesti o značaju održivog razvoja, zaštite i očuvanja prirode i životne sredine, ekološke etike i zaštite životinja;
- razvoj sposobnosti komuniciranja, dijaloga, osećanja solidarnosti, kvalitetne i efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i negovanje drugarstva i prijateljstva;
- razvijanje sposobnosti za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu zasnovanom na poštovanju ljudskih i građanskih prava, prava na različitost i brizi za druge, kao i osnovnih vrednosti pravde, istine, slobode, poštenja i lične odgovornosti;
- formiranje stavova, uverenja i sistema vrednosti, razvoj ličnog i nacionalnog identiteta, razvijanje svesti i osećanja pripadnosti državi Srbiji, poštovanje i negovanje srpskog jezika i svog jezika, tradicije i kulture srpskog naroda, nacionalnih manjina i etničkih zajednica, drugih naroda, razvijanje multikulturalizma, poštovanje i očuvanje nacionalne i svetske kulturne baštine;
- razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti;
- povećanje obrazovnog nivoa stanovništva i razvoj Republike Srbije kao države zasnovane na znanju.

2. OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI OBAVEZNIH I IZBORNIH PREDMETA

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Cilj

Ciljevi nastave i učenja *srpskog jezika i književnosti* jesu da se učenik osposobi da pravilno koristi srpski jezik u različitim komunikativnim situacijama, u govoru i pisanju, tako što će ovladati osnovnim

zakovitostima srpskog književnog jezika, da stiče osnovna znanja o ulozi i značaju jezika u nacionalnoj kulturi i izgradnji nacionalnog identiteta; da kroz čitanje i tumačenje književnih dela iz srpske i svetske baštine razvija čitalačke kompetencije koje, uz književno znanje, obuhvataju emocionalno i fantazijsko uživanje, živo pamćenje, istraživačko posmatranje, podstiču imaginaciju i umetnički senzibilitet, estetsko doživljavanje i kritičko mišljenje, moralno prosuđivanje i asocijativno povezivanje; da se odgovarajućim vrstama čitanja osposobljava da usmereno pristupa delu i prilikom tumačenja otkriva različite slojeve i značenja; da stiče osnovna znanja o mestu, ulozi i značaju jezika i književnosti u srpskoj i svetskoj kulturi, neguje ljubav prema srpskom jeziku i književnosti; da stiče i razvija najšira humanistička znanja i da nauči kako funkcionalno da povezuje sadržaje predmetnih oblasti.

Razred

peti

Godišnji fond časova **180 časova**

OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje književni i neknjiževni tekst; upoređuje odlike fikcionalne i nefikcionalne književnosti - čita sa razumevanjem i opiše svoj doživljaj različitih vrsta književnih dela - čita sa razumevanjem odabrane primere ostalih tipova tekstova - odredi rod književnog dela i književnu vrstu - razlikuje karakteristike narodne od karakteristika umetničke književnosti - razlikuje realističnu prozu i prozu zasnovanu na natprirodnoj motivaciji - analizira elemente kompozicije lirske pesme (strofa, stih); epskog dela u stihu i u prozi (delovi fabule - poglavlje, epizoda; stih); dramskog dela (čin, scena, pojava) - razlikuje pojam pesnika i pojam lirskog subjekta; pojam pripovedača u odnosu na pisca 	<p>LIRIKA</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Narodna pesma: <i>Vila zida grad</i> 2. Narodne lirske pesme o radu(izbor); narodne lirske porodične pesme (izbor) 3. Branko Radičević: <i>Pevam danju, pevam noću</i> 4. Milica Stojadinović Srpkinja: <i>Pevam pesmu</i> 5. Dušan Vasiljev: <i>Domovina</i>/Aleksa Šantić: <i>Moja otadžbina</i> 6. Vojislav Ilić: <i>Zimsko jutro</i> 7. Milovan Danajlić: <i>Šljiva</i>/Desanka Maksimović: <i>Srebrne plesačice</i> 8. Peđa Trajković: <i>Kad knjige budu u modi</i> <p>Književni termini i pojmovi</p> <p>Pesnik i lirski subjekat.</p> <p>Motivi i pesničke slike kao elementi kompozicije lirske pesme.</p> <p>Vrsta strofe prema broju stihova u lirskoj pesmi: katren; vrsta stiha po broju slogova (deseterac i osmerac).</p> <p>Odlike lirske poezije: slikovitost, ritmičnost, emocionalnost.</p> <p>Stilske figure: epitet, onomatopeja.</p> <p>Vrste autorske i narodne lirske pesme: opisne (deskriptivne), rodoljubive</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje oblike kazivanja - uviđa zvučne, vizuelne, taktilne, olfaktorne elemente pesničke slike - odredi stilske figure i razume njihovu ulogu u književno-umetničkom tekstu - proceni osnovni ton pevanja, pripovedanja ili dramske radnje (šaljiv, vedar, tužan i sl.) - razvija imaginacijski bogate asocijacije na osnovu tema i motiva književnih dela - odredi temu i glavne i sporedne motive - analizira uzročno-posledično nizanje motiva - ilustruje osobine likova primerima iz teksta - vrednuje postupke likova i argumentovano iznosi stavove - ilustruje verovanja, običaje, način života i događaje u prošlosti opisane u književnim delima - uvažava nacionalne vrednosti i neguje srpsku kulturnoistorijsku baštinu - navede primere lične dobiti od čitanja - napreduje u sticanju čitalačkih kompetencija - uporedi književno i filmsko delo, pozorišnu predstavu i dramski tekst 	<p>(patriotske); mitološke, pesme o radu (posleničke) i porodične.</p> <p>EPIKA</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Narodna pesma: <i>Sveti Savo</i> 2. Narodna pesma: <i>Ženidba Dušanova</i> (odlomak o savladavanju prepreka zatočnika Miloša Vojinovića) 3. <i>Ero s onoga svijeta</i> 4. <i>Djevojka cara nadmudrila</i> 5. Milovan Glišić: <i>Prva brazda</i> 6. Stevan Sremac: <i>Čiča Jordan</i> (odlomak) 7. Branko Ćopić: <i>Pohod na Mjesec</i> 8. Ivo Andrić: <i>Mostovi</i> 9. Danilo Kiš: <i>Dečak i pas</i> 10. Goran Petrović: <i>Mesec nad tepsijom</i> (prvi odlomak priče "Beli hleb od preterivanja" i kraj priče koji čine odeljci "Možeš smatrati da si zadobio venac slave" i "Mravi su vukli velike trošice tišine") 11. Anton Pavlovič Čehov: <i>Šala</i> <p>Književni termini i pojmovi</p> <p>Pisac i pripovedač.</p> <p>Oblici kazivanja: pripovedanje u prvom i trećem licu.</p> <p>Fabula: nizanje događaja, epizode, poglavlja.</p> <p>Karakterizacija likova - način govora, ponašanje, fizički izgled, životni stavovi, etičnost postupaka.</p> <p>Vrste epskih dela u stihu i prozi: epska narodna pesma, bajka (narodna i autorska), novela (narodna i autorska), šaljiva narodna priča.</p> <p>Vrsta stiha prema broju slogova: deseterac.</p> <p>DRAMA</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Branislav Nušić: <i>Kirija</i> 2. Dušan Radović: <i>Kapetan Džon Pipifoks</i> 3. Ljubiša Đokić: <i>Biberče</i> <p>Književni termini i pojmovi</p> <p>Pozorišna predstava i drama.</p> <p>Čin, pojava, lica u drami, dramska radnja.</p> <p>Scena, kostim, gluma, režija.</p> <p>Dramske vrste: jednočinka, radio-drama.</p> <p>NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI</p>
--	--	--

		<p>TEKSTOVI (birati do 2 dela)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vuk St. Karadžić: <i>Moba i prelo</i> (odlomak iz dela <i>Život i običaji naroda srpskoga</i>) 2. Dositej Obradović: <i>O ljubavi prema nauci</i> 3. M. Petrović Alas: <i>U carstvu gusara</i> (odlomci) 4. Milutin Milanković: <i>Uspomene, doživljaji, saznanja</i> (odlomak) 5. Izbor iz enciklopedija i časopisa za decu <p>DOMAĆA LEKTIRA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Epske narodne pesme</i> (o Nemanjićima i Mrnjavčevićima - pretkosovski tematski krug) 2. <i>Narodne bajke, novele, šaljive narodne priče</i> (izbor); kratke folklorne forme (pitalice, brzalice, poslovice, zagonetke) 3. Branislav Nušić: <i>Hajduci</i> 4. Danijel Defo: <i>Robinson Kruso</i> (odlomak o izgradnji skloništa) 5. Mark Tven: <i>Doživljaji Haklberija Fina/Kraljević i prosjak/Doživljaji Toma Sojera</i> 6. Izbor autorskih bajki (Grozdana Olujić; Ivana Nešić: <i>Zelenbabini darovi</i> (odlomci)) 7. Igor Kolarov: <i>Agi i Ema</i> 8. Izbor iz savremene poezije za decu (Aleksandar Vučo, Miroslav Antić, Dragomir Đorđević, Vladimir Andrić, Dejan Aleksić...) <p>Dopunski izbor lektire (birati do 3 dela)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jovan Jovanović Zmaj: <i>Pesmo moja</i> (iz <i>Đulića</i>) 2. Stevan Raičković: <i>Veliko dvorište</i> (izbor)/<i>Male bajke</i> (izbor) 3. Ivan Cankar: <i>Desetica</i> 4. Ljubivoje Ršumović: <i>Ujdurme i zvrčke iz antičke Grčke</i> (izbor)/Gustav Švab: <i>Priče iz starine</i> 5. Džon R. R. Tolkin: <i>Hobit</i> (odlomci) 6. Nikol Lezije: <i>Tajna žutog balona</i> 7. Kornelija Funke: <i>Gospodar lopova</i> (odlomak) 8. Vida Ognjenović: <i>Putovanje u putopis</i> (odlomak) 9. Vladislava Vojnović: <i>Priče iz glave</i> (izbor, osim priče <i>Pozorište</i>) 10. Dejan Aleksić: <i>Muzika traži uši</i> (izbor)/<i>Koga se tiče kako žive priče</i> (izbor)
--	--	--

			<p>11. Jovan Sterija Popović: <i>Laža i paralaža</i> (odlomak o Mesečevoj kraljici) i Edmon Rostan: <i>Sirano de Beržerak</i> (odlomak o putu na Mesec)</p> <p>Delo zavičajnog autora po izboru.</p>
JEZIK	Gramatika (morfologija, sintaksa)	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje promenljive reči od nepromenljivih - razlikuje kategorije roda, broja, padeža reči koje imaju deklinaciju - razlikuje osnovne funkcije i značenja padeža - upotrebljava padežne oblike u skladu sa normom - upotrebljava glagolske oblike u skladu sa normom - razlikuje osnovne rečenične članove (u tipičnim slučajevima) 	<p>Promenljive reči: imenice, zamenice, pridevi, brojevi (s napomenom da su neki brojevi nepromenljivi), glagoli; nepromenljive reči: prilozi (s napomenom da neki prilozi mogu imati komparaciju) i predlozi.</p> <p>Imenice - značenje i vrste (vlastite, zajedničke, zbirne, gradivne; misaone, glagolske).</p> <p>Promena imenica (deklinacija): gramatička osnova, nastavak za oblik, pojam padeža.</p> <p>Osnovne funkcije i značenja padeža (s predlozima i bez predloga): nominativ (subjekat); genitiv (pripadanje i deo nečega); dativ (namena i usmerenost); akuzativ (objekat); vokativ (dozivanje, obraćanje); instrumental (sredstvo i društvo); lokativ (mesto).</p> <p>Pridevi - značenje i vrste prideva (opisni, prisvojni, gradivni; mesni i vremenski); rod, broj, padež i komparacija prideva.</p> <p>Slaganje prideva sa imenicom u rodu, broju i padežu.</p> <p>Zamenice - lične zamenice: promena, naglašeni i nenaglašeni oblici, upotreba lične zamenice svakog lica <i>sebe, se</i>.</p> <p>Brojevi - vrste i upotreba: glavni (osnovni, zbirni brojevi, brojne imenice na <i>-ica</i>) i redni brojevi.</p> <p>Glagoli - glagolski vid (nesvršeni i svršeni); glagolski rod (prelazni, neprelazni i povratni glagoli); glagolski oblici (građenje i osnovno značenje): infinitiv (i infinitivna osnova), prezent (prezentska osnova, naglašeni i nenaglašeni oblici prezenta pomoćnih</p>

			<p>glagola), perfekat, futur I.</p> <p>Predikatska rečenica - predikat (glagolski; imenski); slaganje predikata sa subjektom u licu, broju i rodu; pravi i nepravi objekat; priloške odredbe (za mesto, za vreme, za način; za uzrok i za meru i količinu); apozicija.</p>
	Pravopis	<p>- dosledno primenjuje pravopisnu normu u upotrebi velikog slova; sastavljenog i rastavljenog pisanja reči; interpunkcijskih znakova</p> <p>- koristi pravopis (školsko izdanje)</p>	<p>Veliko slovo u višechlanim geografskim nazivima; u nazivima institucija, preduzeća, ustanova, organizacija (tipični primeri); veliko i malo slovo u pisanju prisvojnih prideva.</p> <p>Zamenica <i>Vi</i> iz poštovanja.</p> <p>Odrična rečca <i>ne</i> uz imenice, prideve i glagole; rečca <i>naj</i> u superlativu; višechlani osnovni i redni brojevi.</p> <p>Interpunkcijski znaci: zapeta (u nabrananju, uz vokativ i apoziciju); navodnici (naslovi dela i nazivi škola); crta (umesto navodnika u upravnom govoru).</p>
	Ortoepija	<p>- pravilno izgovara reči vodeći računa o mestu akcenta i intonaciji rečenice</p> <p>- govori jasno poštujući književnojezičku normu</p> <p>- tečno i razgovetno čita naglas književne i neumetničke tekstove</p>	<p>Mesto akcenta u višesložnim rečima (tipični slučajevi).</p> <p>Intonacija i pauze vezane za interpunkcijske znakove; intonacija upitnih rečenica.</p> <p>Artikulacija: glasno čitanje brzalica, najpre sporo, a potom brže (individualno ili u grupi).</p>
	JEZIČKA KULTURA	<p>- koristi različite oblike kazivanja: deskripciju (portret i pejzaž), pripovedanje u 1. i 3. licu, dijalog</p> <p>- izdvaja delove teksta (naslov, pasuse) i organizuje ga u smisaone celine (uvodni, središnji i završni deo teksta)</p> <p>- sastavlja govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnog dela i na teme iz svakodnevnog života i sveta mašte</p> <p>- pronalazi eksplicitno i</p>	<p>Prepričavanje, pričanje, opisivanje - uočavanje razlike između govornog i pisanog jezika; pisanje pisma (privatno, imejl)</p> <p>Bogaćenje rečnika: sinonimi i antonimi; neknjiževne reči i tuđice - njihova zamena jezičkim standardom; uočavanje i otklanjanje beznačajnih pojedinosti i suvišnih reči u tekstu i govoru.</p> <p>Tehnika izrade pismenog sastava (težište teme, izbor i raspored građe, osnovni elementi kompozicije i grupisanje građe prema kompozicionim etapama); pasus kao uže tematske celine i njegove kompozicijsko-stilske funkcije.</p> <p>Osam domaćih pismenih zadataka.</p>

	implicitno sadržane informacije u jednostavnijem književnom i neknjiževnom tekstu - napamet govori odabrane književne tekstove ili odlomke	Četiri školska pismena zadatka.
--	--	---------------------------------

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Strani jezik
Istorija
Muzička kultura
Likovna kultura
Verska nastava
Građansko vaspitanje

UPUTSTVO ZA OSTVARIVANJE PROGRAMA

Nastavni program predmeta *Srpski jezik i književnost* čine tri predmetne oblasti: Književnost, Jezik i Jezička kultura. Preporučena distribucija časova po predmetnim oblastima je sledeća: Književnost - 70 časova, Jezik - 70 časova i Jezička kultura - 40 časova. Sve tri oblasti se prožimaju i nijedna se ne može izučavati izolovano i bez sadejstva sa drugim oblastima.

Nastavni program *srpskog jezika i književnosti* zasnovan je na ishodima, odnosno na procesu učenja i učeničkim postignućima. Ishodi predstavljaju opis integrisanih znanja, veština, stavova i vrednosti koje učenik gradi, proširuje i produbljuje kroz sve tri predmetne oblasti ovog predmeta.

I. PLANIRANJE NASTAVE I UČENJA

Nastavni program orijentisan na ishode nastavniku daje veću slobodu u kreiranju i osmišljavanju nastave i učenja. Uloga nastavnika jeste da dati program prilagodi, imajući u vidu: sastav odeljenja i karakteristike učenika; udžbenike i druge nastavne materijale koje će koristiti; tehničke uslove, nastavna sredstva i medije kojima škola raspolaže; resurse, mogućnosti, kao i potrebe lokalne sredine u kojoj se škola nalazi. Polazeći od datih ishoda i sadržaja, nastavnik najpre kreira svoj godišnji, tj. globalni plan rada, iz koga će kasnije razvijati svoje operativne planove. Ishodi definisani po oblastima olakšavaju nastavniku dalju operacionalizaciju ishoda na nivou konkretnih nastavnih jedinica. Od nastavnika se očekuje da za svaku nastavnu jedinicu, u fazi planiranja i pisanja pripreme za čas, definiše ishode na tri nivoa: one koje bi svi učenici trebalo da dostignu, one koje bi većina učenika trebalo da dostigne i one koje mogu samo neki učenici da dostignu. Na ovaj način postiže se indirektna veza sa standardima na tri nivoa postignuća učenika. Tokom planiranja treba, takođe, imati u vidu da se neki ishodi ostvaruju brže i lakše, ali je za većinu ishoda (posebno za predmetnu oblast Književnost) potrebno više vremena, više različitih aktivnosti i rad na različitim tekstovima. Pored toga što učenike treba da osposobi za korišćenje udžbenika, kao jednog od izvora znanja, nastavnik valja da ih uputi u načine i oblike upotrebe drugih izvora saznavanja.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA

KNJIŽEVNOST

Okosnicu programa književnosti čine tekstovi iz lektire. Lektira je razvrstana po književnim rodovima - *lirika, epika, drama* i obogaćena izborom nefikcionalnih, naučnopopularnih i informativnih tekstova. Obavezni deo lektire sastoji se, uglavnom, od dela koja pripadaju osnovnom nacionalnom korpusu, ali je obogaćen savremenim, aktuelnim delima. Izbor dela je u najvećoj meri zasnovan na principu prilagođenosti uzrastu.

Uz tekstove koje je potrebno obraditi na času dat je i spisak domaće lektire. Cilj ponovnog uvođenja domaće lektire je formiranje, razvijanje ili negovanje čitalačkih navika kod učenika. Obimnija dela učenici mogu čitati preko raspusta čime se podstiče razvijanje kontinuirane navike čitanja.

Uz obavezni spisak dela za obradu dodat je dopunski izbor tekstova. Izborni deo dopušta nastavniku veću kreativnost u dostizanju ishoda. Takođe, programom se podstiče upoznavanje učenika sa zavičajnom, lokalnom (ili regionalnom) kulturom i stvaralaštvom, pošto je omogućeno da svaki nastavnik obradi delo po izboru pisca iz zavičajnog (regionalnog) korpusa.

Uz dominantan korpus tekstova kanonskih pisaca kojim se utiče na formiranje estetskog ukusa učenika, izgrađuje i bogati svest o prirodi nacionalne književnosti (i vrednostima klasika svetske književnosti), ali i kulturnom i nacionalnom identitetu, u izboru lektire i dopunskom izboru data je mogućnost nastavnicima da odaberu i izvestan broj književnih dela savremenih pisaca, čime se učenici upoznaju sa reprezentativnim primerima savremene književnosti i u prilici su da kritički sameravaju poetiku njihovih dela sa kanonskim vrednostima. Cilj uvođenja savremenih književnih dela koja još nisu postala deo kanona jeste da se po svojoj motivskoj ili tematskoj srodnosti vežu za postojeće teme i motive u okviru nastavnog programa i da se takvim primerima pokaže kako i savremeni pisci promišljaju epsku narodnu tradiciju ili teme prijateljstva, etičnosti, razvijaju imaginaciju i empatiju, čime će se bogatiti vertikalno čitalačko iskustvo učenika i osavremeniti pristup nastavi.

Ovakav izbor dela omogućava veću mogućnost primene komparativnog pristupa proučavanju literarnog stvaralaštva, uz odabir različitih nivoa obrade: interpretacije, prikaza ili osvrta. Izbor dela treba da bude usklađen sa mogućnostima, potrebama i interesovanjima konkretnog đačkog kolektiva. Razlike u ukupnoj umetničkoj i informativnoj vrednosti pojedinih tekstova utiču na odgovarajuća metodička rešenja (prilagođavanje čitanja vrsti teksta, opseg tumačenja teksta u zavisnosti od složenosti njegove strukture, povezivanje i grupisanje sa odgovarajućim sadržajima iz drugih predmetnih područja - gramatike, pravopisa i jezičke kulture i sl.).

Tekstovi iz dopunskog dela programa treba da posluže nastavniku i pri obradi nastavnih jedinica iz gramatike, kao i za obradu i utvrđivanje sadržaja iz jezičke kulture. Dela koja neće obrađivati nastavnik treba da preporuči učenicima za čitanje u slobodno vreme.

Novi program zasnovan je na uočavanju prirode i uloge književnog dela, kao i uočavanju razlike književnih i neknjiževnih tekstova, odnosno njihovoj većoj korelativnosti. Učenici treba da budu osposobljeni da razlikuju osobenosti književnog teksta (fikcionalnost, konotativnost, književni postupci, slikovitost, ritmičnost i sl.) u odnosu na denotativnost, informativnost i kazivanje zasnovano na činjenicama i podacima u različitim vidovima neknjiževnih tekstova. Korelativnost je omogućena adekvatnim kombinovanjem obaveznih i izbornih dela.

Sa spiska dopunskog izbora nastavnik bira ona dela koja će, uz obavezni deo lektire, činiti tematsko-motivske celine. Nastavnik može grupisati i povezivati po srodnosti dela iz obaveznog i dopunskog programa na mnogo načina. Mogući primeri funkcionalnog povezivanja nastavnih jedinica mogu biti sledeći (nikako i jedini): tema prijateljstvo: Nušićevi *Hajduci* - Tvenovi *Doživljaji Toma Sojera/Doživljaji Haklberija Fina* - Kišov *Dečak i pas* - Raičkovićevo *Veliko dvorište* - *Gospodar lopova* K. Funke; socijalni motivi i problemi u odrastanju: Kišov *Dečak i pas* - Cankarova *Desetica* - G. Olujić, *Selo iznad oblaka* - Kolarovljev roman *Agi i Ema* - Glišićeva *Prva brazda*; rodoljublje: Dušan Vasiljev, *Domovina* ili Aleksa Šantić, *Moja otadžbina* - narodne epske pesme o Nemanjićima i Mrnjavčevićima; savremeno detinjstvo: Trajkovićevo pesma *Kad knjige budu u modi* - roman *Agi i Ema* - G. Olujić *Crvena žaba*; detinjstvo u prošlosti: Nušićevi *Hajduci* - Tvenovi *Doživljaji Toma Sojera/Doživljaji Haklberija Fina* - Milankovićeve *Uspomene, doživljaji, saznanja* - Kišov *Dečak i pas* - Raičkovićevo *Veliko dvorište* - Čopićev *Pohod na Mjesec* - Glišićeva *Prva brazda*; detinjstvo velikih naučnika i pisaca: o Nikoli Tesli - Milankovićeve *Uspomene, doživljaji, saznanja*; ljubav prema nauci i književnosti: D. Obradović, *O ljubavi prema nauci* (po potrebi prilagoditi uzrastu učenika) - Aleksićeve priče *Muzika traži uši* ili *Koga se tiče kako žive priče* - Milankovićeve *Uspomene, doživljaji, saznanja* - Trajkovićevo pesma *Kad knjige budu u modi*; opisivanje: Ilićevo *Zimsko jutro* - Danojlićeva *Šljiva* - Andrićevi *Mostovi* - *Srebrne plesačice* D. Maksimović - *Putovanje u putopis* V. Ognjenović; obrada portreta: Čiča Jordan - Miona - hajduci - hobit Bilbo Bagins - baka Ema - Tom Sojer/Haklberi Fin - Šipio; humor i parodija: *Ero s onoga svijeta* - Nušićevi *Hajduci* - Radovićev *Kapetan Džon Piplfoks*; mitologija: mitološke narodne lirske pesme - Ršumovićeva obrada grčkih mitova u knjizi *Ujdurme i zvrčke iz antičke Grčke*; avanture: Defoov *Robinson Kruso* - proza M. Petrovića *Alasa o gusarima, piratima i putovanju na "Robinsonovo" ostrvo* - Radovićev *Kapetan Džon Piplfoks* - Tvenovi *Doživljaji Toma Sojera/Doživljaji Haklberija Fina*. Navedeni primeri pokazuju kako se isti tekst može povezivati sa drugima na različite načine, prema različitim motivima ili tonu pripovedanja.

Književna dela koja su doživela ekranizaciju (*Hajduci*, *Agi i Ema*, *Doživljaji Toma Sojera*, *Hobit*, *Robinson Kruso*, *Gospodar lopova*) mogu poslužiti za komparativnu analizu i uočavanje razlike između književne i filmske (adaptirane, izmenjene) fabule i izraza, čime učenici mogu doći do zaključka o prirodi dva medija i razvijati svoju medijsku pismenost. Učenici se mogu uputiti i na druge filmove sa sličnom tematikom (dečje avanture ili avanture u fantastičnom svetu, odrastanje usamljenog deteta i sl.) i dodatno povezati obradu jedne tematsko-motivske celine.

Sa pojedinim elementima medijske pismenosti učenike treba upoznati takođe kroz korelaciju: pojam dečji časopis upoznati na konkretnom tekstu iz časopisa po izboru (sadržaj teksta treba da bude u vezi sa lektirom); pojam radio upoznati uz obradu teksta *Kapetan Džon Piplfoks* Duška Radovića.

Pored korelacije među tekstovima, neophodno je da nastavnik uspostavi vertikalnu korelaciju. Nastavnik mora biti upoznat sa sadržajima *srpskog jezika* prethodnih razreda radi poštovanja principa postupnosti i sistematičnosti.

Nastavnik, takođe, treba da poznaje sadržaje predmeta priroda i društvo za 3. i 4. razred (primer: prilikom obrade pretkosovskih pesama u uvodnom delu časa ili prilikom motivacije, učenike treba podsetiti na ono što su učili o Nemanjićima i Mrnjavčevićima iz ovog predmeta...).

Horizontalnu korelaciju nastavnik uspostavlja, pre svega, sa nastavom istorije, likovne kulture, muzičke kulture, verske nastave i građanskog vaspitanja.

Uvođenje učenika u svet književnosti, ali i ostalih, tzv. neknjiževnih tekstova (popularnih, informativnih), predstavlja izuzetno složen nastavni zadatak. Upravo na ovom stupnju školovanja stižu se osnovna i vrlo značajna znanja, umenja i navike od kojih će zavisiti učenička književna kultura, ali i estetske kompetencije. Učenici treba da razumeju fiktionalnu prirodu književnog dela i njegovu autonomnost (odnosno da prave razliku između lirskog subjekta i pesnika, pripovedača i pisca), kao i činjenicu da književno delo oblikuje jednu moguću sliku stvarnosti.

Pri obradi teksta primenjivaće se u većoj meri jedinstvo analitičkih i sintetičkih postupaka i gledišta. U skladu sa ishodom, učenike treba navikavati da svoje utiske, stavove i sudove o književnom delu detaljnije dokazuju činjenicama iz samoga teksta i tako ih osposobljavati za samostalan iskaz, istraživačku delatnost i zauzimanje kritičkih stavova.

Proučavanje književnoumetničkog dela u nastavi je složen proces koji započinje nastavnikovim i učenikovim pripremanjem (motivisanje učenika za čitanje, doživljavanje i proučavanje umetničkog teksta, čitanje, lokalizovanje umetničkog teksta, istraživački pripremni zadaci) za tumačenje dela, svoje najproduktivnije vidove dobija u interpretaciji književnog dela na nastavnom času, a u oblicima funkcionalne primene stečenih znanja i umenja nastavlja se i posle časa: u produktivnim obnavljanjima znanja o obrađenom nastavnom gradivu, u poredbenim izučavanjima književnoumetničkih dela i istraživačko-interpretativnim pristupima novim književnoumetničkim ostvarenjima. Središnje etape procesa proučavanja književnoumetničkog dela u nastavi jesu metodološko i metodičko zasnivanje interpretacije i njeno razvijanje na nastavnom času.

Obrada književnog dela treba da bude protkana rešavanjem problemskih pitanja koja su podstaknuta tekstem i umetničkim doživljavanjem. Mnogi tekstovi, a pogotovu odlomci iz dela, u nastavnom postupku zahtevaju umesnu lokalizaciju, često i višestruku. Situiranje teksta u vremenske, prostorne i društveno-istorijske okvire, kao i obaveštenja o bitnim sadržajima koji prethode odlomku - sve su to uslovi bez kojih se u brojnim slučajevima tekst ne može intenzivno doživeti i pravilno shvatiti.

Prilikom tumačenja teksta učenike treba navikavati da svoje utiske, stavove i sudove o književnom delu detaljnije dokazuju činjenicama iz samoga teksta i tako ih osposobljavati za samostalan iskaz, istraživačku delatnost i zauzimanje kritičkih stavova, uz uvažavanje individualnog razumevanja smisla književnog teksta i iskazivanje različitih stavova.

U nastavnoj interpretaciji književnoumetničkog dela objedinjavajući i sintetički činioци mogu biti: umetnički doživljaji, tekstovne celine, bitni strukturni elementi (tema, motivi, pesničke slike, fabula, odnosno siže, književni likovi, smisao i značenje teksta, motivacioni postupci, kompozicija), forme pripovedanja (oblici izlaganja), jezičko-stilski postupci i literarni (književnoumetnički) problemi.

Književnoteorijske pojmove učenici će upoznavati uz obradu odgovarajućih tekstova i pomoću osvrta na prethodno čitalačko iskustvo. U programu nisu navedeni pojmovi i vrste književnih dela predviđeni za usvajanje u prethodnim razredima prvog osnovnoškolskog ciklusa, ali se očekuje će se nastavnik nasloniti na stečeno znanje učenika, obnoviti ga i produbiti na primerima, shodno starijem uzrastu. Takav slučaj je sa stilskim figurama (poređenjem (komparacijom) i personifikacijom) koje se usvajaju u trećem i četvrtom razredu; pojmu pripovedanja i oblicima kazivanja u epskom književnom delu (dijalog, monolog, opisivanje)...

Jezičko-stilskim izražajnim sredstvima prilazi se s doživljajnog stanovišta; polaziće se od izazvanih umetničkih utisaka i estetičke sugestije, pa će se potom istraživati njihova jezičko-stilska uslovljenost.

Tokom obrade književnih dela, kao i u okviru govornih i pismenih vežbi, nastojaće se da učenici otkrivaju što više osobina, osećanja i duševnih stanja pojedinih likova, kao i da izražavaju svoje stavove o postupcima likova.

Prilikom povezivanja književnih (fikcionalnih), graničnih, odnosno nefikcionalnih tekstova (putopisna i autobiografska proza) i neknjiževnih tekstova (enciklopedije, rečnici, časopisi i sl.), treba realizovati ishode vezane za uočavanje razlike između fikcionalne i nefikcionalne književnosti (zasnovane na ličnom svedočenju i proverljivim podacima), kao i književnog i neknjiževnog teksta i upućivati učenika da uvide razliku u književnom postupku između navedenih vrsta.

Iako učenik usvaja pojmove narodne i autorske bajke u prethodnim razredima, sada treba da bude u stanju da detaljnije poznaje odlike narodne bajke i njene razlike u odnosu na autorsku bajku (kompozicija, (ne)postojanje stereotipnog početka i završetka, likovi - čovek kao glavni lik narodne bajke i životinje i natprirodna bića kao junaci autorske bajke, poremećaj ravnoteže kao uzrok potrage junaka u narodnoj bajci/potruga za identitetom i životnom srećom u autorskoj bajci, korišćenje (i izmena) motiva narodne bajke u autorskoj bajci), kao i u odnosu na dramsku ili scensku bajku (adaptacija motiva, odnosno prilagođavanje radnje dramskom obliku). Takođe, učenik treba da uočava razlike u osobenostima narodne i umetničke novele na primerima iz lektire. Zagonetke i poslovice uvode se u nastavu srpskog jezika i književnosti od prvog razreda, pa se znanja o ovim vrstama obnavljaju i proširuju. Isto važi i za priču o životinjama i njenu distinkciju u odnosu na basnu - nastavnik se naslanja na znanje iz prvog ciklusa obrazovanja, obnavlja ga i proširuje.

Ishodi vezani za nastavnu oblast književnost zasnovani su na čitanju. Kroz čitanje i tumačenje književnih dela učenik razvija čitalačke kompetencije koje podrazumevaju ne samo istraživačko posmatranje i sticanje znanja o književnosti već podstiču i razvijaju emocionalno i fantazijsko uživanje, imaginaciju, estetsko doživljavanje, bogate asocijativne moći, umetnički senzibilitet, kritičko mišljenje i izgrađuju moralno prosuđivanje. Razni oblici čitanja su osnovni preduslov da učenici u nastavi stiču saznanja i da se uspešno uvode u svet književnog dela. U petom razredu neguje se, pre svega, doživljajno čitanje, a učenici se postupno uvode u istraživačko čitanje (čitanje prema istraživačkim zadacima, čitanje iz različitih perspektiva i sl.) i osposobljavaju da iskažu svoj doživljaj umetničkog dela, uvide elemente od kojih je delo sačinjeno i razumeju njihovu ulogu u izgradnji sveta dela.

JEZIK

U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pisanu komunikaciju standardnim (književnim) srpskim jezikom. Otuda zahtevi u ovom programu nisu usmereni samo na usvajanje jezičkih pravila i gramatičke norme, već i na razumevanje njihove funkcije i pravilnu primenu u usmenom i pismenom izražavanju.

Kada se u sadržajima programa navode nastavne jedinice koje su učenici već obrađivali u nižim razredima, podrazumeva se da se stepen usvojenosti i sposobnost primene ranije obrađenog gradiva proverava, a ponavljanje i uvežbavanje na novim primerima prethodi obradi novih

sadržaja, čime se obezbeđuje kontinuitet rada i sistematičnost u povezivanju novog gradiva sa postojećim znanjima.

Nužno je da nastavnik uvek ima na umu presudnu ulogu umesnih i sistematskih vežbanja, odnosno da nastavno gradivo nije usvojeno dok se dobro ne uvežba. To znači da vežbanja moraju biti sastavni činilac obrade nastavnog gradiva, primene, obnavljanja i utvrđivanja znanja.

Gramatika

Osnovni programski zahtev u nastavi gramatike jeste da se učenicima jezik predstavi i tumači kao sistem. Nijedna jezička pojava ne bi trebalo da se izučava izolovano, van konteksta u kojem se ostvaruje njena funkcija (u svakoj pogodnoj prilici mogu se znanja iz gramatike staviti u funkciju tumačenja teksta, kako umetničkog tako i naučnopopularnog). Jedan od izrazito funkcionalnih postupaka u nastavi gramatike jesu vežbanja zasnovana na korišćenju primera iz neposredne govorne prakse, što nastavu gramatike približava životnim potrebama u kojima se primenjeni jezik pojavljuje kao svestrano motivisana ljudska aktivnost. Jezičke pojave ne treba navoditi niti prikazivati kao izolovane (npr. nepovezane reči i smisaono nekorespondentne rečenice), već ih uvek valja kontekstualizovati vezivanjem za govorne situacije u kojima se mogu jasno prepoznati, izdvojiti i objasniti njihove karakteristike i funkcije.

Nastavni pristup padežima i vežbe usmerene na utvrđivanje znanja o upotrebi pravilnih oblika imenskih reči treba povezivati s odstupanjima od književnog jezika, kolebanjima i tipičnim greškama koje se javljaju u usmenom i pismenom izražavanju učenika. Stoga se sadržaj vežbanja padeža u nastavi mora određivati na osnovu kontinuiranog praćenja jezičkog ispoljavanja učenika (npr. tokom dijaloga na času, a takođe i na primerima iz domaćih i pismenih zadataka učenika). Tako će nastava jezika biti u funkciji osposobljavanja učenika za pravilno komuniciranje savremenim književnim srpskim jezikom.

Obrada predloga ne može se smatrati okončanom na jednom času, ukazivanjem na njihovu nepromenljivost, već osnovna znanja treba postupno proširivati tokom obrade padeža, i to navodeći najfrekventnije primere i njihovu tipičnu upotrebu. Isto važi i za priloge, čiju podelu po značenju treba povezati sa priloškim odredbama, a funkciju pokazivati u rečenici i u tekstu. I promenljive vrste reči treba povezivati sa njihovim tipičnim funkcijama u rečenici da bi učenici uočili reč kao jedinicu na morfološkom i sintaksičkom nivou.

Pravopis

Pravopisna pravila se usvajaju putem sistematskih vežbanja (pravopisni diktati, ispravka grešaka u datom tekstu, testovi sa pitanjima iz pravopisa itd.). U okviru pravopisnih vežbi poželjno je povremeno uključiti i pitanja kojima se proverava grafija (pisana slova: veliko i malo ćiriličko Ć, Đ; veliko i malo latiničko Đ, veliko G, S, Š itd.).

Takođe, treba podsticati učenike da sami uočavaju i ispravljaju pravopisne greške u SMS komunikaciji, kao i u različitim tipovima komunikacije putem interneta.

Pored toga, učenike treba upućivati na služenje pravopisom i pravopisnim rečnikom (školsko izdanje). Poželjno je da nastavnik donosi primerak *Pravopisa* na čas kad god se obrađuju pravopisne teme (tako bi mogao pojedinačno učenicima zadavati da pronađu reč u pravopisnom rečniku i odrede njen pravilan oblik ili pravilno pisanje).

Ortoepija

Nastavnik stalno treba da ukazuje na važnost pravilnog govora, koji se neguje sprovođenjem određenih ortoepskih vežbi. Ortoepske vežbe ne treba realizovati kao posebne nastavne jedinice, već uz odgovarajuće teme iz gramatike: npr. uočavanje mesta akcenta u reči može se povezati sa obradom i utvrđivanjem znanja o padežima (imenice *vreme, rame, teme* i sl. u genitivu jednine i nominativu množine nemaju akcenat na istom slogu itd.); rečenična intonacija može se s jedne strane povezati sa pravopisom, a sa druge sa sintaksom itd. Uz korišćenje audio snimaka, učenike treba navikavati da prepoznaju, reprodukuju i usvoje pravilno akcentovan govor, a u mestima gde se odstupa od akcenatske norme, da razlikuju standardni akcenat od svoga akcenta, tj. od dijalekatske akcentuacije.

Neke ortoepske vežbe mogu se sprovoditi i uz odgovarajuće teme iz književnosti: npr. artikulacija se može vežbati izgovaranjem brzalica, onda kada se one obrađuju kao deo narodnog stvaralaštva; akcenat reči, tempo, ritam, rečenična intonacija i pauze mogu se vežbati glasnim čitanjem odlomaka iz izborne lektire (po izboru nastavnika ili učenika) itd. Kao ortoepsku vežbu treba sprovoditi i govorenje napamet naučenih odlomaka u stihu i prozi (uz pomoć auditivnih nastavnih sredstava).

JEZIČKA KULTURA

Razvijanje jezičke kulture jedan je od najvažnijih zadataka nastave maternjeg jezika. Ova nastavna oblast, iako je programski konstituisana kao posebno područje, mora se povezivati s obradom književnih tekstova kao reprezentativnih obrazaca izražavanja, a takođe i sa nastavom gramatike i pravopisa. Isto tako, obrada književnog teksta i rad na gramatici i pravopisu književnog jezika mora uključivati i sadržaje koji doprinose negovanju kulture usmenog i pismenog izražavanja.

Jezička kultura se neguje sprovođenjem leksičko-semantičkih i stilskih vežbi, koje imaju za cilj bogaćenje rečnika i razvijanje sposobnosti i veštine izražavanja. Sve vrste tih vežbanja, čiji je cilj razvijanje jezičkog mišljenja, izvode se na tekstu ili u toku govornih vežbi.

Kada su u pitanju domaći zadaci, preporučuje se da se četiri zadatka pišu ćirilicom, a četiri latinicom (naizmenično). Godišnje se radi četiri školska pismena zadatka - po dva u svakom polugodištu (jedan čas za izradu zadatka i dva za analizu i pisanje poboljšane verzije sastava). Školske pismene zadatke trebalo bi pisati ćirilicom, a dva ispravka latinicom.

Prilikom realizacije programa predmeta *srpski jezik i književnost* nastavnici treba da koriste i savremene tehnologije (npr. video-bim, pametnu tablu i sl.). Osavremenjivanje časova može se postići i korišćenjem elektronskih udžbenika i drugih nastavnih sredstava.

III. PRAĆENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

Praćenje i vrednovanje rezultata napredovanja učenika je u funkciji ostvarivanja ishoda, a započinje inicijalnom procenom dostignutog nivoa znanja. Svaki nastavni čas i svaka aktivnost učenika je prilika za formativno ocenjivanje, odnosno registrovanje napretka učenika i upućivanje na dalje aktivnosti.

Formativno vrednovanje je sastavni deo savremenog pristupa nastavi i podrazumeva procenu znanja, veština, stavova i ponašanja, kao i razvijanja odgovarajuće kompetencije tokom nastave

i učenja. Rezultat ovakvog vrednovanja daje povratnu informaciju i učeniku i nastavniku o tome koje kompetencije su usvojene, a koje nisu, kao i o efikasnosti odgovarajućih metoda koje je nastavnik primenio radi ostvarivanja cilja. Rezultati formativnog vrednovanja na kraju nastavnog ciklusa treba da budu iskazani i brojčanom ocenom.

Rad svakog nastavnika sastoji se od planiranja, ostvarivanja, praćenja i vrednovanja. Važno je da nastavnik, pored postignuća učenika, kontinuirano prati i vrednuje vlastiti rad. Sve što se pokaže dobrim i efikasnim, nastavnik će koristiti i dalje u svojoj nastavnoj praksi, a ono što bude procenjeno kao nedovoljno delotvorno, trebalo bi unaprediti.

MATERNJI JEZICI PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

ALBANSKI JEZIK

Napomena

BUGARSKI JEZIK

Napomena

BOSANSKI JEZIK

Naziv predmeta	BOSANSKI JEZIK
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>bosanskoga jezika</i> je razvijanje sposobnosti i vještine upotrebe jezika u različitim životnim, svakodnevnim komunikacijskim situacijama, razvijanje čitalačke pismenosti i kulture, istraživanje iskustva i ideja književnosti, poticanje i vrednovanju vlastitoga stvaralaštva i stvaralaštva drugoga, te razumijevanje teksta u različitim kulturnim, međukulturnim i društvenim kontekstima.
Razred	peti
Godišnji fond časova	180 časova

OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> - određuje književni rod i književnu vrstu; - uočava obilježja lirske narodne pjesme; - razlikuje epsku od lirske pjesme na temelju suprotstavljanja događaja ili doživljaja; - upoznaje se s usmenom književnom i historijskom baštinom; 	<p>LIRIKA</p> <p>Književni termini i pojmovi Pojam narodne književnosti. Vrste autorske i narodne lirske pjesme: ljubavne pjesme, uspavanke, sevdalinke, opisne (deskriptivne) pjesme. Vrste strofe prema broju stihova u lirskoj pjesmi: distih, katren. Pojam i vrste rime. Odlike lirske poezije: opisivanje, pejzaž.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - razvija svijest o opstojnosti naroda i nacionalnih i kulturnih vrijednosti (domoljublje, junaštvo, hrabrost, vjernost, običaji, tradicija) koje karakteriziraju junaci opjevani u usmenim epskim i lirskim pjesmama; - uočava lirske slike, motive i stalna izražajna sredstava u narodnoj književnosti; - prepoznaje osnovna osjećanja izražena u pjesmi; - analizira kompozicijske elemente lirske pjesme (strofa, stih); epskog djela u stihu i u prozi (dijelovi fabule - poglavlje, epizoda; stih); dramskog djela (čin, scena, pojava); - otkriva lirske slike, motive, poentu pjesme; stilsko-izražajna sredstva u poeziji; - uočava likove i motive u bajci; - posjeduje samostalnost u analizi basne, njenog prenesenog smisla i pouke; - razlikuje pojmove: pjesnik, lirski subjekt, pripovjedač i pisac; - razlikuje oblike kazivanja; - određuje temu i ideju književnoga djela; - uočava glavne i sporedne motive; - uočava osobine likova; - analizira likove koristeći se navodima iz teksta; - stečena znanja i iskustva iz pročitanih književnih djela primjenjuje u svakodnevnim situacijama; 	<p>Pjesnik i lirski subjekt. Stilske figure: epitet, simbol, metafora, personifikacija, hiperbola.</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Đevojka je ružu brala</i>, narodna lirska pjesma 2. <i>Po Taslidži pala magla</i>, sevdalinka 3. <i>Bulbul mi pjeva</i>, sevdalinka 4. <i>Spavaj sine</i>, narodna uspavanka 5. <i>Uspavanka</i>, romska narodna pjesma 6. <i>Prvi snijeg</i>, Osman Đikić 7. <i>Srebrna česma</i>, Džemaludin Latić 8. <i>Svici</i>, Kasim Deraković 9. <i>Kuću kućom čine djeca</i>, Muhidin Šarić 10. <i>Da ja mogu drvo biti</i>, Oton Župančić 11. <i>Šašava pesma</i>, Miroslav Antić <p style="text-align: center;">EPIKA</p> <p>Književni termini i pojmovi Vrste epskih djela u stihu i prozi: narodna epska pjesma, narodna bajka, narodna basna, šaljiva narodna priča, narodne umotvorine, pripovijetka, novela, autorska bajka, roman. Vrsta stiha prema broju slogova: deseterac. Stilske figure: hiperbola, onomatopeja, metafora. Pisac i pripovjedač. Oblici kazivanja: opisivanje, lirski opis, retrospekcija, pripovijedanje u prvom i trećem licu, dijalog. Fabula, epizode i poglavlja (glave).</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Mujo Hrnjica ženi brata Halila</i>, narodna epska pjesma 2. <i>Đerzelez Alija i vila</i>, narodna epska pjesma 3. <i>Bajka o prstenu</i>, narodna bajka 4. <i>Mušica i vo</i>, narodna basna 5. <i>Putnik i gostioničar</i>, šaljiva narodna priča 6. Izbor kratkih narodnih umotvorina 7. <i>Vodeni cvjetovi</i>, Ahmet Hromadžić (autorska bajka) 8. <i>Majka</i>, Zija Dizdarević 9. <i>Hrt</i>, Čamil Sijarić 10. <i>Sijelo mudraca</i>, Nedžad Ibrišimović 11. <i>Niko-i-ništa</i>, Alija Isaković
--	--	---

12. *Tri lica moga oca*, Rizo Džafić
13. *Veliki pljusak*, Hasan Kikić
14. *Majstorije*, Advan Hozić
15. *Pet zrelih krušaka*, Vilijam Sarojan

DRAMA

Književni termini i pojmovi

Osnovne odlike drame.

Elementi dramskog djela (čin, scena, pojava).

Dramske vrste: radio drama, igrokaz, skeč.

Lektira

1. *Kapetan Džon Pipfoks*, Dušan Radović
2. *Dok se dvoje svađaju, treći se koristi*, Abdulah Sidran (skeč)
3. *Poklon*, Advan Hozić (igrokaz)

NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

1. Izbor iz enciklopedija, antologija i časopisa za djecu
2. Izbor iz "1000 zašto 1000 zato"

DOMAĆA LEKTIRA:

1. *Bašta sljezove boje*, Branko Ćopić (pripovijetka)
2. *Robinzon Kruso*, Daniel Defo (roman)
3. *Doživljaji Toma Sojera*, Mark Tven
4. *Roman o novčiću*, Kemal Mahmutefendić (roman)
5. *Lesi se vraća kući*, Erih Najt (roman)
6. *Tajne djedovog mlina*, Bajruzin Planjac
7. *Moja nevidljiva drugarica*, Zekerija Tamir

Dopunski izbor lektire (birati do tri djela)

1. Izbor iz poezije Nasihe Kapidžić-Hadžić
2. *Staza proljeća*, Nikola Martić
3. *Knjiga*, Ivo Andrić

			<p>4. <i>Ulica divljih kestenova</i>, Danilo Kiš</p> <p>5. <i>Vučja gora</i>, Safet Sijarić</p> <p>6. <i>Hobit</i>, Dž. R. R. Tolkin</p> <p>7. <i>Brod na vidiku</i>, Alija Dubočanin</p> <p>8. <i>20000 milja pod morem</i>, Žil Vern (roman)</p> <p>9. <i>Guliverova putovanja</i>, Džonatan Svift</p> <p>10. <i>Čudo od djeteta</i>, Advan Hozzić (izbor)</p> <p>11. <i>Dječak Aron</i>, Isak Samokovlija</p>
JEZIK	Gramatika (morfologija, sintaksa)	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje riječi kao leksikološke jedinice; - uočava razliku između osnovnog i prenesenog značenje riječi na jednostavnim primjerima; - razlikuje promjenjive od nepromjenjivih riječi; - razlikuje imenske riječi prema vrsti i značenju; - razlikuje kategorije roda, broja, padeža u vezi sa imenskim riječima; - prepoznaje padeže u njihovim osnovnim značenjskim ulogama; - zna pronaći padež u rečenici, pravilno upotrijebiti padežni oblik u pisanju; - prepoznaje iste oblike riječi u različitim padežima; - razlikuje kategorije lica, roda, broja u vezi sa glagolima; - prepoznaje glagolske oblike u svom osnovnom značenju; - razlikuje glavne i zavisne rečenične članove (u tipičnim primjerima); 	<p>Riječi kao leksikološke jedinice; osnovno i preneseno značenje riječi.</p> <p>Vrste riječi: promjenjive (imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi, glagoli) i nepromjenjive (prilozi, prijedlozi, uzvici, veznici i riječce).</p> <p>Imenice: značenje i vrste (konkretne i apstraktne; vlastite, opće (zajedničke), zbirne, gradivne, misaone, brojne i glagolske).</p> <p>Promjena imenica (deklinacija); gramatička osnova, nastavak za oblik, pojam padeža.</p> <p>Padeži - osnovne funkcije i značenja: nominativ (gramatički subjekt), genitiv (pripadanje i dio nečega), dativ (cilj kretanja i namjena), akuzativ (pravi objekt), vokativ (dozivanje i skretanje pažnje), instrumental (društvo i sredstvo), lokativ (mjesto).</p> <p>Pridjevi: značenje i vrste (opisni, prisvojni, gradivni, mjesni i vremenski), promjena pridjeva, pridjevski vid, stepenovanje pridjeva.</p> <p>Zamjenice - imeničke (lične i nelične), nenaglašeni oblici ličnih zamjenica, zamjenica za svako lice sebe/se.</p> <p>Brojevi: značenje i vrste (glavni ili osnovni, redni i zbirni).</p> <p>Glagoli - značenje; glagolski vid (nesvršeni i svršeni); glagolski rod (prijelazni, neprijelazni i povratni).</p> <p>Glagolski oblici - osnovno značenje i tvorba: infinitiv i infinitivna osnova; prezent i prezentska osnova, pomoćni glagoli u prezentu (naglašeni i nenaglašeni oblici), radni glagolski pridjev, perfekt, futur I.</p> <p>Nepromjenjive riječi: prilozi, prijedlozi, uzvici, veznici i riječce.</p> <p>Rečenica - prosta i složena.</p>

			Glavni rečenični članovi: subjekt i predikat (glagolski i imenski). Zavisni rečenični članovi: pravi i nepravi objekt; adverbijalne odredbe za mjesto, vrijeme, uzrok, način i količinu; atribut i apozicija.
	Pravopis	- dosljedno primjenjuje pravopisnu normu u upotrebi velikog slova, sastavljenog i rastavljenog pisanja riječi, upravnog govora; - uspješno se služi pravopisom i pravopisnim rječnikom u skladu s svojim uzrastom; - zna funkcije tri tačke u rečenici, pravilno upotrebljava zagradu i crticu; pravilno koristi crtu umjesto navodnika;	Veliko slovo u pisanju višečlanih geografskih naziva, u nazivima institucija, preduzeća, ustanova, organizacija. Upravni i neupravni govor (modeli pisanja upravnoga govora); crta umjesto navodnika u upravnome govoru. Pisanje prisvojnih pridjeva sa nastavcima -ski, -čki, -ški; -ov, -ev, -in; pisanje superlativa pridjeva. Pisanje riječce <i>ne</i> uz glagole, imenice i pridjeve; pisanje riječce <i>li</i> . Zamjenica <i>Vi</i> iz poštovanja.
	Ortoepija	- govori jasno poštujući književno-jezičku normu; - pravilno izgovara riječi vodeći računa o dužini akcenta i intonaciji; - tečno i jasno čita književne i neumjetničke tekstove;	Pojam i razlikovanje dužine akcenta. Izgovaranje glasova Č i Ć. Glasno čitanje različitih vrsta tekstova. Intonacija i pauze vezane za interpunkcijske znake.
JEZIČKA KULTURA		- koristi različite oblike kazivanja; deskripciju (portret i pejzaž), pripovijedanje u 1. i 3. licu, dijalog; - zna izdvojiti osnovne dijelove teksta i organizirati ih u smisaone cjeline; - sastavlja govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnoga djela i na teme iz svakodnevnoga života i svijeta mašte izdvajajući glavne ideje i prateći njihov razvoj; - pronalazi eksplicitno i implicitno sadržane informacije u jednostavnijem književnom i neknjiževnom tekstu;	Prepričavanje, pričanje opisivanje - uočavanje razlike između govornog i pisanog jezika; pisanje pisma (privatno, e-mail), pisanje vijesti. Bogaćenje rječnika (sinonimi, i antonimi; neknjiževne riječi i pozajmljenice - njihova zamjena jezičkim standardom). Tehnika izrade pismenog sastava. Osam domaćih pismenih zadataka. Četiri školska pismena zadatka.
MEDIJSKA KULTURA		- zna razlikovati film od pozorišne predstave, radio od TV emisije.	Film i pozorište Radio i TV emisije <i>Đaci pješaci</i> , Vefik Hadžisalihović (dokumentarni film)

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Srpski kao nematarnji jezik
Strani jezik
Historija
Muzička kultura
Likovna kultura
Vjerska nastava
Građansko vaspitanje

UPUTSTVO ZA OSTVARIVANJE PROGRAMA

Bosanski jezik kao predmet predstavlja sintezu književnoga i jezičkoga znanja. Programsko-planska struktura ovog predmeta uključuje sadržaje nastave književnosti sa osnovama teorije književnosti, nastavu gramatike, ortografije, ortoepije, nastavu kulture izražavanja i nastavu medijske kulture. Sve ove sadržaje povezuje jezik, on ima obrazovnu, odgojnu, funkcionalnu i komunikacijsku dimenziju.

Nastava bosanskoga jezika daje temeljna znanja iz jezika i književnosti i temeljnu pismenost. Ta znanja utječu na uspjeh u učenju i drugih nastavnih predmeta. Čitanje je sredstvo i metoda učenja, a čitanje i učenje su u osnovi komunikacije i sami su komunikacija. Samo pismen čovjek može djelovati efikasno, živjeti sa svrhom i radošću, punoćom i mudrošću.

Osnovni ciljevi, zadaci, složenost i svrha nastave po pojedinim nastavnim područjima treba da budu zasnovani na usvajanju osnovnih pojmova iz gramatike, teorije i interpretacije književnosti, vježbi usmenog i pisanog izražavanja, stvaranju vlastitih tekstova (pisanih sastava), te ovladavanju osnovnim elementima i tehnikama iz filmske i scenske umjetnosti i medijske kulture. Prilikom izrade programske strukture vodilo se računa o estetskim, etičkim i nacionalnim kriterijima izbora književnih djela i pisaca što je uzrokovalo relativno veći broj obaveznih tekstova za čitanke. Zato je važno naglasiti da sami nastavnici mogu izvršiti selekciju tekstova u skladu sa brojem nastavnih sati, ali moramo stalno imati na umu reprezentativnost tekstova, kako bismo osposobili djecu za samostalan pristup interpretaciji umjetničkog djela (važno je uključiti djela koja predstavljaju različite vrste i rodove).

I. PLANIRANJE NASTAVE UČENJA

Nastavni program orijentiran je na ishode. Učenje i poučavanje će, umjesto na sadržaje, biti usmjereno na ishode učenja koji upućuju na to koja će znanja i vještine učenik usvojiti na kraju školske godine. Zato će u središtu nastavnoga procesa biti učenik, a ne nastavni sadržaji. Nastavnici će samostalno, ali i u dogovoru s učenicima, na temelju predloženih kriterija, načela, smjernica i preporuka, te svoga iskustva, analiza i procjene odabirati kako će i pomoću kojih tekstova i izvora njihovi učenici ostvariti ishode učenja. Učenici će istraživati i otkrivati koristeći prethodno usvojena znanja i iskustva. To omogućava individualizaciju nastave koja će tako biti učinkovitija i zanimljivija.

Savremeni odgojno-obrazovni proces prepoznatljiv je po usmjerenosti na učenika. Pomoću ishoda učenja prilikom planiranja i programiranja aktivnosti poučavanja i učenja moguće je ostvariti takav pristup. Prednosti primjene ishoda učenja u osnovnom obrazovanju su brojne, vrednujemo ih u odnosu na to šta pružaju učenicima i nastavnicima. Učenicima pomažu da shvate šta je to što se od njih očekuje, doprinose racionalizaciji nastave i učenja i omogućavaju (samo) praćenje napredovanja. Daju im konkretnu predstavu o tome šta treba znati na kraju realizacije određene teme, cjeline, predmeta, razreda, pa i na kraju osnovne škole. Ishodi

učenja mogu olakšati i pripreme učenika za pisane i usmene provjere. Predstavljaju osnov za izbor nastavnih sadržaja, što nastavniku daje slobodu da u nastavi koristi različite izvore i da učenike upućuje na to da tragaju za novim izvorima saznanja. Precizno definirani ishodi učenja omogućavaju i lakši izbor nastavnih strategija, metoda i postupaka, čime se olakšava didaktičko-metodičko kreiranje procesa poučavanja i učenja. Osim toga što ishodi učenja impliciraju aktivnosti učenika u nastavi i učenju, njihovom primjenom mogu se diferencirati zadaci za vrednovanje učeničkog izraza.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA

KNJIŽEVNOST

Što se tiče književnih tekstova, u petome razredu čitaju se epske, lirske pjesme (pejzažne, ljubavne, sevdalinke), basne, bajke, šaljive narodne priče, kratke narodne umotvorine, novele, igrokazi, skečevi, dječji romani.

Književni tekstovi su razvrstani po književnim rodovima - lirika, epika i drama. Izbor djela zasnovan je na principu prilagođenosti uzrastu.

Broj tekstova za domaću lektiru je smanjen. Popis predloženih književnih tekstova je okvirni i neobavezujući, a sastavljen je tako da nudi izbor antologijskih i savremenih djela različitih žanrova (poetski, prozni i dramski tekstovi) i tematike primjerene starosnoj i spoznajnoj recepciji učenika kojima je namijenjen; na popisu su i tekstovi koji su se i dosad čitali, no osvježen je dodatnom literaturom. Svaki nastavnik može odabrati i djelo koje nije na predloženom popisu ako smatra da pomoću njega učenici mogu ostvariti koji od ishoda. Učenik će tijekom školovanja izabrati najmanje jedan tekst kojega će moći predstaviti i obrazložiti razloge svoga izbora. Dopunski izbor tekstova dopušta nastavniku veću kreativnost u dostizanju ishoda. Sa ovoga popisa nastavnik bira najmanje dva, a najviše tri djela. U programu su zastupljeni i naučopopularni i informativni tekstovi.

Pri realizaciji programa nastavnik treba da uspostavi i vertikalnu i horizontalnu korelaciju. Vertikalna korelacija se odnosi na sadržaje iz prethodnih razreda, a horizontalna korelacija je međupredmetna, koju nastavnik uspostavlja, prije svega, sa historijom, muzičkom i likovnom kulturom i dr.

Zbog toga što je proučavanje književno-umjetničkog djela složen proces, motiviranje učenika mora biti početni korak da bi se u što većoj mjeri primjenjivalo jedinstvo analitičkih i sintetičkih postupaka i gledišta.

Prilikom tumačenja teksta učenike treba navikavati da svoje utiske, stavove i sudove o književnom djelu potkrepljuju činjenicama iz samoga teksta. Tako će učenici biti osposobljeni za samostalni iskaz, istraživačku djelatnost i zauzimanje kritičkih stavova.

JEZIK I JEZIČKA KULTURA

Komunikacijsko-funkcionalni pristup poučavanju gramatike polazi od jezičnoga znanja koje svako dijete spontano usvaja, na temelju toga jezične se sposobnosti dovode do vještina, naprimjer da učenik može samostalno sastavljati tekstove: pisati ih i govoriti u skladu sa pravopisnim i ostalim gramatičkim pravilima. Jezična znanja usvajati će se na upotrebnoj razini (metajezična znanja poučavaju se na temelju jezičnih znanja), što znači da će se, naprimjer,

učenik koristiti jednostavnim i složenim glagolskim oblicima i tačno pisati i govoriti glagolske oblike, a tek potom utvrditi pravila o tome. Provjeravat će se i vrjednovati pravilna upotreba, a ne definicije glagolskih oblika. Jezično se gradivo, dakle, ne uči izdvojeno iz konteksta da bi se vrste riječi, padežni ili glagolski oblici razvrstavali u tablice, ili da bi se u rečenici analizirala služba riječi, nego da učenik može stvoriti tekst na standardnome bosanskome jeziku. Pristup književnosti usmjeren je na razvijanje čitalačkih navika i kulture čitanja. Učenici će izražavati svoje stavove i mišljenja o književnome tekstu, a književnoteorijska znanja usvajat će s obzirom na odabrani književni tekst.

MEDIJSKA KULTURA

Sa pojedinim elementima medijske pismenosti učenike treba upoznati kroz korelaciju: pojam dječji časopis upoznati na konkretnome tekstu iz časopisa po izboru; pojam radio upoznati kroz obradu predviđenog teksta. Kroz pojmove filma, radio i dječijeg časopisa učenici se postepeno uvode u svijet medijske umjetnosti.

MAĐARSKI JEZIK

A tantárgy neve **MAGYAR NYELV**

Cél A magyar nyelvoktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítéelőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára és az élethosszig tartó tanulásra.

Osztály **Ötödik**

Évi óraszám **180 óra**

TERÜLET/TEMATIKAI EGYSÉG	KIMENET A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz:	TARTALOM
IRODALMI ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri a tantervben előírt alapművek címét és szerzőjét. - Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait. - Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit, 	<p>NÉPKÖLTÉSZET</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek Kötelező szövegek 1. Hat különböző tájegységhez kapcsolódó népdal feldolgozása (pl. <i>Megizentem</i> (népdal) - Bartók Béla gyűjtése, <i>Úgy tetszik, hogy</i> (népdal) -</p>

	<p>összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat. - Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. - Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző és narrátor/lírai én között. - Különbséget tesz az epikus közlés alapformái az elbeszélés, aleírás és a dialógus között. - Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét. - Felismeri az idézetet a szövegben. - Felismeri a költői jelzőt, megszemélyesítést, hasonlatot, metaforát, ismétlést, költői kérdést. - Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői). - Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: motívum, téma, fabula, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb. - Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján 	<p>Kodály Zoltán gyűjtése)</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. <i>Kőműves Kelemenné</i> (népballada) 3. <i>Tündérszép Ilona és Árgyélus</i> 4. H. C. Andersen: <i>Ateáskanna</i> - Andersenhatásaamagyarirodalomra; Atárgymintmesehős (beszámoló); 5. MészölyMiklósegymeséje: <i>Tréfásmese/Akisjátárszótársak/Vidám ésszomorú/Atoronymeséje</i> (műmese) 6. <i>A csodaszarvas</i> (monda) <p>Kiegészítő és ajánlott szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Szent Száva</i> (Jung Károly fordítása) - A Szent Száva-legenda magyar irodalmi kapcsolatai 2. Csáth Géza: <i>Bartók Béla</i> (részlet) 3. <i>Az Ezeregyéjszaka legszebb meséiből: Az ökör és a szamár/A halász és a szellem vagymás mese</i> 4. Grimm-mese: <i>Holle anyó</i> 5. Boldizsár Ildikó: <i>Boszorkányos mesék</i> (egy mese feldolgozása) 6. Berg Judit meséi 7. Pilinszky János: <i>A nap születése</i> 8. <i>Mátyás király meg a csókai földesúr/ Székké változott Juliska</i> (Penavin Olga gyűjtése)/Raffai Judit: <i>Vajdasági történetek Mátyás királyról</i> (válogatás). 9. <i>A tordai hasadék</i> (népmonda) 10. Hiedelemmondák elvarázolt lényekről, mitikus állatokról virágokról, lidércről, elásott kincsről, kötésről és oldásról, ördögösökről stb. - kapcsolni összehasonlító elemzésként a népmesékhez, mítoszokhoz. <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>A szöveg formája: vers, próza.Műnemek: líra, epika, dráma. Műköltészet és népköltészet. Szerző (költő, író), lírai én, elbeszélő. Műfaji ismeretek: dal, tájleíró költemény, ballada, mese, monda, anekdota, elbeszélés, regény, levél, mesejáték. Az ütemhangsúlyos verselés. Az időmértékes verselés alapjai: a rövid és hosszú szótag fogalma. Mesetípusok, a népmese jellemzői. Mesemondás. Mesepoétika.</p>
--	---	---

	<p>felismeri a műnemet és a műfajt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mítosz, elbeszélő költemény, dal, tájleíró költemény, ballada, elbeszélés, novella, regény, levél, episztola, mesejáték. - Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: meseelem, meseformula, bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás, valószínű és valószínűtlen elemek, konfliktus. - Megnevezi a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás. - Felismeri és megnevezi a rímfajtákat és a refrént, hasonlatot, metaforát, megszemélyesítést, ellentétet, fokozást, hangutánzást és hangulatfestést. - Felismeri és értelmezi a tanterv által kötelezően előírányzott egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál. - A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója. - Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait. - Képes esztétikai élmény átélésére. - Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz. - Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai 	
--	---	--

	feladataihoz. - Könyvtárba jár és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól.	
		<p style="text-align: center;">LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek Kötelező szövegek 1. Kosztolányi Dezső: <i>Mostan színes tintákról álmodom</i> 2. Arany János: <i>Családi kör</i> 3. Weöres Sándor: <i>Ballada három falevélről</i> 4. Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> 5. Nagy László: <i>Csodafiú-szarvas</i> 6. Domonkos István: <i>Néha így, néha úgy</i> 7. Tari István: <i>Amikor a villámnak szaga volt</i> Petőfi Sándor: 8. Petőfi Sándor: <i>Szülőföldemen/A négyökrös szekér</i> 9. Petőfi-átírások, Petőfi-paródiák, -parafrázisok: pl. Lackfi János (<i>Apám kakasa, Megy Béla bá Trabanton</i>), Weöres Sándor, Varró Dániel stb.</p> <p>Kiegészítő és ajánlott szövegek 1. Fehér Ferenc: <i>Színes vers</i> 2. Domonkos István: <i>Bizonyítványom/S.O.S.</i> 3. Tóth Árpád: <i>Láng</i> 4. Kosztolányi Dezső: <i>Nyárfa/Este, este</i> 5. Kányádi Sándor: <i>Szarvas-itató</i> 6. Weöres Sándor: <i>Egérrágta mese/Fülemüle</i> 7. Tari István: <i>Ablakomban</i> 8. Kovács András Ferenc gyermekversei (pl. <i>Egértánc</i>) 9. Petőfi Sándor: <i>Én/István öcsémhez/Két vándor/Nemzeti dal/Apám mestersége, s az enyém/Reszket a bokor/Pató Pál úr/Szeretlek kedvesem/A természet vadvirága/A márciusi ifjak/Dalaim/A</i></p>

természet vadvirága/A XIX. század költői/Minek nevezzetek?/

Irodalmi alapfogalmak

A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A motívumok és költői képek mint a lírai mű kompozíciójának elemei. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Kötött és szabad vers. Szóképek és stíluseszközök: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, fokozás, költői jelző, ismétlés, hangutánzás és hangulatfestés. Költői kérdés.

EPIKA

Feldolgozásra szánt szövegek

Kötelező szövegek

1. Tersánszky Józsi Jenő: *Ákombákorn tanár úr* (részlet)
 2. Gárdonyi Géza: *Apám*
 3. Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály/Magyarázom a bizonyítványom*
 4. Németh István: *Faliórák*
 5. Csáth Géza: *Szombat este*
 6. Darvasi László: *Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború* (részlet)
 7. Tóth Krisztina: *A Mikulás három élete*
- Mitológia:
8. Kalevala: *A világ keletkezése*
 9. *Daidalosz és Ikarosz* (görög mítosz)
- Ikarosz a kortárs irodalomban

Kiegészítő és ajánlott szövegek

1. Gyurkovics Tibor: *A tanár úr notesza*
2. Fox: *Majom-sziget* (részlet)
3. Domonkos István: *Via Italia!* (részlet)
4. Mirnics Zsuzsa: *Órásköz 12* (részlet)
5. Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljünk?*
6. Kosztolányi Dezső: *Petőfi Sándorka*
7. Majtényi Mihály: *Megy a juhász a száráron* (novella)

Irodalmi alapfogalmak

		<p>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és egyes szám első személyű elbeszélés; jellemzés; párbeszéd. Leírások (táj-, személy-, tárgyleírás). Az epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás, erkölcsiség.</p> <p style="text-align: center;">DRÁMA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek Kötelező szövegek 1. Szabó Palócz Attila: <i>Zöldleveli Kótyonfitty, a kalandor béka legnagyobb szerelme</i>, mesejáték 2. Berg Judit: <i>Üdv néked, Arthur, nagy király</i></p> <p>Kiegészítő és ajánlott szövegek 1. <i>Kitrikoty</i> Mészöly Miklós dramatizált meséje 2. Horváth Péter: <i>Bendegúz iskolába megy/az Indul a bakterház</i> nyomán/ Projektmunka-javaslatok irodalomból: - óriások és törpék a mesékben, - kígyó az irodalomban (pl. Biblia, Kis herceg, magyar hitvilág, mesék, mondák stb.), - ló motívum különböző népek kultúrájában (kapcsolódva ősi temetkezési szokásunkhoz, Attila, országvásárlás stb.) és az irodalomban, - kortárs gyermekirodalmi projekt, - repülés az irodalomban, - apaszövegek, - a folyó vagy a hajó szerepe az irodalomban, - tanár- diák viszony az irodalomban, - évszakok az irodalomban, - boszorkányszótár, - Petőfi-szótár, - 12 legszebb magyar versem magyarázatokkal, - a szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, - a régió és a lakóhely irodalmi</p>
--	--	--

		<p>emlékei stb.</p> <p>Irodalmi alapfogalmak Drámai műfajok: komédia, tragédia; egyfelvonásos; rádiódráma. A drama jellemzői: felvonás, jelenet, szereplők. Népi dramatikus játékok/farsang, betlehemezés stb./</p> <p>ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV SZÖVEGEK (2 mű kiválasztása)</p> <p>1. Egy szabadon választott tanulmány a mese és a hiedelemvilág kapcsolatáról (pl. Dömötör Tekla, Nagy Olga, Voigt Vilmos, Penavin Olga, Raffai Judit)</p> <p>2. Illyés Gyula: <i>Petőfi Sándor</i> (részletek, főként diákéveiből) vagy Margócsy István: <i>Petőfi-kísérletek</i> (részlet)./Válogatás a Petőfi- kultusszal, a reformkori kávéházakkal és öltözködéssel (huszárok, fegyverek, divat) kapcsolatos szövegekből.</p> <p>3. <i>A világ keletkezése</i> (bibliai történet) - ismeretterjesztő szöveg/Bibliai szólások: júdászsók, bábéli zűrzavar, matuzsálemi kor, hétpecsétetes titok, pálfordulás, tamáskodik stb./</p> <p>4. <i>Fej fej mellett</i> (nyest.hu) - szótörténeti kérdések</p> <p>5. Válogatás könyvekből, enciklopédiákból és gyermeklapokból</p> <p>HÁZI OLVASMÁNY</p> <p>Kötelező szövegek 1. Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i> 2. Lázár Ervin: <i>Szegény Dzsoni és Árnika</i> 3. Egy szabadon választott vagy ajánlott műfeldolgozása a kortárs irodalomból olvasónapló vagy portfólió formájában</p> <p>Ajánlott szövegek 1. Lengyel Dénes: <i>Régi magyar mondák</i> 2. <i>Volt egyszer egy...</i></p>
--	--	--

		<p>3. Janikovszky Éva: <i>Égig érő fű</i> 4. Astrid Lindgren: <i>Juharfalvi Emil/Juharfalvi Emil újabb csínyei/Harisnyás Pippi</i> 5. Mándy Iván: <i>Csutak színre lép/Csutak és a szürke ló</i> 6. <i>Macskamenyasszony</i> - határon túli magyar népmesék és mondák 7. Erich Kästner: <i>A repülő osztály/Emil és a detektívek</i> 8. Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegyen</i> 9. Békés Pál: <i>A kétbalkezes varázsló/A Félőlény</i> 10. Luis Sachar: <i>Stanley, a szerencse fia</i> 11. Renè Goscihny: <i>A kis Nicolas</i> 12. Jules Verne: <i>Kétévi vakáció</i> 13. Nógrádi Gábor: <i>Petepite</i> 14. J. K. Rowling: <i>Harry Potter és a Bölcsek Köve</i> 15. George Lucas: <i>Csillagok háborúja</i> 16. William Kotzwinkle: <i>E. T. a földönkívüli</i></p> <p>Projektmunka vagy portfólió: - A feldolgozott művek filmes kapcsolatai stb.</p>
NYELVI ISMERE-TEK	<p>Az egyszerű mondat</p> <p>Az egyszerű mondat szerkezete, mondatrészek</p> <p>Nyelvhelyes-ségi ismeretek</p>	<p>- Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és logikai minőségük szerint. - Megkülönbözteti az egyszerű és az összetett mondatot. - Felismeri, megnevezi a tömondatot, az egyszerű bővített és a hiányos mondatot (alany, állítmány). - Mondatátalakítást végez (zsugorítás stb.) a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. - Felismeri, megnevezi a mondat fő részeit (állítmány és alany), valamint az alapvető</p> <p>- A mondatfajták és kifejezőeszközeik; helyes használatuk. - A névszói és névszói-igei állítmány; birtokos jelző. - Írásjelek az egyszerű mondat végén. - Nyelvhelyességi hibák: suksükölés, nákolás. - Az -e kérdőszó, félrecsúsztott toldalékok stb. - Az egyes mondatfajták helyes kiejtése. - Nyelvünk szóbeli és írásbeli öröksége (szólások, közmondások, szállóigék).</p>

		<p>bővítményeket (tárgy, hely-, idő- és módhatározó, minőség-, mennyiség- és birtokos jelző).</p> <p>- Aláhúzással tud nem bonyolult szerkezetű bővített mondatot elemezni.</p> <p>- Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés). A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.</p>	
	<p>A hangok és betűk</p> <p>A hangok rendszere, a magyar ábécé</p> <p>Magán- és mássalhangzó-törvények</p> <p>J hang kétféle jelölése</p> <p>Helyesírási alapelvek</p>	<p>- Ismeri a magánhangzók felosztását a nyelv vízszintes mozgása alapján, a hangrend és illeszkedés törvényszerűségeit.</p> <p>- Ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás szabályait.</p> <p>- Fel tudja osztani a mássalhangzókat a zöngéesség szempontja szerint, felismeri a részleges hasonulás, a teljes hasonulás és az összeolvadás egyszerűbb eseteit.</p> <p>- Ismeri és alkalmazza a betűrend szabályait.</p> <p>- Felismeri, megnevezi, alkalmazza a helyesírási alapelveket.</p> <p>- Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot.</p>	<p>- A beszédhangok keletkezése, hangképzési folyamat.</p> <p>- A öznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezőmód.</p> <p>- A magánhangzóról: rövid-hosszú, magas-mély magánhangzók.</p> <p>- A magánhangzók illeszkedése, helyesírási és helyes ejtési gyakorlatok.</p> <p>- Mássalhangzók: a rövid-hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók.</p> <p>- A mássalhangzók egymás mellé kerülésekor létrejövő hangtani változások-hasonulások (teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés és kiesés) a szavakban, ezek felismerése révén a helyesírás megerősítése.</p> <p>- Az egység keretén belül a j hang kétféle jelölésére vonatkozó helyesírási gyakorlatok.</p> <p>- A magyar helyesírás négy alapelvének alkalmazása.</p> <p>- Az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása.</p>
	A szavak hangalakja és jelentése	- Felismeri, megnevezi az egyjelentésű, többjelentésű, rokon-és ellentétes jelentésű,	- Az egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon-és ellentétes jelentésű, hasonló alakú, hangutánzó és hangulatfestő szavak.

	<p>A szavak szerkezete</p> <p>Szóelemek</p>	<p>azonos alakú, hasonló alakú valamint a hangutánzó és a hangulatfestő szavakat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felismeri, megnevezi, csoportosítja a szavakat szerkezetük alapján. - Felismeri és megnevezi a szóelemek fajtáit (szótő, toldalék). 	<ul style="list-style-type: none"> - A szavak szerkezete (egyszerű és összetett szavak, többszörösen összetett szavak). - Képző: -i, -ság/-ség, -ó/-ő. - Jel: a közép- és felsőfok jele: -bb, a múlt idő jele: -t, -tt, a többes szám jele: -k, felszólító mód jele: -j, feltételes mód jele: -na/-ne, -ná/-né. - Rag: tárgy-, birtokos-, idő-, mód- és helyhatározó ragok. - A szótő és toldalék határa, a kötőhang(zó). - A toldalékos szavak helyesírása.
	<p>Sajtó és információ-keresés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit. - Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben. - Képes nyelvtanilag kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből. - Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben. - A rendelkezésére álló információkat értékeli, tárolja, rendszerezi. - Képes az interneten való kommunikációra és együttműködésre. 	<ul style="list-style-type: none"> - A média: nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló - honlapok, hírportálok). - A hír fogalma és jelentősége. - Közösségi média. - Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban. - Írói szótárak.
	<p>Helyesírás</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismeri a helyesírási alapelveket és <i>A magyar helyesírás szabályainak</i> használati módját. 	<ul style="list-style-type: none"> - A mondatvégi írásjelek, az összetett mondatok tagolása. - A magyar helyesírás alapelvei. - A toldalékok helyes kapcsolása a szavakhoz, a zöngés és zöngétlen mássalhangzók. - Szótőkeresési gyakorlatok néhány gyakori hasonulás megfigyeltetésével. - Szóelemző, szótagoltató, toldalékoló, toldaléktalanító, válogató, másoló tollbamondás valamint

			<p>komplex emlékezetből írás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák stb. - A régies írású tulajdonnevek helyes ejtése és írása, a j hang kétféle jelölése. - Az elválasztás szabályai. - Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámolók, könyvismertető, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése). - A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek. - A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) önálló használata.
	Nyelv-helyesség	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat. - Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek). 	<ul style="list-style-type: none"> - Az egyes mondatfajták helyes kiejtése. A hosszú és rövid hangok (mássalhangzók és magánhangzók) helyes ejtése (gyakorlatok). - Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) az írásban és a beszédben.
NYELV-KULTÚRA	A szóbeli kifejező-készség fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - Értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, igyekszik betartani az igényes nyelvhasználat szabályait és elsajátítani a kódváltás alapvető képességét. - Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét 	<ul style="list-style-type: none"> - Események és élmények időrendi sorrendben történő elmondása közös, illetve egyéni vázlat alapján. - A természetben levő tárgyak és jelenségek, a mozgásában levő állatok és személyek bemutatása. - Sikeresebb irodalmi portrék és a megírásukhoz felhasznált nyelvi kifejezőeszközök. A közvetlen környezetből választott egyén bemutatása. - Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait (bevezetés, a cselekmény kezdete, a

	<p>szem előtt tartva).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képes egyszerű szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki. - Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. egyszerű szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.) olvasni és saját szavaival elmondani. - Meg tudja fogalmazni véleményét, és igényes nyelvhasználatra törekedve (kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat - vagy legalább a regionális köznyelv - normájához igazodva) nyilvános beszédhelyzetben képes kifejteni gondolatait. 	<p>cselekménymozzanatok kiemelése, a tetőpont és a befejezés).</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szóbeli elbeszélés: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek elmondása. - A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt). - A retorika alapelvei (a konkrét fogalmak megnevezése nélkül).
Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> - Ismeri és készségszinten használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint az írásjeleket, egyszerűbb példákban alkalmazni. - Törekszik értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkotni. - Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés). - A szövegben felfedezett 	<ul style="list-style-type: none"> - Önálló elbeszélő fogalmazás készítése a tanult nyelvi és helyesírási tudnivalók alkalmazásával, felhasználva az anyaggyűjtés módjait. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társreakció. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. - Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről. - Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása a tanult olvasmányok, megnézett filmek, színházi előadások, meghallgatott

		<p>hibákat képes kijavítani.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tud levelet írni, s képes különféle űrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozunk. - Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelvet, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni. - Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolókat alkot. - Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé. - Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni. 	<p>zeneművek alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szövegszerkesztés: elbeszélés, leírás, levél. - Élménybeszámoló közösen elkészített vázlat alapján, különös tekintettel a párbeszéd helyes alkalmazására. - A leírás megadott vázlat alapján (A tájleírás sorrendjének megoldása a távolitól közeli felé, vagy fordítva. Rész-egész viszonya valamilyen sorrend szerint. Tárgy-és személyleírás, jellemzés. Nem felsoroljuk a tulajdonságokat, hanem megelevenítjük. Lehetséges témák: falu télen, az én szobám, a gyümölcsös tavasszal, a rét stb.). - A fogalmazási ismeretek (a téma meghatározása, az anyag kiválasztása és elrendezése, a legfontosabb szerkezeti részek megjelölése és az anyag szerkezeti részek szerinti csoportosítása). - Szövegalkotás az internetes műfajokban (pl. e-mail, komment). Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.) megismerése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai. - Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjai. - Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán, melyeket az órán elemeznek. - Négy iskolai dolgozat - kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).
--	--	--	---

KORRELÁCIÓ MÁS TANTÁRGGYAL

Idegen nyelvek
 Történelem
 Zeneművészet
 Képzőművészet
 Hittan
 Polgári nevelés

A MEGVALÓSÍTÁS MÓDJA - TANTERVI UTASÍTÁS

A *magyar nyelv* tanterve három tárgykört ölel fel: az irodalmat, a nyelvet és a beszédkultúrát. Az órák tárgykör szerinti ajánlott felosztása a következő: irodalom - 70 óra, nyelvtan - 70 óra és beszédkultúra - 40 óra. Mindhárom tárgykör szorosan összefügg és egyiket sem lehet magában, a többitől elkülönítve tanítani.

Az *irodalomoktatás* tanterve kétpólusú. Egyrészt a népköltészeti alkotásokat tárgyalja, másrészt a szépirodalmi szövegek műfaji gazdagságát mutatja be. Középpontban az élményközpontú irodalomtanítás áll. Célunk a szövegértés fejlesztése és a kreatív szövegalkotás.

Az ajánlott szövegekből a tanár választja ki a feldolgozásra kerülő olvasmányokat, ezeket kiegészítheti más szövegekkel, amelyekbe bevonja a kortárs irodalmat is. Az ünnepekhez (karácsony, húsvét) kapcsolódó helyi szokások megbeszélése, gyűjtése is szerepeljen a tananyagban! A korszerű irodalomtanítás interdiszciplináris távlatokat nyit meg a tanulók számára. Lehetővé kell tenni az iskola és más intézmények közötti interaktív kapcsolat kialakítását (múzeumlátogatás, kiállítások és színházi előadások megtekintése, jelenlét a település kulturális életében).

A népköltészeti olvasmányokat követően Petőfi Sándor műveivel foglalkozik a tanterv részletesebben és sokrétűen. A korszerű Petőfi-kép és Petőfi lírájának mai továbbélése rávezeti a tanulót irodalomtörténeti értékeink megbecsülésére, az életmű megítélésének változására.

A lírai művek sokszínűsége lehetővé teszi a verstani ismeretek gazdagítását: a rím, szabad vers, leírások, megszemélyesítés, hasonlat, metafora, költői jelző, a versforma, a dal, a tájleíró költemény stb.

Az epikus alkotások egyrészt a kifejező olvasás céljait szolgálják, másrészt a szövegértés lehetőségeire összpontosítanak. Fontos szerepet tölt be a műfajismeret, a műfajok felismerése és meghatározása.

Az irodalmi tananyag gazdag szövegtára nem kötelezi a tanárt minden alkotás elemzésére, de olvasásra, ismeretszerzésre mindenképp ajánlott. Ez az alapvető készség befolyásolja a tanulók előrehaladását minden tantárgyban. A tanterv olvasmányai törzs- és kiegészítő anyagokra tagozódnak. A törzsanyag a kötelezően feldolgozandó műveket tartalmazza; a kiegészítő anyag olyan szemelvényeket ajánl, amelyek tanításáról vagy elhagyásáról, illetőleg más kiegészítő anyaggal való helyettesítéséről a tanár dönt. Ugyanez a helyzet az ajánlott olvasmányok esetében is. A tanárnak a tanmenet megtervezésekor ahhoz is joga van, hogy a tantervben szereplő ajánlott olvasmányok némelyike helyett más szövegeket javasoljon elolvasásra. Az is kívánatos, hogy az ajánlott olvasmányok köréből a tanuló saját ízlése, érdeklődése szerint is választhasson. A szövegek megbeszélésében, értelmezésében erősen építenünk kell a gyerekek fantáziatevékenységére, lehetőséget kell nyújtanunk szemléletes képek felidézésére, a történetek dramatizálására, folytatására, a cselekmény kreatív továbbpergetésére.

A tanítási órákon változatos formában gyakoroltassuk az olvasást, legyen szerves része a művek feldolgozásának, végeztessünk válogató olvasást, az órák összefoglaló részében is gyakoroltassunk. A tanuló tudja magyarázni a világos szerkezetű olvasmányok cselekményének előzményeit és következményeit, tudjon összehasonlítani több hasonló alkotást. Mondjon véleményt a szereplők viselkedéséről, és indokolja tetteiket. A szövegek olvasása során fel kell ismernie a tanult irodalomelméleti ismereteket.

A *magyar nyelv* tanterve a kimeneteken, illetve a tanulási folyamaton és a tanulók eredményein alapul. A kimenetek annak az integrált tudásnak, készségeknek, magatartásnak és értékeknek a leírását jelentik, amelyeket a tanuló a tantárgy három tárgykörén keresztül felépít, kibővíti és elmélyíti magának.

A *nyelvtan* tanítása egységes folyamat az általános iskolai tanításban. 5. osztályban folytatjuk az alsó osztályokban szerzett nyelvi ismeretek bővítését és a kompetenciafejlesztést. A nyelvtani definíciók és a helyesírási szabályok tudatosítása hozzájárul a tanulók logikus gondolkodásának és kifejezőkészségének fejlesztéséhez.

A nyelvtantanítás feladatának megvalósítása érdekében szilárd ismereteket kell nyújtunk a leíró nyelvtan egyes elemeiről és rendszerének alapvető sajátosságairól, ugyanakkor figyelembe kell vennünk az újabb pragmatikai, szövegnyelvészeti, szociolingvisztikai, kommunikációelméleti kutatások eredményeit is. Biztosítunk kell az ismeretek kompetenciává való alakulását.

Az alsó tagozatban elsajátított nyelvtani anyag új ismeretekkel bővül. Morfológiából a szavak hangalakjával és jelentésével részletesebben foglalkozik a tanterv, valamint rendszerezi a toldalékok fajtáit. Végeztessünk helyesírási gyakorlatokat a toldalékok megnevezésével (képző, jel, rag). A toldalékok közül csak az alaptípusokat tanulják meg a tanulók. A hangtani tananyag az eddigi ismeretek rendszerezése mellett, a mássalhangzók egymásra hatásával foglalkozik részletesen. A mondattani rész ugyancsak kiegészül. Új tananyagként jelenik meg a sajtó nyelve, a medialitás problémaköre. A logikus gondolkodás fejlesztésének elengedhetetlen feltétele, hogy minden absztrakt ismeret szoros kapcsolatban legyen a valósággal. A nyelvet mint élő és változó jelenséget vizsgáltsunk a tanulókkal. A nyelvtan tanításának lényege a szövegek által történő gyakorlás. Célunk, hogy a tanulók önállóan ismerjék fel a szabályokat a példaszorok alapján.

A helyesírás szervesen beépül a tananyagba. Ahhoz, hogy a tanulók a készség fokán alkalmazzák a helyesírási szabályokat, szükséges, hogy a helyesírási szempontból legfontosabb problémákat biztosan felismerjék. A tanulók folyamatosan gyakorolják az írásjelek helyes használatát, az összetett szavak helyesírását, a toldalékok helyes kapcsolását a szótárhoz a hangtörvényeken keresztül. A tananyag tovább gyakoroltatja a j hang kétféle jelölését, valamint a hagyományos családnevek helyesírását és toldalékolását. A nyelvtani szabályok felismeréséig szövegeken alkalmazott gyakorlatokkal jussanak el. A magyar helyesírás alapelvei is megjelennek a gyakorlatok sorában, rámutatásként a szabályokra: a kiejtés, az egyszerűsítés, a hagyományos írásmód és a szóelemzés elve. Az új helyesírási szabályzat megjelenése megköveteli az eltérésekre való fókuszálást, illetve ezek begyakorlását. A nyelvtantanítás során kiaknázzuk a játékos módszerek lehetőségeit.

Az íráskészség fejlesztése szintén folytatódik az 5. osztályban. Az írásbeli dolgozatokon kívül fogalmazásokat íratunk a tanulókkal, amelyekben önálló véleményformálásra, egyéni látásmód kialakítására törekszünk. Az elbeszélő fogalmazás mellett ajánlatos gyakoroltatni a jellemzést és a leíró fogalmazást is. Ezekre (jellemek, leírások) külön rámutatunk az irodalmi alkotások elemzése során. A tanulókkal megismertetjük a vázlatkészítést, valamint az irodalmi kézikönyvek tartalmát és használatát, ugyanakkor a kommunikáció új lehetőségeiről is tájékozódunk. A tanulók figyeljék meg a kor technikai fejlődésének nyelvi vetületeit a világhálón, valamint az SMS-ek nyelvét, rövidítéseit. A digitális kompetenciájukat néhány internetes szövegtípus/műfaj formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelésével fejlesszük.

RUMUNSKI JEZIK

Denumirea disciplinei	LIMBA ROMÂNĂ
Scopul	Scopul predării și învățării <i>limbii române</i> este ca elevii să-și cultive limba maternă și să folosească în mod corespunzător cunoștințele însușite în diferite situații de comunicare, ca prin citirea și interpretarea operelor literare să-și dezvolte creativitatea și sensibilitatea artistică, estetică și competențe funcționale, să-și dezvolte gândirea critică, să aibă atitudine pozitivă față de limba maternă, dar și față de alte limbi și culturi. Elevul va ști să exprime valorile patrimoniului cultural și istoric și identitatea poporului său, a societății și statului în care trăiește.
Clasa	A cincea
Numărul de ore anual	180 de ore

DOMENIUL/TEMA	FINALITĂȚI După terminarea temei/domeniului elevul va fi capabil:	CONȚINUTURI
LITERATURA	<ul style="list-style-type: none"> - să stabilească genul și specia operelor literare - să facă diferența între caracteristicile literaturii populare și artistice - să facă diferența între operele cu caracter realist și fictiv - să analizeze elementele de compoziție a unei poezii lirice (vers, strofă); a unui text epic în versuri și în proză (părțile operei literare - capitol, fragment, vers); a unei opere dramatice (act, scenă, apariție) - să facă distincția dintre noțiunea de narator și scriitor - să diferențieze forme de exprimare literară (descriere, narațiune, dialog) - să identifice elementele sonore, vizuale, tactile ale imaginilor poetice - să recunoască figurile de stil și să înțeleagă rolul lor în textul literar-artist - să determine intonația de bază în citirea unei poezii, narațiuni sau acțiuni dramatice (plină de umor, veselă, tristă etc) - să identifice trăsăturile personajelor prin exemple din text 	<p>LIRICA</p> <p>Noțiuni de teorie literară Motivele și imaginile poetice ca elemente ale conținutului creațiilor lirice. Felul de strofe în funcție de numărul de versuri din poezia lirică: catrenul. Caracteristicile poeziei lirice, imaginile artistice, ritmul. Figuri de stil: comparația, epitetul, personificarea, onomatopeea. Tipuri de poezii lirice populare și artistice: descriptive (pastelul); lirice - doina și poeziile tradiționale.</p> <p>Lectură școlară recomandată 1. Vasile Alecsandri: <i>Sfârșit de toamnă</i> 2. Nicolae Labiș: <i>Fulg</i> 3. Mihai Eminescu: <i>Revedere</i> 4. George Coșbuc: <i>Concert de primăvară</i> 5. Panait Cerna: <i>Cântec de martie</i> 6. George Topârceanu: <i>Un duel</i> 7. Poezii populare: <i>Numă bate Doamne, rău, sau Cântă puilcucului,</i> 8. Poezii ocazionale, obiceiuri,</p>

	<p>- săevalueze comportamentul personajelor și să-și exprime în mod argumentat părerile și atitudinea</p> <p>- săilustreze credințele, obiceiurile, modul de viață și evenimentele din trecut descrise în operele literare</p> <p>- săînțeleagă textul citit cu voce tare și în sine</p> <p>- să formuleze singur întrebări cu privire la textul citit și să-și exprime opinia</p>	<p>colinde</p> <p>9. Poezii din literatura română din Serbia și a conaționalilor</p>
		<p>EPICA</p> <p>Noțiuni de teorie literară Scriitorul și naratorul Modurile de expunere: descrierea, narațiunea la prima și a treia persoană; dialogul. Narațiunea concisă: înșiruirea evenimentelor, episoadelor, capitolelor. Caracterizarea personajelor - modul de vorbire, comportamentul, aspectul fizic, atitudinea față de viață, trăsăturile morale. Speciile operelor epice în versuri și proză: cântecul epic popular (balada sau cântecul bătrânesc) basmul, schița, legenda, fabula, snoava.</p> <p>Texte literare recomandate 1. Balada populară: <i>Miorița</i> 2. Balada populară: <i>Iancu Jianul</i> 3. <i>Ero de pe lumea cealaltă, De unde știai că nu-mi place plăcinta?</i> 4. Edmondo de Amicis: <i>Micul hornar</i> (fragment) 5. Emil Gârleanu: <i>Gândăcelul</i> 6. Alexandru Vlahuță: <i>Din copilărie</i> (fragment) 7. Virgil Carianopol: <i>Cutremurul</i> 8. Barbu Șt. Delavrancea: <i>Bunica</i> 9. Mihail Sadoveanu: <i>Domnul Trandafir</i> 10. Ion Luca Caragiale: <i>D-I Goe</i> 11. Grigore Alexandrescu: <i>Boul și vițelul</i> 12. Legenda Oltului și a Mureșului 13. Petre Ispirescu: <i>Aleodor</i></p>

		<p><i>Împărat</i></p> <p>DRAMA</p> <p>Noțiuni de teorie literară Actul, apariția, personajele în dramă. Speciile genului dramatic: opere dramatice ecranizate, piese de teatru, teatrul radiofonic.</p> <p>Bibliografie recomandată 1. Vasile Alecsandri: <i>Chirița în provincie</i> (fragment) 2. Dušan Radović: <i>Căpitanul John Peoplefox</i> (fragment)</p> <p>TEXTE ȘTIINȚIFICO - FANTASTICE ȘI INFORMATIVE (se vor alege două texte)</p> <p>1. Din Monografiile localităților românești, ghiduri turistice, sau anuare 2. Alexandru Vlahuță: <i>România pitorească</i> (fragment) 3. Selecție din cărți, enciclopedii și reviste pentru copii.</p> <p>LECTURĂ ȘCOLARĂ: 1. Selecție de poezii românești Topârceanu: <i>Poezii</i>. 2. Selecție din proza română, E. Gârleanu: <i>Povestiri</i> 3. Mihail Sadoveanu: <i>Dumbrava minunată</i> 4. Selecție de basme românești; Petre Ispirescu: <i>Culegere de basme</i> 5. Selecție de legende; Alexandru Mitru: <i>Legendele Olimpului</i> 6. Selecție din literatura universală 7. Selecție din literatura românilor din Serbia</p> <p>Selecție suplimentară din lectura școlară</p>
--	--	--

			<p>(se vor alege două opere)</p> <p>1. Ioan Slavici - <i>Zâna Zorilor</i> 2. Ion Creangă - <i>Povestea lui Harap-Alb</i> 3. Jules Verne - <i>De la Pământ la Lună</i></p>
LIMBA	Gramatica (morfologia, sintaxa)	<ul style="list-style-type: none"> - să facă deosebirea dintre părțile de vorbire flexibile și neflexibile - să sesizeze categoriile de gen, număr și caz ale cuvintelor nominale - să diferențieze funcțiile de bază și semnificațiile cazurilor - să folosească formele de caz, în conformitate cu standardele lingvistice - să facă diferență între articolul hotărât și cel nehotărât și îl folosește corect în declinare - să folosească gradele de comparație ale adjectivelor - să stabilească modurile și timpurile verbale - folosește verbele auxiliare la formarea timpurilor - să sesizeze părțile de propoziție - să folosească topica limbii române în analiza morfologică și sintactică 	<p>Părțile de vorbire flexibile: substantivul, articolul, pronumele, adjectivul, numeralul, verbul; părțile de vorbire neflexibile: adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția.</p> <p>Substantivul - semnificația și felurile (proprie și comune)</p> <p>Genul, numărul și cazul substantivelor.</p> <p>Articolul - semnificație și felurile (hotărât propriu-zis, posesiv-genitival și demonstrativ-adjectival, nehotărât).</p> <p>Flexiunea substantivului (declinarea cu articolul hotărât și nehotărât).</p> <p>Cazurile și funcțiile sintactice: nominativ (subiectul); genitiv (posesia); dativ (atribuirea); acuzativ (obiectul asupra căruia se săvârșește acțiunea, sau ceva ce se referă la obiect, locul); vocativ (chemare, adresare).</p> <p>Adjectivul - structura și tipurile de adjective; acordul adjectivului cu substantivul în gen, număr și caz; gradele de comparație.</p> <p>Pronumele - pronumele personale și de politețe): flexiunea pronumelor personale, formele accentuate și neaccentuate.</p> <p>Numeralele - formele și utilizarea lor: cardinale și ordinale.</p> <p>Verbele - modurile verbale (personale și impersonale), timpurile verbelor la modurile personale.</p> <p>Conjugarea verbelor auxiliare (a fi, a avea, a vrea/a voi)</p> <p>Subiectul, predicatul, atributul, complementul direct și indirect, complementele circumstanțiale de mod, loc și timp.</p>

	Ortografia	<ul style="list-style-type: none"> - să aplice în mod consecvent normele ortografice în scrierea cu majusculă; a cuvintelor compuse și scrise cu liniură de unire; - să aplice în mod consecvent semnele de punctuație - să folosească corect ortogramele în diferite forme (scrise împreună și despărțit) - să folosească <i>Îndrumătorul ortografic</i> 	<p>Literă majusculă în denumirile geografice compuse; denumirile instituțiilor, întreprinderilor, organizațiilor (abrevierile), publicațiilor, datelor și evenimente importante. (exemple tipice)</p> <p>Scrierea corectă a substantivelor și adjectivelor la plural și în genitiv (scrierea cu unul, doi sau trei "i")</p> <p>Scrierea corectă a verbelor de conjugare a IV-a cu doi "i"</p> <p>Despărțirea cuvintelor în silabe, respectând regulile ortografice și accentul în conformitate cu <i>Ortografia limbii române</i>.</p> <p>Scrierea corectă a cuvintelor derivate (cu prefixe)</p> <p>Punctuația.</p>
	Ortoepia	<ul style="list-style-type: none"> - să pronunțe corect cuvintele ținând cont de locul accentului și intonației - să vorbească clar respectând normele limbii române literare - să citească fluent și distinct cu voce tare texte literare și nonliterare. 	<p>Locul accentului în cuvinte și propoziții.</p> <p>Intonația și pauzele în funcție de semnele de punctuație; intonația propozițiilor interogative și exclamative.</p> <p>Articularea: citirea cu voce tare.</p>
CULTURA EXPRIMĂRII		<ul style="list-style-type: none"> - să folosească diferite forme de expunere: descrierea (portretul și tabloul), narațiunea la persoana întâi și a treia, dialogul - să delimiteze părțile unui text (titlul, subtitlul, alineatele) și să-l organizeze în întreguri semnificative (partea introductivă, partea de mijloc și finală a textului) - să alcătuiască texte care vor fi rostite, sau scrise, și care vor cuprinde părerile și trăirile sufletești în urma citirii unui text literar, sau nonliterar. - să găsească informațiile cuprinzătoare într-un text literar și nonliterar mai simplu, - să utilizeze diverse metode și strategii de informare și documentare în scopul exprimării eficiente, oral și în scris - să exprime patrimoniul cultural și 	<p>Reproducerea, povestirea, descrierea - observarea diferențelor dintre limba scrisă și limba vorbită; alcătuirea unei scrisori (particulare, e-mailul, SMSul)</p> <p>Îmbogățirea vocabularului: sinonimele și antonimele, cuvinte nonliterare și neologismele - înlocuirea lor cu cuvinte literare; observarea și eliminarea elementelor nesemnificative și inutile din text și vorbire.</p> <p>Tehnica redactării unei compuneri scrise (focarul temei, alegerea și repartizarea materialului, elementele fundamentale ale compoziției și gruparea materialului după etape compoziționale); alienatul ca unitate tematică</p>

	<p>istoric și să facă aprecieri personale în diferite situații</p> <ul style="list-style-type: none"> - să folosească limba română literară în exprimarea scrisă și orală - să sesizeze diferențele dintre varianta literară și dialectală a limbii române - să folosească dicționare și îndrumătoare ortografice (ediții școlare) 	<p>restrânsă și funcțiile lui compoziționale și stilistice.</p> <p>Redactarea știrilor, declarațiilor, alcătuirea afișului, completarea formularelor tipizate, alcătuirea hărților mentale.</p> <p>Folosirea limbii literare și neliterare în formă orală și scrisă în activitatea de cercetare, în munca de proiectare și prezentare în public.</p> <p>Opt teme pentru acasă și analiza lor la oră.</p> <p>Patru teze - câte două în fiecare semestru (o oră de elaborare a tezei, o oră de corectare și una de analiză a conținutului cu scopul îmbunătățirii compunerii din aspect literar și lingvistic).</p>
--	---	---

CORELAȚIA CU ALTE MATERII

Limbile străine
 Limba sârbă ca limbă nematernă
 Istoria
 Cultura muzicală
 Cultura plastică
 Religia
 Educația civică

ÎNDRUMĂRI PENTRU REALIZAREA PROGRAMEI

Programa școlară pentru disciplina *Limba română* cuprinde trei domenii: literatura, limba și cultura exprimării. Repartizarea recomandată a orelor pe domenii tematice generale este următoarea: literatura - 70 de ore, limba - 70 de ore și cultură exprimării - 40 de ore. Toate cele trei domenii sunt legate între ele și trebuie studiate prin interacțiunea lor.

Programa școlară pentru disciplina *Limba română* se bazează pe anumite finalități, procesul de învățare și realizările elevilor. Finalitățile conțin descrierea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și valorilor integrate pe care elevul le obține, le extinde și aprofundează în cele trei domenii care constituie această disciplină.

I. PLANIFICAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Programa școlară întemeiată pe finalități oferă profesorului o libertate mai mare în crearea și proiectarea predării și învățării. Rolul profesorului este de a contextualiza această programă cu necesitățile specifice ale elevilor dintr-o clasă, luând în considerare: structura clasei și caracteristicile elevilor; manualele și alte materiale didactice care vor fi utilizate; condițiile tehnice, materiale didactice de care dispun și mediile pe care le are școala; resursele, posibilitățile și necesitățile comunității locale în care școala funcționează. Pornind de la finalitățile și conținuturile date, profesorul își întocmește planul anual global de muncă din care va dezvolta mai târziu planurile operaționale. Finalitățile definite pe domenii facilitează profesorului operaționalizarea în continuare a finalităților concrete la nivel de unități de învățământ. Acum fiecare profesor are finalități definite pentru fiecare domeniu. De la el se așteaptă ca pentru fiecare unitate de învățământ, în faza de planificare și scriere a pregătii pentru oră să definească finalitățile piramidal, pe trei niveluri: unul pe care toți elevii ar trebui să-l realizeze, unul pe care majoritatea elevilor ar trebui să-l atingă și unul care va fi însușit doar decătiva elevi. În acest fel se va stabili o legătură indirectă cu standardele pe trei niveluri ale realizărilor elevilor. În planificare, ar trebui, de asemenea, avut în vedere că finalitățile diferă, la unele se poate ajunge mai ușor și mai rapid, dar pentru cele mai multe finalități (mai ales pentru domeniul literaturii) este nevoie de mai mult timp, de o serie de activități diferite și de o muncă pe texte variate. În faza de planificare a predării și învățării, este foarte important faptul că manualul este instrumentul de predare și că acesta nu precizează conținuturile disciplinei. De aceea, conținuturile oferite în manual trebuie acceptate selectiv și în funcție de finalitățile care ar trebui realizate. Pe lângă manual, ca una dintre sursele de învățare, profesorul trebuie să ofere elevilor posibilitatea să folosească și alte surse de învățare.

II. REALIZAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

LITERATURA

Acest domeniu se bazează pe texte din lectura clasificată pe genurile literare - *liric, epic și dramatic* și pe o selecție bogată de texte nonliterare, științifice și informative. O parte obligatorie a textelor literare le constituie operele care aparțin corpusului național principal, fiind îmbogățit cu opere din literatura moderă, contemporană. Selecția textelor va fi bazată în mare măsură pe principiul adaptării la vârsta elevilor.

Pe lângă textele care trebuie abordate la oră este dată și o listă cu lectură școlară. Scopul reintroducerii lecturii școlare este formarea, dezvoltarea și cultivarea deprinderilor de citire a elevilor. Elevii pot în timpul vacanței să citească operele mai vaste, ceea ce contribuie la continuitatea deprinderii de citire.

Pe lângă operele obligatorii care trebuie abordate, este adăugată și o listă cu texte suplimentare. Partea opțională permite profesorului o creativitate mai mare în atingerea finalităților. Această lectură oferă o posibilitate mai mare de aplicare a abordării comparative în exploatarea creațiilor literare, pe diferite niveluri de analiză: interpretare, prezentare sau comentarii. Selecția operelor trebuie să fie adaptată capacităților, necesităților și intereselor elevilor. Diferențele în valoarea totală artistică și informativă a textelor influențează asupra soluțiilor metodologice adecvate (adaptarea la citirea felului de text, amplexarea în interpretarea textului în funcție de complexitatea structurii sale, legarea și corelarea cu conținuturile relevante din alte domenii - gramatica, ortografia și cultura exprimării etc.).

Textele din partea suplimentară a programului trebuie să servească profesorului și la predarea unităților didactice din gramatică, precum și la predarea și consolidarea conținutului din cultura

exprimării. Operele pe care nu le abordează profesorul ar trebui să le recomande elevilor să le citească în timpul lor liber.

Noua programă este bazată pe o corelație mai mare dintre operele literare și nonliterare. Corelația este facilitată prin combinarea adecvată a textelor obligatorii și opționale. Din lista de texte suplimentare profesorul alege acele opere care, cu partea obligatorie a textelor va alcătui o unitate motiv-tematică. Același text poate fi corelat cu alte texte în moduri diferite, în funcție de diferite motive sau tonuri narative. Operele literare care au fost ecranizate (*Chirița în provincie*, *D-I Goe*, *Aleodor Împărat*, *Dumbrava minunată*, *Basme de P. Ispirescu și Ioan Slavici - Zâna Zorilor*, *Povestea lui Harap-Alb*) pot servi la analiza comparativă și identificarea diferențelor dintre, povestirile și formele literare și ecranizate (adaptate, modificate), oferind elevilor posibilitatea de a ajunge la o concluzie cu privire la natura celor două medii și de a-și dezvolta exprimarea mediatică. Elevii li se pot sugera și alte filme cu tematică similară prin care se va realiza o unitate motiv-tematică suplimentară.

Profesorul trebuie să cunoască conținutul programei de limba română din clasa anterioară pentru a respecta principiul predării treptate și sistematice. Pe lângă corelația dintre texte, este necesar ca profesorul să stabilească o corelație cu alte discipline școlare, în primul rând cu materia din istoriei, cultura plastică, cultura muzicală, religie și educația civică și limba sârbă ca limbă nematernă.

Introducerea elevilor în lumea literaturii, dar și în a celorlalte texte, așa-numitele texte non-literare (științifice, informative), este o sarcină didactică extrem de complexă. Tocmai la acest nivel de școlarizare se obțin cunoștințele de bază, dar și cele mai importante, aptitudinile și obiceiurile de care va depinde cultura literară a elevilor, dar, și competența estetică. Elevii trebuie să înțeleagă felurile operelor literare și autonomia acestora, precum și faptul că o operă literară modelează o posibilă imagine a realității.

În analiza textului se va aplica într-o măsură mai mare unitatea dintre procedeele analitice și sintetice și părerile proprii. În conformitate cu finalitățile, elevii ar trebui îndrumați ca să se deprindă cu modul de a reda propriile impresii, atitudini și concluzii referitoare la opera citită, prin exemple din text și astfel li se va dezvolta capacitatea de exprimare independentă, activitatea de investigare și luare a unui punct de vedere critic.

Studiul operei literar-artistice în procesul de predare este un proces complex, care începe cu pregătirea profesorului și a elevilor (motivarea elevilor pentru citire, trăire și analiza textului artistic, citirea, localizarea textului artistic, obișnuirea elevilor cu munca de cercetare) pentru analiza operelor literare. Formele cele mai productive primite în interpretarea operelor literare sunt obținute la orele de predare, iar în formele de aplicare funcțională a cunoștințelor și abilităților, continuă și după ore: în recapitularea productivă a cunoștințelor privind materialul didactic tratat, în studiile comparative ale operelor literar-artistice și în abordarea de cercetare și analizei operelor citite. Etapele centrale ale procesului de abordare a operei literar-artistice în clasă, sunt interpretările bazate pe metodologia și metoda de dezvoltare a acestora în cadrul orei de predare.

Analiza operelor literare ar trebui să fie bazată pe rezolvarea *întrebărilor problemă* care reies din text și trăirile artistice. Multe texte, în special fragmente din opere, necesită localizarea lor în timp, deseori ea fiind multiplă. Amplasarea textului într-un cadru temporal, spațial și socio-istoric și informarea cu privire la conținuturile importante care preced fragmenului - reprezintă condiții fără de care deseori textul nu poate fi trăit intens și înțeles corect.

În *interpretarea textului* elevii trebuie obișnuiți să-și argumenteze impresiile, atitudinile și reflexiile asupra textului literar, astfel dezvoltându-li-se capacitatea de exprimare independentă, a activităților de cercetare și criticii, respectând în același timp atitudinea individuală de înțelegere a textelor literare și de exprimare a opiniilor.

Elevii vor însuși noțiunile de teorie literară prin abordarea textelor corespunzătoare și prin utilizarea anterioară a lecturii. Cu ajutorul mijloacelor lingvistice și stilistice elevii vor percepe textul cu ajutorul impresiilor și trăirilor sufletești, precum și a sugestiilor estetice, astfel că vor fi capabili să înțeleagă condiționarea reciprocă lingvistico-stilistică.

În timpul analizei operelor literare, precum și în cadrul exercițiilor orale și în scris, se va insista ca elevii să descopere cât mai multe trăsături, emoții și stări sufletești ale personajelor, să-și exprime opiniile asupra comportamentului personajelor.

Finalitățile legate de domeniul literaturii se bazează pe citire. Diferitele forme de citire reprezintă condiția de bază pentru ca elevii să dobândească cunoștințe și să continue să fie introduși cu succes în lumea operelor literare. În clasa a cincea se cultivă în primul rând citirea expresivă, iar elevii sunt introduși treptat în cititul de cercetare.

LIMBA

În predarea limbii, elevilor li se va dezvolta capacitatea pentru comunicarea orală și în scrisă în limba română standard. De aici, scopul cerințelor din această programă nu este doar însușirea normelor de limbă și de gramatică, ci și înțelegerea funcțiilor lor și aplicarea corectă în exprimarea orală și în scris.

În cazul în care conținut programei prevede unități didactice pe care elevii deja le-au însușit în clasele precedente, se subînțelege că va fi verificat nivelul de însușire și capacitatea de aplicare a materiei învățate anterior, iar recapitularea și exersarea pe exemple noi va fi realizată înainte de abordarea noilor conținuturi. Prin aceasta se asigură o continuitate în activitate și muncă sistematică în corelarea dintre materia nouă și cunoștințele existente.

Profesorul trebuie mereu să fie conștient de rolul primordial pe care îl are exersarea adecvată și sistematică, respectiv că materia nu este însușită până nu se exersează bine. Aceasta înseamnă că exersarea ar trebui să fie un factor esențial în abordarea materiei, aplicarea, recapitularea și consolidarea cunoștințelor.

Gramatica

Cerințele de bază ale programei în predarea gramaticii este ca elevilor limba să le fie prezentată și interpretată ca un sistem. Niciun fenomen lingvistic nu ar trebui să fie studiat în mod izolat, în afara contextului în care își realizează funcția (în orice situație potrivită cunoștințele de gramatică pot fi puse în funcția interpretării textului artistic și de popularizare a științei). Una dintre procedeele extrem de funcționale în predarea gramaticii sunt exercițiile care se bazează pe utilizarea exemplelor din practica nemijlocită a vorbirii, fapt care apropie materia din gramatică de necesitățile vieții în care limba este aplicată ca o activitate umană universală. Fenomenele lingvistice nu ar trebui menționate și nici prezentate izolat (de exemplu, cuvinte și propoziții fără legătură între ele), ci întotdeauna trebuie să fie contextualizate prin legarea cu o situație de comunicare în care acestea pot fi în mod clar identificate, izolate și a căror caracteristici și funcții pot fi explicate.

Abordarea cazurilor și exercițiile ar trebui să fie orientate spre identificarea cunoștințelor importante pentru utilizarea corectă a declinației cu articolul hotărât și nehotărât care va fi recunoscut și în textele literare și nonliterare, dar și spre eliminarea dilemelor care apar în exprimarea orală și scrisă a elevilor în utilizarea zilnică a limbii. De aceea conținutul exercițiilor legate de utilizarea corectă a cazurilor și a articolului se stabilește în funcție de monitorizarea continuă a cunoștințelor de limbă a elevilor (de ex. în timpul dialogului purtat la oră, dar și din exemplele din temele scrise de către elevi). Astfel, predarea materiei din limbă va fi în funcția pregătirii elevilor pentru o bună comunicare în limba română literară contemporană.

Conținuturile cuprinse în exersarea numeralelor și pronumelor vor fi stabilite în funcție de monitorizarea continuă a materiei însușite în clasa a patra. Declinarea pronumelor și recunoașterea formelor accentuate și neaccentuate, contribuie la o mai bună înțelegere și aplicarea ortografiei corecte a cuvintelor scrise cu cratimă atât în literatură cât și în lucrările de specialitate. În abordarea adjectivelor trebuie să se acorde atenție gradelor de comparație care au fost introduse în clasa a cincea pentru a fi stabilită legătura pe linie orizontală cu alte limbi care se învață.

Abordarea verbelor este un proces mai complex și ar trebui să se insiste asupra distincțiilor dintre modurile și timpurile verbelor. Deși nu se utilizează în mod activ toate timpurile în comunicare, se recomandă recunoașterea tuturor timpurilor verbelor auxiliar (a fi, a avea, a vrea/a voi).

Pentru abordarea părților de vorbire neflexibile trebuie planificate mai multe ore, punându-se accentul pe acuzativ, totodată explicându-se rolul prepozițiilor în comunicarea cotidiană. Exemplele trebuie luate din comunicarea cotidiană, pentru ca elevii să le poată identifica și să înțeleagă funcția lor în propoziții în așa fel încât cuvântul să-l identifice ca unitate la nivel morfologic și sintactic. Cu același scop se vor aborda și celelalte părți de vorbire neflexibile.

Ortografia

Normele ortografice vor fi însușite cu ajutorul exercițiilor sistematice (dictările ortografice, corectarea greșelilor dintr-un text dat, teste cu exerciții de ortografie etc.). În exersarea ortografiei se recomandă ca o atenție aparte să fie acordată pluralului substantivelor, substantivelor în genitiv, cuvintelor care sunt scrise în mod diferit (despărțit sau împreună) în diferite situații. Trebuie de asemenea periodic să se verifice scrierea cuvintelor, în mod aparte a cuvintelor care încep și se termină în Î, precum și scrierea literelor Î și Â în interiorul cuvintelor.

De asemenea, elevii trebuie încurajați ca singuri să observe și corecteze greșelile de ortografie în comunicarea SMS și în alte tipuri de comunicare.

În plus, elevii trebuie îndemnați să folosească îndrumătoarele și dicționarele ortografice (edițiile școlare). Este de dorit ca profesorul să aducă un exemplar de *Dicționar ortografic* la oră de fiecare dată când se abordează teme de ortografie (în acest fel ar putea de la fiecare elev în mod individual să ceară ca acesta să găsească un cuvânt în dicționarul ortografie și să determine forma corectă sau scrierea corectă).

Ortoepia

Profesorul trebuie permanent să scoată în evidență importanța pronunțării corecte, care se cultivă prin aplicarea anumitor exerciții ortoepice. Exercițiile ortoepice nu trebuie realizate ca

unități didactice aparte, ci în cadrul anumitor teme adecvate din gramatică. Accentuarea propozițiilor poate fi adusă în legătură cu ortografia, iar pe de altă parte cu sintaxa, etc. În cazul folosirii înregistrărilor audio, elevilor trebuie formată deprinderea de identificare, reproducere și însușire a comunicării cu o accentuare corespunzătoare, iar atunci când se ajunge la abatere de la normele ortoepice, să deosebească accentuarea sunetelor în varianta literară față de varianta dialectală a limbii române.

Unele exerciții ortoepice se pot realiza și pe teme corespunzătoare din literatură: de ex. articularea poate fi exersată prin rostirea numărărilor în cadrul orelor de predare a literaturii populare; accentul cuvintelor, tempoul, ritmul, intonația propoziției și pauzele se vor exersa prin citirea cu voce tare a unor fragmente din lectura suplimentară (la alegerea profesorului sau a elevului) etc. Pentru exersarea ortoepică trebuie întreprise activități care țin de rostirea pe de rost a unor fragmente în proză sau versuri (cu ajutorul materialelor didactice auditive).

CULTURA EXPRIMĂRII

Acest domeniu trebuie să fie legat cu abordarea textelor literare ca formă reprezentativă de exprimare, precum și cu abordarea gramaticii și ortografiei, care vor contribui la cultivarea corectă în exprimarea orală și scrisă.

Cultura exprimării se cultivă prin punerea în aplicare a exercițiilor lexical-semantică și stilistice, care au drept scop îmbogățirea vocabularului și dezvoltarea abilităților și competențelor de exprimare. Toate aceste tipuri de exerciții, care duc la dezvoltarea capacității de exprimare corectă, se realizează pe text sau împreună cu exercițiile de vorbire.

III. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PREDĂRII ȘI ÎNVĂȚĂRII

Monitorizarea și evaluarea rezultatelor progresului elevilor este în funcția realizării finalităților, și începe cu o evaluare inițială a nivelului la care se găsește elevul și în raport cu ceea ce se va evalua în viitorul lui progres precum și cu notarea. Fiecare activitate este o oportunitate bună pentru evaluarea și obținerea informațiilor despre progresul acestuia. Fiecare oră și fiecare activitate este o modalitate de evaluare formativă, respectiv de înregistrare a progresului elevilor și o îndrumare pentru activitățile viitoare.

Evaluarea formativă este o parte integrantă a abordărilor de predare moderne și subînțelege evaluarea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și comportamentelor, precum și dezvoltarea competențelor adecvate în timpul predării și învățării. Rezultatul acestei evaluări oferă feedback elevilor și profesorilor cu privire la competențele care au fost bine însușite și care nu, precum și cu privire la eficiența metodelor adecvate pe care profesorul le-a aplicat pentru atingerea obiectivului. Măsurarea formativă implică colectarea de date cu privire la rezultatele elevilor, dar cele mai frecvente tehnici sunt: realizarea sarcinilor practice, observarea și înregistrarea activităților elevilor în timpul orelor, comunicarea nemijlocită dintre elevi și profesori, registru pentru fiecare elev (harta progresării) etc. Rezultatele evaluării formative la sfârșitul ciclului didactic trebuie să fie prezentate și sumativ - prin notă numerică.

Munca fiecărui profesor este formată din planificare, realizare, monitorizare și evaluare. Este important ca profesorul să monitorizeze și evalueze continuu, nu numai rezultatele elevilor ci și procesul de predare și învățare, precum și pe sine însuși și propria muncă.

RUSINSKI JEZIK

Назва предмету	Руски язык
Ціль	Циль настави руского языка то же би школяр витворйовал комуникацию на руским языке у складзе зоз фонетичними, ґраматичними и семантичними законїтосцами руского языка у усней и писаней комуникації, здобувал спознаня о традиційней култури и сучасней кнїжовносци на тим языке, як и о традиційних и сучасних вредносцох, же би хасновал здобути знаня и способносци и розвивал власни потенцияли, особни висловни можлівосци и социялни схопносци.
Класа	Пията
Рочни фонд годзинох	180

Корекция зоз другима предметами
 Сербски як немацерински язык
 Странски язык
 История
 Музична култура
 Подобова култура (*ликовна на српском*)
 Вирска настава
 Гражданске воспитанє

ОБЛАСЦ/ТЕМА	ВИХОДИ По законченей обласци/теми, школяр:	ЗМИСТИ
КНІЖОВНОСЦ	<ul style="list-style-type: none"> - розликує лирику, епику, драму - розликує кнїжовни род од кнїжовней файти - препозна и потолкує природу сказки, басни, приповедки - драматизує текст з прекладаньом на диялог - препозна розлични угли патрєня и видзєня истих подїйох - виражи свойо дожице и становиско о описаней подїї - розликує увод, заплєт, розришенє - замеркує заплєт и околносци котри до ньго привєдли - розликує дословне и пренєшенє значенє - анализує причиново и пошлїдково одношеня у кнїжовним дїлу на 	Лирика Кнїжовни термини и поняца Усна традиция и уметнїцка творчосц. Поняце поезиї и прози и розликованє Приповеданє и описованє. Тема и мотив. Основни мотив План дїла. Вяза медзи часцами текста. Основни етапи у композиції епского дїла. Технїки формованя подобох: опис вонкашнього випатрунку, писательов коментар, характерни прикмети подоби. Стилски средства з котрима ше формую поетски слики и виволую уметнїцки упечатки у лирскей писнї. Поетски слики виволани зоз поровнаньом, епитетом, персонификацию и оноματοпею. Пренєшенє значенє словох, виразох, фразох.

	<p>прикладох з тексту</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна водзаци мотив и побочни мотиви - анализує елементи композиції лирскей писні (строфа, стих) - препозна поетску слику - анализує елементи композиції епского діла як часц фабули - преприповеда текст з розличних углох патрєня. 	<p>Композиция лирскей писні, файти стилох и мотиви.</p> <p>Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ирина Г. Ковачевич, <i>Дай ми руку</i> 2. Силво Ерделі, <i>Дуб</i> 3. Мирон Колошняї, <i>Здогадованє на войну</i> 4. Гавриїл Костельник, <i>Моя писня</i> 5. Гавриїл Надь, <i>Чи ши чул, сину</i> 6. Мелания Павлович, <i>Єст єдна нїтка</i> 7. Михал Рамач, <i>Дражка на салаш</i> 8. Драгутин Тадиянович, <i>Високи жовти жита</i> 9. Руска нар. <i>Младосц преходзи</i> <p>Епика и драма</p> <p>Епска писня.</p> <p>Характеристики драмского текста и диялог як главна прикмета.</p> <p>Заплєт и розришенє у драмским тексту.</p> <p>Приповеданє и описованє.</p> <p>План діла. Вяза медзи часцами текста.</p> <p>Основни етапи у композиції епского діла.</p>
<p>ЯЗИК ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС</p>	<ul style="list-style-type: none"> - виражи дожице з полним виреченьом, правилним вигваряньом и интонацию - розликує букви рускей кирилки од сербскей кирилки - правилно вигваря дзвонке г - препозна просте, преширене и зложене виреченє - прешири просте виреченє з додатками же би ше достало преширене виреченє - одредзи состав слова и творенє словох з додаваньом префиксох и суфиксох - розликує значенє словох достатих з рижнима префиксами и суфиксами на прикладох 	<p>Техніки формованя подобох:опис вонкашнього випатрунку, писательов коментар, характерниприкмети подоби.</p> <p>Лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мирон Канюх, <i>Пчолка Смолка</i> 2. Микола М. Кочиш, <i>Лєтні вечар</i> 3. Микола М. Кочиш, <i>Владко ше веже на госцину</i> 4. Владимир Кочиш, <i>На струнох гушлі</i> 5. Михал Ковач, <i>Била кобула</i> 6. Штефан Чакан, <i>Стари и млади вовк</i> 7. Руска нар. прип. <i>Побожни шестри</i> 8. Руска нар. прип. <i>Хто шме єсц на лежацо</i> 9. Українска нар.дума, <i>Козак Голота</i> 10. Руска нар.прип. <i>З догадліви скравец</i> 11. Сербска. нар. <i>Еро з гевтого швета</i> 12. Микола Скубан, <i>Шамла</i> 13. Михаль Майтенї, <i>Нєзвичайни дарунок</i> <p>Домашня лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Радярд Киплинг, <i>Кнїжка о джунгли</i>

		<p>2. Ирина Г. Ковачевич, <i>Тисяч радосци</i> 3. Вибор поез. за дзеци на руским языку</p> <p>Фонетика Гласи, вокали, консонанти. Вигваряне по вертикалней и горизонталней лінії. Подзелене по дзвонкосци, месце и способу твореня; едначене по дзвонкосци. Розлика медзи експлозивними дь и ть и сербскима ђ ић. Синтакса Просте виречене; субект и предикат, вязи словох у виреченю. Преширене виречене - субектова и предикатова група, додатки субекту и предикату. Едночлени и безсубектні виреченя, номинативні. Наглашка слова и виреченя. Зложене виречене, поняце и препознаванє. Творене словох Корень, основа, префикс, суфикс. Приклади зложених и виведзених словох. Пожички. Правопис Правописні правила важні за наставну матерію у пиятей класи, писанє словох ведно и окреме. Привикованє на хаснованє правопису и словніка.</p>
ЯЗИЧНА КУЛТУРА	<ul style="list-style-type: none"> - провадзи и розуми викладанє, сообщене, обвисценє и упутства на стандартним языку на розличні теми - препозна и розуми директну и индиректну бешеду и пренешене значене словох и виразох - Замеркує вязу вещей информацииох - повяже текст зоз власним искуством и дожицом - ясно виражи думку, идею, становиско, чувство - бешедує з полнима виреченями - хаснує шицки форми висловйованя: приповеданє, 	<p>Приповеданє о правдивих и видуманих подійох спрам рядошлїду збуваньох, спрам свойого або заєдніцкого плану. Описованє вонкашнього и нукашнього простору, поєдиносцох з природи людзох и животиных у рушаню и мированю з наглашку на виразних прикметох. Описованє цека роботи, рурального и городского пейзажу у розличних часових и хвильових обставиных, микро и макро обектох за заєдніцку у особну намену. Преприповедованє власних и цудзих дожицох як и змистох текстох, обачованє структури приповедки, хронології, наглашованє ключних хвилькох. Динамичні и статичні сцени.</p>

	<p>преприповедованє, описованє</p> <ul style="list-style-type: none"> - участвує у диялогу и прилагодзи свой вираз теми и учашнїком - применї правопис за стандардни ситуациї - направи свой план викладаня и писаня - скраци текст на найменши остаток информаций и предлужиц текст як свой додаток - исти слова зна напише з руску кирилку котра ше розликує од сербскей кирилки; хаснує двозначни вокалски букви - розликує бешеду у терашнім чаше од ретроспективи - замеркує хронологію; исти текст зна виражи у прешлим, терашнім и будучим чаше - препозна деталї на общей слики - приповеда и пише по тезох - описує екстериєр и ентериєр - применює техніку писаня составу (чежиско теми, вибор и розпорядок поєдиносцох, основи композициї текста и ґрупованє поєдиносцох) - пише писмо (позна правила писаня приватного писма и правила електронских порученьох на мобилних телефонох и явних дружтвених мрежах 	<p>Обачованє стилских средствох.</p> <p>Портрет. Култура висловйованя и виражованє дзеки, намири, жаданя, процивеня, процивеня и согласносци, култура обходзеня (справованя).</p> <p>Информованє и преношенє информацийох спрам пейц правилох и змисту вистки. Критицке одношенє ґу информацийї.</p> <p>Составяне виреченьох з язичними и правописними правилами. Писанє питаньох и одвитох у вязи з обробенима текстами, филмом, представу, музику и подобне.</p> <p>Двозначни вокалски букви, сербска и руска кирилку.</p> <p>План викладаня у усней и писаней форми.</p> <p>Бешеда у терашнім чаше и ретроспективно. Хронологія подїйох.</p> <p>Исти текст у прешлим, терашнім и будучим чаше.</p> <p>Препознаванє детальох на общей слики.</p>
--	--	--

КОРЕКЦИЯ ЗОЗ ДРУГИМА ПРЕДМЕТАМИ

сербски як немацерински язык
 странски язык
 история
 музична култура
 подобова култура
 вирска настава
 гражданске воспитанє

УПУТСТВО ЗА ВИТВОРЙОВАНЄ ПРОГРАМИ

Наставна програма руского языка за пятую класу ма три медзисобно повязани цалосци: *Кніжовносц, Язык и Култура висловйованя* (усного и писаного). Наведзени цалосци функционално повязани. У даєдних жемох то одвоєни цалосци (обласци) як наставни предмети з окреммим фондом годзинох. У наставней пракси у нас тоти цалосци інтегровани до єдного наставного предмету з укупним фондом 180 годзини у пятей класи. Тот принцип інтеграції за уровень основной школы функционални бо указує медзизависносц кніжовносци и языка и з тим ше указує як виражованє у равні комуникації та шицко у равні розумєня и дожица швета и живота вираженє з языком. Исте подзелєнє на три цалосци провадзи ше по вертикали у шицких класох основной школы. Фонд годзинох за каждую обласц флексибилни и руша ше коло 60 до 70 годзини за каждую цалосц, а предклада ше же би наставнік зоз своїм рочним планом направел дистрибуцию наставних годзинох по цалосцох (обласцох) и конкретних наставних єдинкох. При тим наставнік будзе мац у оглядзе предходни знаня школярох як и потребу за повторйованьом и вежбаньом же би ше у цалосци дошло до результату вираженого зоз *виходами* односно крайнім цильом.

Програмска обласц *Кніжовносц* ма погледованя котри корелативни зоз погледованями у цалей вертикали по осму класу. При тим ше ма у оглядзе способносци школяра же би розумел, препознал, похопел и похасновал даєдни поняца характеристични за кніжовносц не лєм як писанє слово але и як уметносц слівох. Програма не ма виражени параметри исторії кніжовносци понеже то будзе интерес аж стредней школы. Дотля, настава ма функцию уводзєня школярох до дожица и розумєня кніжовного діла як и упознаванє даєдних поняцох з котрима наука о кніжовносци описує кніжовносц. Кніжовна продукция на руским языку за дзеци досц скромна по обсягу та прето список наслових обовязней школскей лектури звекшани у одношеню на други языки. То прето же за велїх школярох то будзе перше и остатнє место дзе упознаю авторох и діла на руским языку. Три основни школы з руским наставним языком (у Руским Керестуре, Коцуре и Дюрдьове) то валалски стредки, з тим же єдна єдноязычна а два двоязычни. И то фактори, звонкашколски але присутни, котри уплїваю на укупну суму наслових котри предвидзени з тоту програму.

Програмска обласц *Язык (граматика и правопис)* опера ше на заокружени систем знаньох заключно зоз штварту класу. Школяре у стандартней бешедней комуникації з бизовносцу хасную три дієсловни часи, не гриша у хаснованю припадкох, шицки тестованя указали же з бизовносцу складаю виречєнє, хасную и виражую просторни одношеня, заменовніки, складанє слівох у виречєню итд. У ґраматики руского языка єст минималнє число винїмкох, дублетох и подобни зявєня котри би ученє руского языка творели зложеншим. Акцент стайомни на предостатнім складу та ше акцент лєм констатує як черстве правило. Пре шицко тото преширєнє знаня з ґраматики будзе интензивнєйше у шестей и седмей класи. Поняца ше уводза и вообщє робота на ґраматики ше вше одвива на кніжовним тексту котри напредок познати. Робота наставніка подроумює не лєм ученє о правилним вигваряню и хаснованю слівох у виречєню але и стайомнє вежбанє на нових прикладах. Правопис руского языка засновани на морфолоґийно-фонетичним принципу та є у основи єдноставни бо потребнє замерковац и научиц лєм даскельо зявєня писаня букви д опрез букви с и писанє неґації ведно и окреме. Правопис зложени у часци писаня вокалох тє. двозначних вокалских буквох и мєгкого знака (я, є, ї, ю, ь), цо вшелїяк треба непереривно вежбац у условийох медийного окружєня з языками котри маю латиничнє писмо и вше менше хаснованє кирилского писма у медийней и иншей комуникації.

Програмска обласц *Култура усного и писаного висловйованя* то медзиобласц у котрей ше преплєтаю и кніжовносц и ґраматика. Источашнє то обласц чийо змисти найвєцей

унапрямени на комуникацію, на беседни язык, дзе шицки змисти маю свой практични смисел. Поединец ма думку котру жада пренесц дакому а питане же кельо му ше удава пренесц поручене котре найвецей закрива тоту думку, без завадзаньох. Прето потребне же би наставнік пошвецел найвецей часу праве култури висловйованя, усного и писаного, непереривно указуюци на ниянси у висловйованю и значене тих ниянсох и можлівосци же би як собешеднік бул похопени. То простор у котрим школяр може указац свою способносц за квалитетну комуникацию з окруженьом и указац свойо язични способносци. Поединец може будовац свой власни вираз и з тим указац свою индивидуалносц. Знане и хасноване ниянсох у висловйованю ше вежба на вше нових прикладах а наставнік ма надосц можлівосци найсц реални животни ситуації котри треба и мож цо лепше формуловац же би тоти ситуації мали исти приєм при собешеднікови. Култура висловйованя ше будує не лем зоз ученьом нових словох як богацене словніка але и зоз ширеньом обсягу значеня уж познатих словох у нових околносцох. У двоязичним стредку интерференция велька та барз важне же би ше у настави дошло до векшого ступня согласносци у розуменю обсягу значеня слова. Зоз рижних виглєдованьох познате же кед маме зявене котре ше може меновац з вецей розличнима словами а з истим значеньом а од того даскельо слова заєдніцки за обидва язики, школяр найчастейше у каждодньовой бешеди хаснує переважно слова котри заєдніцки за обидва язики. З тим ше доприноси лепшому розуменю але ше источашне траца велї висловни можлівосци у єдним язiku. Прето огромна улога наставніка же би з планованьом роботи мал у оглядзе унапредзене висловних можлівосцох школяра на взаємни хасен каждого собешедніка. Прето значне же би ше з усвойованьом нових словох и виразох у словніку школяра источашне робело и на преширеню обсягу значеня уж познатих словох и виразох. То вшелїяк ма корелацию зоз обласцу кнїжовносци бо би без розуменя пренєшеного, метафоричного значеня словох и виразох скоро каждая робота на кнїжовним ділу була даремна.

SLOVAČKI JEZIK

Názov predmetu	SLOVENSKÝ JAZYK
Cieľ	Cieľ výučby a učenia <i>slovenského jazyka</i> je, aby žiak pestoval slovenský jazyk tak, že ho bude správne používať v rôznych komunikačných situáciách, v hovorenej a písanej podobe; prostredníctvom čítania a interpretácie literárnych diel bude rozvíjať predstavivosť a umeleckú vnímavosť, estetické kompetencie, kritické posudzovanie a mravné hodnotenie.
Ročník	Piaty
Ročný fond hodín	180 hodín

OBLASŤ/TÉMA	VÝKONY Po spracovanej tému/oblasti žiak bude schopný:	OBSAH
LITERATÚRA	- určiť literárny druh a žáner literárneho diela - odlíšiť charakteristické vlastnosti ľudovej slovesnosti od vlastností umeleckej literatúry	LYRIKA Literárne termíny a pojmy Básnik a lyrický subjekt. Motívy a básnické obrazy ako prvky kompozície lyrickej básne a piesne.

	<ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť realistickú a fantastickú prózu - analyzovať prvky kompozície lyrickej básne (strofa, verš); veršovaného epického diela (balady) a v próze (časti fabuly deja - kapitola, epizóda); - dramatického diela (dejstvo, scéna, výstup) - odlíšiť pojem básnika a pojem lyrického subjektu; pojem rozprávača a spisovateľa 	<p>Druhy strof podľa počtu veršov v lyrickej básni/piesni: štvorveršová.</p> <p>Znaky lyrickej poézie: obraznosť, rytmickosť.</p> <p>Básnické figúry: prirovnávanie, personifikácia; epiteton, onomatopoeja.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť literárne postupy - rozpoznať zvukové, vizuálne (taktilné a olfaktorické) prvky básnického obrazu - určiť básnické figúry (štylistické prostriedky) a pochopiť ich úlohu v literárno-umeleckom texte - hodnotiť umelecký prednes, rozprávanie alebo dramatický dej (žartovný, veselý, smutný a pod.) - určiť tému a základné a vedľajšie motívy - analyzovať príčinu a následky časového sledu motívov - ilustrovať vlastnosti postáv na príkladoch z textu - hodnotiť konanie postáv a odôvodniť svoj postoj - porovnávať fiktívne (neskutočné, vymyslené) a reálne vlastnosti literatúry - ilustrovať poveru, zvyky/obyčaje, spôsob života a udalosti z minulosti opísané v literárnych dielach - uviesť príklady toho, čo získal čítaním 	<p>Druhy autorských a ľudových lyrických piesní a básní: opisné (deskriptívne); zbojnícke a obradné.</p> <p>Školská lektúra</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Slovenská ľudová pieseň: <i>Spievajte si, spievajte</i> 2. Obradové ľudové piesne (výber) 3. Viliam Figuš-Bystrý: <i>Anička malička</i> 4. Juraj Tušíak: <i>Zimná krajinka</i> 5. Ferenc Fehér: <i>Báčska krajinka</i> 6. Pavol Orságh Hviezdoslav: <i>Jarné kvietky</i> 7. Elena Čepčková: <i>Janá nôta</i> 8. Daniel Hevier (výber z diela) 9. Milan Lasica: <i>Vybrané slová</i> <p>EPIKA</p> <p>Literárne termíny a pojmy</p> <p>Spisovateľ a rozprávač.</p> <p>Slovotvorné postupy: opis, rozprávanie v prvej a tretej osobe; dialóg.</p> <p>Fabula: sled udalostí, epizódy, kapitoly.</p> <p>Charakteristika postáv - spôsob vyjadrovania, správanie, fyzický vzhľad, životné postoje, etickosť konania.</p> <p>Druhy epických diel vo verši a v próze: ľudová balada, bájka, žartovná ľudová rozprávka.</p> <p>Školská lektúra</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ľudová balada: <i>Rabovali Turci</i> 2. Slovenská ľudová bájka: <i>Lišiak a žaba</i> 3. Milan Rúfus: <i>O troch grošoch</i> 4. Žartovná ľudová rozprávka: <i>Kubove</i>

		<p><i>príbehy</i> (výber)</p> <p>5. Martin Prebudila: <i>Hej, kedy si bol na povale</i></p> <p>6. Klára Jarunková: <i>Kamaráti</i> (úryvok)</p> <p>7. Slovenská ľudová povesť o Jánošíkovi</p> <p>8. Výber zo srbskej súčasnej prózy</p> <p>9. Mária Kotvášová-Jonášová: <i>Tetuška moja, kde si mi?</i></p> <p>10. Daniel Defoe: <i>Robinson Crusoe</i> (úryvok o výstavbe úkrytu)</p> <p style="text-align: center;">DRÁMA</p> <p>Literárne termíny a pojmy Dejstvo, výstup, osoby v dráme. Dramatické útvary a rozhlasová hra.</p> <p>Školská lektúra</p> <p>1. Anna Nemogová-Kolárová: <i>Ako boli Vierka a Jurko malí</i> (divadelná hra pre deti)</p> <p>2. Dušan Radović: <i>Kapitán John Peoplefox</i></p> <p>3. Bábkové divadlo pre deti (výber)</p> <p style="text-align: center;">VEDECKOPOPULÁRNE A INFORMAČNÉ TEXTY (výber 2 diel)</p> <p>1. Pavol Dobšinský: zberateľská činnosť a malé formy ľudovej slovesnosti</p> <p>2. Ako vznikajú knihy (spisovateľ, redaktor, výtvarný redaktor,...)</p> <p>3. Zo života našich predkov</p> <p>4. Nikola Tesla: Moje detstvo</p> <p>5. Výber z kníh, encyklopédií a časopisov pre deti a internetu</p> <p style="text-align: center;">DOMÁCA LEKTÚRA:</p> <p>1. Slovenské ľudové rozprávky a bájky (výber)</p> <p>2. Povesti o Jánošíkovi (výber)</p> <p>3. Mark Twain: Dobrodružstvá Toma Sawyera</p> <p>4. Výber z autorských rozprávok (Ľubomír Feldek: O škaredej princeznej, Hans Christian Andersen: Slávik, Mirko Petrović: Bosá polonéza, Edmondo de Amicis: Môj priateľ Garonne, Milan Rúfus: Pamodaj šťastia, Jiří Wolker: O kominárovi,...)</p>
--	--	--

		<p>5. Juraj Tušiak: Postavím si kaštieľ vežičkový 6. Rudo Moric: Z poľovnickej kapsy</p> <p>Doplnková lektúra (výber - 3 diel)</p> <p>1. Miroslav Demák: O troch umelcoch 2. Výber žartovných rozprávok zo svetovej literatúry 3. Vidoe Podgorec: Biely cigánik 4. Výber z antológie: Postavím si palác z palacínok 5. Pozeral/a som detský slovenský film (voľný výber) 6. Komix podľa výberu 7. Pozeral/a som divadelné predstavenie pre deti 8. Ezopove bájky (výber) 9. Astrid Lindgrenová: Pipy dlhá pančucha 10. Výber zo súčasnej slovenskej poézie pre deti</p>
JAZYK	Gramatika (jazyk, fonetika, lexikológia, morfológia)	<p>- poznať skupiny slovanských jazykov - chápať vzťah k materinskému jazyku a k jazyku iných národov - poznať zhodu jazykových javov medzi slovenčinou a srbčinou - odlíšiť spisovný jazyk od nárečia; poznať charakteristiky slovenských nárečí - určiť v slovách spodobovanie spoluhlások podľa znelosti - uplatňovať rytmický zákon - určiť stavbu slov, slovtvorné postupy (odvodzovanie a skladanie) - poznať homonymá, synonymá a opozitá - rozlíšiť ohybné a neohybné slovné druhy - poznať a určiť pády a pádové koncovky v</p> <p>Tri skupiny slovanských jazykov. Materinský jazyk a jazyky iných národov. Kontaktové jazyky: slovečina a srbčina. Spisovný jazyk a nárečia (stredoslovenské, západoslovenské a východoslovenské). Spodobovanie spoluhlások podľa znelosti (znelé a neznelé). Zákon o rytmickom krátení. Stavba a tvorenie slov. Homonymá, synonymá a opozitá. Ohybné slovné druhy: podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, slovesá; neohybné slovné druhy: príslovky, predložky, spojky, častice, citoslovčia (vymenovať). Podstatné mená - pojem a členenie (hmotné - všeobecné a vlastné, nehmotné) Skloňovanie podstatných mien mužského, ženského a stredného rodu: slovný základ a pádová koncovka. Prídavné mená - pojem a členenie (vlastnostné - akostné a vzťahové a privlastňovacie), zhoda prídavného mena s podstatným menom v rode, čísle a páde; stupňovanie prídavných mien. Skloňovanie prídavných mien mužského, ženského a stredného rodu; stupňovanie</p>

		<p>korelácii so srbčinou</p> <ul style="list-style-type: none"> - určiť kategóriu rodu, čísla, pádu pri ohýbných slovách okrem slovíes - správne používať pádové koncovky 	<p>prídavných mien</p> <p>Zámená - osobné zámená: skloňovanie, kratšie a dlhšie tvary zámen; zvrtné zámeno.</p> <p>Číslovky - pojem a členenie (určité - základné, radové, skupinové, násobné a neurčité).</p> <p>Slovesá - pojem, gramatické kategórie slovíes, neurčitok, jednoduché a zložené slovesné tvary (vysvetlenie).</p>
	Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> - uplatniť pravopisnú normu pri písaní vybraných slov - dôsledne uplatniť pravopisnú normu pri písaní veľkého písmena (zložené slová so spojovníkom a bez spojovníka, viacslovné vlastné mená) - uplatňovať interpunkčné znamienka - používať <i>Pravidlá slovenského pravopisu</i> a iné pravopisné príručky 	<p>Písanie <i>i/y, í/ý</i> po obojakých spoluhláskach.</p> <p>Veľké písmeno vo viacslovných geografických názvoch, názvoch inštitúcií, ustanovizní, organizácií (typické príklady); veľké a malé písmeno pri písaní privlastňovacích prídavných mien.</p> <p>Zámeno <i>Vy z úcty</i>.</p> <p>Interpunkčné znamienka: čiarka (pri vymenovávaní, oslovení); úvodzovky (priama reč); pomlčka (namiesto úvodzoviek v priamej reči).</p> <p>Pravopisné príručky.</p>
	Ortoepia	<ul style="list-style-type: none"> - správne vyslovovať tvrdé spoluhlásky <i>d, t, l, n</i> pred <i>i, e</i> - správne vyslovovať zdvojené spoluhlásky v slovách - správne vyslovovať slová vzhľadom na intonáciu - rozprávať jasne dbajúc na spisovnú jazykovú normu - plynulo a zreteľne čítať nahlas literárne a vecné texty 	<p>Výslovnosť tvrdých spoluhlások <i>d, t, l, n</i> pred <i>i, e</i>.</p> <p>Výslovnosť zdvojených spoluhlások.</p> <p>Intonácia a prestávky v spojení s interpunkčnými znamienkami; intonácia opytovacích viet.</p> <p>Artikulácia: hlasné čítanie jazykolamov, najprv pomaly a potom rýchlejšie (individuálne alebo v skupine).</p>
	JAZYKOVÁ KULTÚRA	<ul style="list-style-type: none"> - využívať rôzne slohové postupy: deskripciu (portrét a krajinka), rozprávania v 1. a 3. osobe, dialóg - zostaviť správu a oznámenie - určiť časti textu (názov, odseky) a zaradiť ich do súvislých častí (úvodná, 	<p>Prerozprávania, rozprávania, opis - zisťovanie rozdielov medzi ústnym a písomným vyjadrovaním; písanie listu (súkromný, email).</p> <p>Jazykové prejavy (správa, oznámenie)</p> <p>Obohacovanie slovnej zásoby: synonymá a antonymá; nespisovné slová a kalky - a vystriedanie spisovnými; zistenie a vyradenie bezvýznamných podrobností a zbytočných slov v texte a ústnom prejave.</p>

	<p>stredná a záverečná časť textu)</p> <p>- utvoriť hovorový prejav alebo napísaný text o vnímaní prečítaného literárneho diela a na témy z každodenného života a vlastnej predstavivosti</p> <p>- nájsť explicitne a implicitne vyjadrené informácie v jednoduchom literárnom a vecnom texte</p>	<p>Technika vypracovania písaného slohu (základné prvky kompozície); odsek ako kratší tematický celok a jeho kompozično-štylistické funkcie.</p> <p>Technika čítania jednoduchých nelineárnych prvkov textu: tabuľky, diagramy, grafikóny, legendy.</p> <p>Verejný výstup, prezentovanie vlastnej a tímovej práce.</p> <p>Formy spoločenského styku.</p> <p>Osem domácich písaných úloh a ich rozbor na hodine.</p> <p>Štyri školské písomné úlohy - po dve v každom polroku.</p>
--	---	---

KORELÁCIA S INÝMI PREDMETMI

Dejepis
Hudobná kultúra
Výtvarná kultúra
Náboženstvo
Občianska výchova

POKYNY NA REALIZÁCIU PROGRAMU

Učebné osnovy slovenského jazyka obsahujú tri vzdelávacie oblasti: literatúru, jazyk a jazykovú kultúru. Odporúčané rozdelenie hodín podľa vzdelávacích oblastí: literatúra - 70 hodín, jazyk - 70 hodín a jazyková kultúra - 40 hodín. Všetky tri oblasti sa navzájom integrujú a ani jedna sa nemôže vyučovať oddelene a bez vzájomnej spätosti s inými oblasťami.

Učebné osnovy slovenského jazyka založené sú na vzdelávacích výkonoch, respektíve na procese učenia a žiackych výkonoch. Vzdelávacie výkony predstavujú opis zjednotených vedomostí, zručností, postojov a hodnôt, ktoré žiak buduje, rozširuje a prehĺbuje cez tri vzdelávacie oblasti tohoto vyučovacieho predmetu.

I. PLÁNOVANIE VYUČOVACIEHO PROCESU A UČENIA

Učebné osnovy zamerané na výkony umožňujú učiteľovi väčšiu voľnosť, viac možností v tvorení vyučovacieho procesu a učenia. Úlohou učiteľa je, aby kontextualizoval daný program potrebám konkrétnej triedy majúcej na zreteli: zloženie triedy a charakteristiky žiakov; učebnice a iné učebné materiály, ktoré bude používať; technické podmienky, vyučovacie prostriedky a médiá, ktorými škola disponuje; rezorty, možnosti, ako i potreby lokálneho prostredia, v ktorom sa škola nachádza. Vychádzajúc z daných výkonov a obsahov, učiteľ najprv tvorí svoj ročný-globálny plán práce, z ktorého neskôršie bude rozvíjať svoje operatívne plány. Výkony definované podľa oblastí, uľahčujú učiteľovi ďalšiu operacionalizáciu výkonov na úrovni konkrétnej vyučovacej jednotky. Teraz učiteľ pre každú oblasť má definované výkony. Od neho sa očakáva, že pre každú vyučovaciu jednotku, vo fáze plánovania a písania prípravy na hodinu definuje pyramídu výkonov na troch úrovniach: tie, ktoré by všetci žiaci mali dosiahnuť, tie, ktoré by väčšina žiakov mala dosiahnuť a tie, ktoré by mali iba niektorí žiaci dosiahnuť. Takýmto spôsobom sa dostane

nepriamy vzťah so štandardami na troch úrovniach žiackych výkonov. Taktiež pri plánovaní treba mať na zreteli, že sa výkony rozlišujú, že sa niektoré ľahšie a rýchlejšie môžu realizovať, ale pre väčšinu výkonov (najmä pre oblasť literatúry) potrebné je omnoho viac času, viacej rozličných aktivít a prác na rôznych textoch. Vo fáze plánovania vyučovacieho procesu je veľmi dôležité mať na zreteli, že učebnica je, iba vyučovací prostriedok a že neurčuje obsah vyučovacieho predmetu. Preto k obsahu učebníc treba pristúpiť selektívne, ale aj vo vzťahu k plánovaným výkonom, ktoré treba dosiahnuť. Popritom učebnica je len jedným z možných prameňov vedomostí a učiteľ žiakom umožňuje prehľad a vlastnú skúsenosť v používaní iných prameňov poznania. Pri plánovaní vyučovacieho procesu treba prihliadať na predbežné vedomosti, skúsenosti, intelektuálne schopnosti a na záujmy žiaka.

II. REALIZÁCIA VYUČOVACIEHO PROCESU A UČENIA

LITERATÚRA

Základ programu z literatúry tvoria texty z lektúry. Lektúra je rozvrhnutá podľa literárnych druhov - lyrika, epika, dráma a zároveň obohatená výberom neliterárnych, vedecko populárnych a informatívnych textov. Povinná časť lektúry pozostáva hlavne z častí, ktoré patria do základného národného korpusu, ktorý je obohatený aj súčasnými aktuálnymi dielami. Výber diel je v najväčšej miere založený na princípe vekovej primeranosti.

K textom, ktoré sa majú spracovať na hodinách, je pridaný zoznam domácej lektúry. Cieľom opätovného uvádzania domácej lektúry je formovanie, rozvíjanie alebo pestovanie čitateľských zručností u žiaka. Obsiahlejšie diela žiaci môžu čítať počas prázdnin, čím sa podnecuje rozvíjanie kontinuálnych čitateľských návykov.

K povinnému zoznamu na spracovanie je pridaný doplnkový výber textov. Výber textov učiteľovi umožňuje väčšiu kreativitu v dosahovaní vzdelávacích výkonov. Takýto výber diel umožňuje väčšiu možnosť uplatnenia komparatívneho prístupu skúmania literárnej tvorby, pričom si volí odlišné úrovne spracovania: interpretáciu, znázornenie alebo úvahu. Výber diela má byť zladený s možnosťami, potrebami a záujmami konkrétneho žiackeho kolektívu. Rozdiely v celkovej umeleckej a informatívnej hodnote jednotlivých textov vplývajú na zodpovedajúce didaktické riešenia (prispôsobovanie čítania druhu textu, objem výkladu textu v závislosti od náročnosti jeho štruktúry, spájanie a zoskupovanie so zodpovedajúcimi obsahmi z iných oblastí - gramatiky, pravopisu, jazykovej kultúry a pod.).

Texty z doplnkovej časti programu majú poslúžiť učiteľovi aj pri spracovaní učiva z gramatiky, tiež na spracovanie a upevňovanie obsahov z jazykovej kultúry. Diela, ktoré učiteľ nespracuje, má navrhnúť žiakom na čítanie vo voľnom čase.

Nový program je založený na väčšej integrácii literárnych a neliterárnych diel. Korelácia je umožnená adekvátnym kombinovaním povinných a nepovinných diel.

Zo zoznamu doplnkovej lektúry učiteľ volí diela, ktoré spolu s povinnou lektúrou tvoria celky k určitým témam a motívom. Možné príklady funkcionálneho spájania vyučovacích jednotiek sú nasledovné: na tému ľudovej slovesnosti (Pavol Dobšinský: zberateľská činnosť a malé formy ľudovej slovesnosti, Zo života našich predkov), koledy; balady (Ľudová balada: *Rabovali Turci*); zbojnícka tematika (Slovenská ľudová povesť *O Jánošíkovi*); pirátske dobrodružstvá (Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*, Dušan Radović: *Kapitán John Peoplefox*); opis prírody (Juraj Tušík: *Zimná krajinka*, Ferenc Fehér: *Báčska krajinka*, Pavol Országh Hviezdoslav: *Jarné kvietky*, Elena

Čepčeková: *Jarná nôta*, Rudo Moric: *Z poľovníckej kapsy*); humor a paródia (Milan Lasica: *Vybrané slová*, Žartovná ľudová rozprávka: *Kubove príhody*, Milan Rúfus: *O troch grošoch*, Slovenská ľudová bájka: *Lišiak a žaba*, Mark Twain: *Dobrodružstvá Toma Sawyera*, Ľubomír Feldek: *O škaredej princeznej*); súčasné detstvo (Martin Prebudila: *Hej, kedy si bol na povale*, Mária Kotvášová-Jonášová: *Tetuška moja, kde si?*, Anna Nemogová-Kolárová: *Ako boli Vierka a Jurko malí*); detstvo v minulosti (Klára Jarunková: *Kamaráti*, Nikola Tesla: *Moje detstvo*, Zo života našich predkov, Mark Twain: *Dobrodružstvá Toma Sawyera*, Edmondo de Amicis: *Môj priateľ Garonne*, Rudo Moric: *Z poľovníckej kapsy*) atď. Uvedené príklady poukazujú na to, ako sa určitý text nadväzuje na ďalšie iné texty odlišnými spôsobmi, odlišnými motívmi alebo spôsobom rozprávania.

Literárne diela, ktoré sú sfilmované (*Dobrodružstvá Toma Sawyera*, *Robinson Crusoe*, *Pipi dlhá pančucha*, *Dobšinského ľudové rozprávky*, *O Jánošíkovi*) sa môžu použiť na komparatívnu analýzu a odhadnutie rozdielu medzi literárnym a filmovým stvárnením (adaptácia, prispôbovanie) obsahu a výrazov, pričom žiaci môžu vnímať rozdiely a podstatu dvoch médií a rozvíjať mediálnu gramotnosť. Žiaci sa môžu usmerňovať na ďalšie filmy s podobnou tematikou (pirátske dobrodružstvá, motív stroskotania a motív pustého ostrova, dobrodružstvá fantastického sveta, dospievanie osamelého dieťaťa a pod.) a dodatočne nadväzovať spracovanie jedného tematicko-motívového celku.

Prostredníctvom jednotlivých prvkov mediálnej gramotnosti a koreláciou žiakov treba upozorniť na: časopisy pre deti s poukazovaním na konkrétny text podľa výberu (obsah textu sa má nadväzovať na lektúru); na rozhlasové hry na texte *Dušana Radoviča: Kapitán John Peoplefox*. Filmom, rozhlasovou hrou a časopisom pre deti sa žiaci uvádzajú do sveta mediálnej gramotnosti.

Okrem korelácie medzi textami učiteľ má umožniť vertikálnu koreláciu. Tiež má byť oboznámený s obsahmi slovenského jazyka z predchádzajúcich ročníkov, čo umožňuje dodržiavať princípy postupnosti a systematickosti.

Učiteľ má poznať obsahy predmetu z prírody a spoločnosti pre 3. a 4. ročník (príklad: *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem...*).

Horizontálnu koreláciu učiteľ nadväzuje predovšetkým na vyučovanie dejín, výtvarnej kultúry a hudobnej kultúry, náboženstva a občianskej výchovy.

Uvádzanie žiakov do sveta literatúry a ďalších neliterárnych textov (populárnych, informatívnych), predstavuje mimoriadne náročnú úlohu. Práve na tomto stupni vzdelávania sa získavajú základné a veľmi významné vedomosti, zručnosti a návyky, od ktorých bude závisieť literárna kultúra žiaka, ale aj estetické kompetencie. Žiaci majú rozumieť funkcionálnu podstatu literárneho diela a jeho autonómiu (líšiť vzťah medzi lyrickým subjektom a autorom), ako aj fakt, že literárne dielo zobrazuje možný obraz skutočnosti.

Pri spracovaní textu sa uplatňuje vo väčšej miere jednota analytických, syntetických postupov a názorov. V súlade so vzdelávacími výkonmi žiakov treba zvykať, aby svoje dojmy, postoje a posudky o literárnom diele podrobnejšie podporili faktami zo samotného textu, a tak ich uschopňovať pre samostatné posudky, bádateľskú činnosť a aby boli schopní zaujať kritický postoj.

Skúmanie literárno umeleckého diela je vo vyučovaní zložitý proces, ktorý sa začína učiteľovou a žiakovou prípravou (motivovanie žiaka na čítanie, precit'ovanie a skúmanie umeleckého textu, zaradenie umeleckého textu, bádateľskú činnosť), analýzou diela, ktorou by svoje najhodnotnejšie výkony získaval v interpretácii literárneho diela na vyučovacej hodine. Vo funkčnom uplatnení získaných vedomostí a schopností sa pokračuje aj po vyučovacej hodine: v tvorivých opakovaniach vedomostí o spracovanej vyučovacej látke, v porovnávaní literárno-umeleckých diel a bádateľsko interpretačných postupoch nových literárno-umeleckých stvárnení. Ústredné etapy procesu skúmania literárno-umeleckého diela vo vyučovaní sú metodologicky a didakticky založené interpretácie a ich vývoj na vyučovacej hodine.

Spracovanie literárneho diela má byť prelínané riešením *problémových úloh*, ktoré sú podporené textom a umeleckým zážitkom. Mnohé texty, najmä úryvky z diel, si vo vyučovacom postupe vyžadujú priliehavé *umiestnenie*, často aj viacnásobné. Umiestnenie textu do časových priestorových a spoločensko-historických rámcov, ako aj informovanie o dôležitých obsahoch, ktoré predchádzali úryvku - všetko sú to podmienky, bez ktorých sa v početných prípadoch text nemôže intenzívne precítiť a správne pochopiť.

Pri *rozbore textu* žiakov treba zvykať, aby svoje pocity, postoje a posudky o literárnom diele podrobnejšie opodstatňovali faktami zo samotného textu, a tak ich uschopňovať pre vyjadrenie vlastného postoja, bádateľskú činnosť a vyjadrenie kritických posudkov rešpektujúc individuálne chápanie zmyslu literárneho textu a odlišných postojov.

Pri interpretácii literárno-umeleckého diela činitele tvoriace celok môžu byť: umelecké zážitky, celky textov, dôležité štrukturálne prvky (téma, motívy, básnické obrazy, fabula, kompozícia t. j. sujet, literárne postavy, zmysel a význam textu, motivačné postupy, kompozícia), tvary rozprávania (spôsoby výkladu), jazykovo-štylistické postupy a literárne (literárno-umelecké) problémy.

S literárno-teoretickými pojmami sa žiaci zoznámia pri spracovaní zodpovedajúcich textov a pomocou uplatnenia čitateľskej skúsenosti. Jazykovými štylistickými prostriedkami sa pristupuje zo zážitkového stanoviska; vychádza sa z umeleckých dojmov a estetických sugescií, a len potom sa preskúma ich jazyková štylistická podmienenosť.

Pri spracovaní literárneho diela, ako aj pri ústnych a písomných cvičeniach žiaduce je, aby žiaci odhaľovali čoraz viac vlastností, pocitov a vnútorného stavu jednotlivých postáv, tiež aby preskúmali svoje postoje o konaní postáv.

Pri nadväzovaní literárno-umeleckých na prechodné texty (cestopisy, životopisy) a na neliterárne texty (encyklopédie, slovníky a pod.), treba realizovať vzdelávacie výkony súvisiace so všímaním si rozdielov medzi literárno-umeleckou a literárno-vednou literatúrou (založené na osobnom svedectve a dôverných údajoch) usmerňujúc tak žiaka na uvedomenie si rozdielov v literárnom postupe medzi uvedenými druhmi.

Vzdelávacie výkony späté s oblasťou literatúry založené sú na čítaní. Rôzne obmeny pri čítaní sú základným predpokladom, aby žiaci vo vyučovaní získavali vedomosti a aby sa úspešne uvádzali do sveta literárneho diela. V piatom ročníku pestuje sa predovšetkým zážitkové čítanie a žiaci sa postupne uvádzajú do bádateľského čítania.

JAZYK

Vo vyučovaní jazyka žiaci sa uschopňujú pre správnu ústnu a písomnú komunikáciu v spisovnom slovenskom jazyku. Preto požiadavky v tomto programe nie sú usmernené len na osvojenie jazykových pravidiel a gramatických noriem, ale aj pochopenie ich funkcie a správne uplatnenie v ústnom a písomnom vyjadrovaní.

Keď sa v obsahoch programu uvádzajú vyučovacie jednotky, ktoré žiaci už spracovali v nižších ročníkoch, stupeň osvojenosti a uplatnenosti spracovaného učiva sa overuje, opakuje a nacvičuje na nových príkladoch, ktoré predchádzajú spracovaniu nových obsahov, pričom sa zabezpečuje kontinuita práce a systematickosť v nadväzovaní nového učiva na získané vedomosti.

Nevyhnutné je, aby učiteľ vždy mal na zreteli význam priliehavých a systematických cvičení, lebo učivo sa nepovažuje za zdolané, kým sa dobre nenacvičí. To znamená, že cvičenia majú byť súčasťou spracovania učiva, uplatnenia, opakovania a upevňovania vedomostí.

Gramatika

Základná programová požiadavka vo vyučovaní gramatiky je, aby sa žiakom učivo z jazyka predstavilo a tlmočilo ako systém. Ani jeden jazykový jav by sa nemal vyučovať izolovane, mimo kontextu, v ktorom sa uplatňuje jeho funkcia (v každej výhodnej príležitosti sa môžu vedomosti z gramatiky dať do funkcie rozboru textu, ako umeleckého tak aj vedecko-populárneho). Jedným z výrazných funkčných postupov vo vyučovaní gramatiky sú cvičenia, ktoré spočívajú na využití príkladov z bežnej komunikácie, čo vyučovanie gramatiky približuje životným potrebám, v ktorých sa uplatnený jazyk javí ako všestranne motivovaná ľudská aktivita. Jazykové javy netreba uvádzať ani predstavovať ako izolované (napr. neviazané slová, nezrozumiteľné vety), ale ich vždy treba viazať v kontexte v hovorových situáciách, v ktorých ich možno jasne poznať, vyčleniť a vysvetliť ich charakteristiky a funkciu.

Pri vyučovaní pádov a v cvičeniach, ktoré sú zamerané na upevňovanie vedomostí, treba odlišovať správne od nesprávnych pádových koncoviek v nárečí, ktoré sa javia ako typické chyby v ústnom a písomnom vyjadrovaní žiakov. Obsahy nacvičovania pádov vo vyučovaní musia byť určené na základe sledovania bežnej žiackej komunikácie (napr. v priebehu dialógu na hodine, tiež na príkladoch z domácich a písomných úloh žiakov). Tak bude vyučovanie jazyka vo funkcii uschopňovania žiakov pre správnu komunikáciu v súčasnom spisovnom slovenskom jazyku.

Spracovanie predložiek sa nemôže považovať za ukončené na jednej hodine, predstavovaním tohto slovného druhu ako neohybného, ale základné vedomosti treba prehĺbovať pri spracovaní pádov uvádzaním najfrekvencovanejších príkladov a ich typického uplatnenia. Tiež to platí aj pre príslovky, ktorých rozdelenie podľa významu treba nadväzovať na príslovkové určenia a na ich funkciu poukázať vo vete.

Pravopis

Pravopisné pravidlá sa osvojujú prostredníctvom systematických cvičení (pravopisné diktáty, oprava textu, testy s otázkami z pravopisu atď.). V kontexte pravopisných cvičení žiaduce je občas zapojiť aj otázky, ktorými sa overuje ortografia (správne písanie písmen).

Treba podnecovať žiakov, aby sami zisťovali a opravovali pravopisné chyby, SMS komunikácií, ako aj pri rôznych typoch komunikácie prostredníctvom internetu.

Žiakov treba usmerňovať, aby používali pravidlá a príručky slovenského pravopisu. Žiaduce je, aby učiteľ mal tieto príručky na hodine vždy, najmä keď sa spracuje učivo z pravopisu a usmerňoval žiakov používať uvedené príručky.

Ortoepia

Učiteľ má neustále poukazovať na dôležitosť správnej vyslovnosti, ktorá sa upevňuje prostredníctvom určitých ortoepických cvičení. Ortoepické cvičenia netreba realizovať ako osobitné vyučovacie jednotky, ale spolu so spracovaním tém z gramatiky; prízvuk vo vete sa môže nadväzovať na pravopis a zároveň aj na syntax a pod. Používaním auditívnych záznamov žiakov treba zvykať na správnu výslovnosť, melodickosť, dikciu...

Niektoré ortoepické cvičenia sa môžu konať aj pri zodpovedajúcich témach z literatúry: napr. artikulácia sa môže nacvičovať pri jazykolamoch, keď sa spracúvajú ako časť z ľudovej slovesnosti; prízvuk, tempo, rytmus, intonácia a prestávky sa môžu nacvičovať čítaním nahlas úryvkov z lektúry (podľa výberu učiteľa alebo žiaka) atď. Ako ortoepické cvičenie treba využívať aj prednes spamäti naučených úryvkov z poézie a prózy (pomocou auditívnych učebných prostriedkov).

JAZYKOVÁ KULTÚRA

Rozvíjať jazykovú kultúru je jedna z najdôležitejších úloh vyučovania materinského jazyka. Aj keď je táto oblasť vyučovania v programe určená ako osobitná oblasť, musí sa využívať tak pri spracovaní literárnych textov, ako aj pri vyučovaní gramatiky a pravopisu. Spracovanie literárneho textu a učenie gramatiky a pravopisu spisovného jazyka musí zahŕňať aj obsahy, ktoré prispievajú k pestovaniu kultúry ústneho a písomného vyjadrovania.

Jazyková kultúra sa pestuje uvádzaním a realizovaním lexikáno-sémantických a štylistických cvičení, ktorých cieľom je obohacovanie slovnej zásoby a rozvíjanie schopností vyjadrovania. Všetky druhy tých cvičení, ktoré majú za cieľ rozvíjať jazykové myslenie, realizujú sa pri spracovaní textov alebo prostredníctvom hovorových cvičení.

III. SLEDOVANIE A HODNOTENIE VYUČOVANIA

Sledovanie a hodnotenie výsledkov postupovania žiaka je vo funkcii dosiahnutia výkonov a začína základným hodnotením úrovne, na ktorej sa žiak nachádza podľa toho, čo sa bude brať do ohľadu pri hodnotení procesu jeho postupovania, ako aj známka. Každá aktivita je dobrá príležitosť na hodnotenie postupovania a získavanie spätnej informácie. Každá vyučovacia hodina a každá aktivita žiaka je príležitosťou pre formatívne hodnotenie, totiž zaznamenanie postupovania žiaka a usmerňovanie na ďalšie aktivity.

Formatívne hodnotenie je zložkou súčasného prístupu vyučovaniu a znamená hodnotenie vedomostí, zručností, postojov a správania, ako aj rozvíjania zodpovedajúcej kompetencie počas vyučovacích hodín a v priebehu učenia. Výsledok takého hodnotenia dáva spätnú informáciu ako učiteľovi, tak aj žiakovi o tom, ktoré kompetencie sú dobre zvládnuté a ktoré nie, ako aj o účinnosti zodpovedajúcich metód, ktoré učiteľ uplatnil na uskutočnenie cieľa. Ako formatívne hodnotenie sa chápe zbieranie údajov o dosiahnutých výsledkoch žiaka a najčastejšie techniky sú: realizácia praktických úloh, sledovanie a zapisovanie aktivít žiaka v priebehu vyučovania, priama komunikácia medzi žiakom a učiteľom, evidencia pre každého

žaka, (mapa postupovanja) atd'. Výsledky formatívneho hodnotenia na konci vyučovacieho cyklu majú byť vyjadrené číslenu známku.

Práca každého učiteľa je zložená z plánovania, uskutočnenia a sledovania a hodnotenia. Dôležité je, aby učiteľ sústavne sledoval a hodnotil, okrem dosahov žiakov aj proces vyučovacích hodín a učenia, ako aj seba a svoju vlastnú prácu. Všetko, čo sa ukáže ako dobré a užitočné, učiteľ bude aj naďalej využívať vo svojej praxi vyučovania, a všetko to, čo sa ukáže ako nedostatočne účinné a efektívne, malo by sa zdokonaľiť.

HRVATSKI JEZIK

Naziv predmeta	HRVATSKI JEZIK
Cilj	Njegovati hrvatski jezik pravilnim korištenjem u različitim komunikacijskim situacijama; ovladati temeljnim jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja, pisanja; čitanjem i tumačenjem književnih djela razvijati imaginaciju i umjetnički senzibilitet, estetske kompetencije, kritičko i moralno prosuđivanje.
Razred	Peti
Godišnji fond sati	180 sati

PODRUČJE/TEMA	ISHODI Pri završenoj temi/području učenik će biti sposoban:	SADRŽAJI
KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> - razlikovati književni i neknjiževni tekst - odrediti rod književnoga djela i književnu vrstu - razlikovati obilježja narodne književnosti i obilježja umjetničke književnosti - razlikovati realističnu prozu i prozu utemeljenu na fantastičnim motivima - analizirati elemente kompozicije lirske pjesme (strofa, stih); epskoga djela u stihu i u prozi (dijelovi fabule; poglavlje, epizoda; stih); dramskoga djela (čin, prizor, slika) - razlikovati pojam pripovjedača i pojam pisca - razlikovati pripovjedne tehnike: pripovijedanje, opisivanje, dijalog, monolog i upotrebljavati ih u govorenju i pisanju - prepoznati vizualne, 	<p>LIRIKA</p> <p>Književni termini i pojmovi Motivi i pjesničke slike kao elementi kompozicije lirske pjesme. Vrsta strofe prema broju stihova u lirskoj pjesmi. Obilježja lirske poezije: slikovitost, ritmičnost, osjećajnost. Stilska izražajna sredstva: usporedba, personifikacija, epitet, onomatopeja. Vrste autorske (pejzažna, domoljubna, ljubavna, šaljiva) i narodne lirske pjesme (pejzažne, opisne (deskriptivne), ljubavne, mitološke i obredne)).</p> <p>Lektira 1. Narodna pjesma, <i>Ive vara dva duždeva sina</i> 2. <i>Obredne narodne pjesme - kraljičke</i> (izbor) 3. Dobriša Cesarić, <i>Slavonija</i> 4. Pere Ljubić, <i>Podne</i> 5. Ivan Goran Kovačić, <i>Pada snijeg, pada snijeg</i> 6. Gustav Krklec, <i>Val</i></p>

	<p>auditivne, taktilne, olfaktivne i gustativne pjesničke slike</p> <ul style="list-style-type: none"> - odrediti stilsku izražajna sredstva i razumjeti njihovu ulogu u književnoumjetničkom tekstu; procijeniti osnovni ton pjevanja, pripovijedanja ili dramske radnje (šaljiv, vedar, tužan i sl.) - odrediti temu, glavne i sporedne motive - analizirati uzročno-posljedično nizanje motiva - prepoznati osobine likova i potkrijepiti primjerima iz lingvometodičkoga predloška - vrednovati postupke likova i stavove potkrijepiti dokazima - ilustrirati vjerovanja, običaje, način života i događaje u prošlosti opisane u književnim djelima - navesti primjere osobne koristi čitanja. 	<p>7. Luko Paljetak, <i>Stonoga u trgovini</i> 8. Dragutin Tadijanović, <i>Nosim sve torbe a nisam magarac</i> 9. Grigor Vitez, <i>Ptičja pjevanka</i> 10. Ljubica Kolarić-Dumić: <i>Igrajmo se radosti</i> (izbor)</p> <p style="text-align: center;">EPIKA</p> <p>Književni termini i pojmovi Pisac i pripovjedač. Oblici kazivanja: opisivanje, pripovijedanje u prvom i trećem licu; dijalog, monolog. Fabula: uvod, zaplet, vrhunac, rasplet; nizanje događaja; epizoda; poglavlje. Karakterizacija likova: vanjska (vanjski izgled i ponašanje) i unutarnja (misli i osjećaji, razmišljanja i stajališta). Vrste epskih djela u stihu i prozi: epska narodna pjesma, bajka, novela, šaljiva narodna priča. Vrsta stiha prema broju slogova: deseterac.</p> <p style="text-align: center;">Lektira</p> <p>1. <i>Ero s onoga svijeta</i> 2. Krešimir Zimonić, <i>Šuma Striborova</i> - strip 3. Ivan Andreevič Krilov, <i>Pčela i muhe</i> 4. Hans Christian Andersen, <i>Majka</i> 5. Italo Calvino, <i>Košulja sretnog čovjeka</i> 6. Jack London, <i>Zov divljine</i> (ulomak) 7. Veljko Petrović, <i>Jabuka na drumu</i> 8. Ivan Kušan, <i>Uzbuna na Zelenom Vrh</i> 9. Dinko Šimunović, <i>Duga</i></p>
		<p style="text-align: center;">DRAMA</p> <p>Književni termini i pojmovi Čin, prizor, slika; lica u drami. Dramske vrste: igrokaz, radiodrama.</p> <p>Lektira 4. Miro Gavran, <i>Igrokazi za djecu/Vesna Parun, Mačak Džingiskan i Miki Trasi</i> (djelo po izboru) 5. radiodramska serija <i>Bajke i priče za djecu</i> (izbor iz 10 igranih radiodrama)</p>

		<p>POPULARNOZNANSTVENI I INFORMATIVNI TEKSTOVI (birati do 2 djela)</p> <p>6. <i>Božić</i> (ulomak iz Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca, sv. 3) 7. Izbor iz knjiga, enciklopedija i časopisa za djecu</p> <p>DOMAĆA LEKTIRA:</p> <p>12. <i>Narodne bajke, novele, šaljive narodne priče (izbor iz sakupljačkoga opusa Balinta Vujkova)</i> 13. Ivan Kušan, <i>Koko u Parizu/Koko i duhovi/Uzbuna na Zelenom Vrhu/Zagonetni dječak</i> (djelo po izboru) 14. Mark Twain, <i>Pustolovine Toma Sawyera/Pustolovine Huckleberryja Finna</i> 15. Ferenc Molnar, <i>Junaci Pavlove ulice</i></p> <p>Dopunski izbor lektire (birati najmanje 4, a najviše do 6 djela)</p> <p>1. Miro Gavran, <i>Zaljubljen do ušiju/Sretni dani/Kako je tata osvojio mamu/Svašta u mojoj glavi</i> (djelo po izboru) 2. Zvonimir Balog, izbor iz poezije 3. Miroslav Slavko Mađer, izbor iz poezije 4. Sanja Pilić, <i>Zafrkancije, zezancije, smijancije i ludancije/Mrvice iz dnevnog boravka</i> 5. J. R. R. Tolkien, <i>Hobit</i> (ulomci) 6. Ivana Brlić Mažuranić: <i>Priče iz davnina</i> (dvije po izboru i dr.) 7. Jules Verne, <i>20000 milja pod morem/Put u središte zemlje</i> 8. Pavao Pavličić, <i>Trojica u Trnju/Zeleni tigar</i> 9. Roald Dahl, <i>Charlie i tvornica čokolade</i> 10. Hrvoje Hitrec, <i>Eko Eko</i> 11. Anto Gardaš, <i>Duh u močvari/Ljubičasti planet</i></p>
JEZIK	Gramatika (morfologija, sintaksa)	<p>- razlikovati promjenjive i nepromjenjive riječi - poznavati vrste promjenjivih i nepromjenjivih riječi</p> <p>Promjenjive riječi: imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi, glagoli; nepromjenjive riječi: prilozi i prijedlozi, veznici, čestice i uzvici.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - odrediti kategoriju roda, broja i padeža - razlikovati osnovne funkcije i značenja padeža - upotrebljavati padežne oblike u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika - razlikovati osnovne rečenične članove - subjekt i predikat (u učestalim primjerima). 	<p>Imenice - značenje i vrste (vlastite, opće, zbirne, gradivne, misaone). Sklonidba imenica (deklinacija): gramatička osnova, nastavak za oblik, pojam padeža, nazivi padeža, padežna pitanja, proširena padežna pitanja. Osnovne funkcije i značenja padeža: nominativ (subjekt); genitiv (pripadanje i dio nečega); dativ (namjena i usmjerenost); akuzativ (objekt); vokativ (dozivanje, obraćanje); instrumental (sredstvo i društvo); lokativ (mjesto). Uporaba padeža uz odgovarajuće prijedloge. Glasovne promjene u sklonidbi (u učestalim primjerima). Pridjevi - značenje i vrste pridjeva (opisni, posvojni, gradivni); slaganje pridjeva s imenicom u rodu, broju i padežu; stupnjevanje pridjeva (komparacija), tvorba komparativa, tvorba superlativa; alternacije <i>ije/je</i> u komparativu i superlativu. Zamjenice - lične (osobne) zamjenice, govornik, sugovornik, negovornik; sklonidba, naglašeni i nenaglašeni oblici; uporaba povratne zamjenice <i>sebe/se</i>; posvojne, pokazne, upitne, odnosne i neodređene zamjenice. Brojevi - vrste i uporaba: glavni (osnovni; zbirni brojevi, brojevne imenice na <i>-ica</i>) i redni brojevi, brojevni pridjevi; pisanje, sklonidba brojeva. Glagoli - glagolska vremena (prošlo, sadašnje, buduće), glagolska osoba, glagolski broj, sprežanje (konjugacija). Priopćajna svrha rečenice, rečenice prema priopćajnoj svrsi (izjavne, upitne i usklične rečenice), jednostavna rečenica proširena i neproširena, neoglagoljena ili krnja rečenica, rečenica s izrečenim subjektom, rečenica s više subjekata, rečenica bez subjekta, složena rečenica i surečenica.</p>
Pravopis	<ul style="list-style-type: none"> - dosljedno primjenjivati pravopisnu normu u uporabi velikoga slova, sastavljenoga i rastavljenoga pisanja riječi, pravopisnih znakova - koristiti pravopis (školsko izdanje). 	<p>Veliko slovo u višechlanim geografskim nazivima; u nazivima institucija, poduzeća, ustanova, organizacija (učestali primjeri); veliko i malo slovo u pisanju posvojnih pridjeva. Zamjenica <i>Vi</i> iz poštovanja. Niječna čestica <i>ne</i> uz imenice, pridjeve i</p>

		glagole; predmetak <i>naj</i> u superlativu; višestlani glavni i redni brojevi. Pravopisni znakovi: zarez (u nabrananju, uz vokativ); navodnici (naslovi djela i nazivi škola); crtica (pri navođenju upravnoga govora).
	Ortoepija	<p>- pravilno izgovarati riječi pazeći na mjesto naglaska i rečeničnu intonaciju</p> <p>- govoriti jasno poštujući normu hrvatskoga standardnog jezika</p> <p>- izražajno i bez poteškoća čitati naglas književne i neknjiževne tekstove.</p>
JEZIČNA I MEDIJSKA KULTURA		<p>- koristiti različite oblike pripovijedanja: opisivanje (portret i pejzaž), pripovijedanje u 1. i 3. licu, dijalog</p> <p>- izdvajati dijelove teksta (naslov, ulomke) i organizirati ih u smislene cjeline (uvodni, središnji i završni dio teksta)</p> <p>- sastavljati govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnoga djela i o temama iz svakodnevnoga života i svijeta mašte</p> <p>- pronalaziti eksplicitno i implicitno sadržane informacije u jednostavnijem književnom i neknjiževnom tekstu</p> <p>- razlikovati književni i neknjiževni tekst</p> <p>- razlikovati izvore informacija, pronalaziti potrebne informacije u skladu sa svojim potrebama i interesima</p> <p>- prosuđivati različite medijske tekstove jednostavnih struktura kojima se promiču pozitivni komunikacijski obrasci</p> <p>- razlikovati medijske tekstove i objašnjavati uporabu sadržajnih i grafičkih elemenata u svrhu</p>

	prenošenja poruke - vrednovati posjećene kulturne događaje u fizičkom ili digitalnom okruženju.	kuća)/knjižnici/književnom događaju. Posjet internetskim kulturnim portalima, <i>online</i> izložbama i <i>online</i> učionicama. Osam domaćih pisanih zadaća i njihova analiza na satu. Četiri školske zadaće - dvije u svakom polugodištu (jedan sat za pisanje zadaće i dva za analizu i pisanje poboljšane verzije sastavka).
--	--	---

KORELACIJA S DRUGIM PREDMETIMA

Povijest
Glazbena kultura
Likovna kultura
Vjerska nastava
Građanski odgoj

UPUTE ZA OSTVARIVANJE PROGRAMA

Nastavni program *hrvatskoga jezika* čine tri predmetna područja: književnost, jezik i jezična i medijska kultura. Preporučena podjela sati po predmetnim područjima je sljedeća: književnost - 70 sati, jezik - 70 sati i jezična i medijska kultura - 40 sati. Sva se tri područja prožimaju i nijedno se područje ne može proučavati izolirano.

Nastavni program *hrvatskoga jezika* utemeljen je na ishodima, odnosno na procesu učenja i učeničkim postignućima. Ishodi predstavljaju opis integriranih znanja, vještina, stavova i vrijednosti koje učenik gradi, proširuje i produbljuje putem tri predmetna područja ovoga programa.

I. PLANIRANJE NASTAVE I UČENJA

Nastavni program orijentiran na ishode daje veću slobodu u kreiranju i osmišljavanju nastave i učenja. Nastavnik kontekstualizira program potrebama određenoga razrednog odjela imajući na umu: sastav razrednoga odjela i karakteristike učenika; udžbenike i druge nastavne materijale; tehničke uvjete, nastavna i medijska sredstva kojima škola raspolaže; izvore podrške, mogućnosti, kao i potrebe lokalne sredine. Polazeći od danih ishoda i sadržaja stvara se godišnji - globalni plan rada iz kojega se razvijaju mjesečni - operativni planovi. Ishodi definirani po područjima olakšavaju daljnju operacionalizaciju ishoda na razinu određene nastavne jedinice. Sada nastavnik za svako područje ima određene ishode. Za svaku nastavnu jedinicu potrebno je, u procesu planiranja i pisanja pripreme za sat, odrediti piramidu ishoda na trima razinama: osnovnu razinu koju bi svi učenici trebali dostići, srednju razinu koju bi većina učenika trebala dostići te naprednu razinu koju bi trebali dostići samo neki učenici. Time se postiže indirektna veza sa standardima na trima razinama postignuća učenika. Pri planiranju treba imati na umu složenost ishoda (neki se ostvaruju brže i jednostavnije od drugih), no za većinu je ishoda (posebno za predmetno područje književnosti) potrebno više vremena, različitih aktivnosti i različitih tekstova. Udžbenik kao nastavno sredstvo ne određuje sadržaje predmeta, stoga se sadržajima pristupa selektivno i u odnosu na predviđene ishode. Osim udžbenika, kao izvora znanja, učenicima treba omogućiti uvid i iskustvo korištenja i drugih izvora znanja.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA

KNJIŽEVNOST

Okosnicu programa književnosti čine tekstovi iz lektire. Lektira je razvrstana po književnim rodovima (lirika, epika, drama) i obogaćena izborom nefikcionalnih, popularnoznastvenih i informativnih tekstova. Obvezni dio lektire sastoji se od djela osnovnoga nacionalnog korpusa koji je obogaćen suvremenim, aktualnim djelima. Izbor djela u najvećoj mjeri utemeljen na principu prilagođenosti dobi.

Tekstovima namijenjenim obradi na satu dodan je popis domaće lektire. Cilj je uvođenja domaće lektire formiranje, razvijanje i njegovanje čitalačkih navika učenika. Opsežna djela učenici mogu čitati tijekom školskih praznika čime se potiče razvijanje navike čitanja.

Obveznom popisu djela dodan je i dopunski izbor tekstova. Izborni dio dopušta veću kreativnost u ostvarivanju ishoda. Ovakav izbor djela povećava mogućnost primjene komparativnoga pristupa proučavanju književnoga stvaralaštva, uz odabir različitih razina obrade: interpretacije, prikaza ili osvrta. Izbor djela usklađuje se s mogućnostima, potrebama i interesima razrednoga odjela. Razlike u ukupnoj umjetničkoj i informativnoj vrijednosti tekstova utječu na odabir odgovarajućih metodičkih rješenja (prilagođavanje čitanja vrsti teksta, opseg tumačenja teksta ovisno o složenosti njegove strukture, povezivanje i grupiranje s odgovarajućim sadržajima iz drugih predmetnih područja - gramatike, pravopisa i jezične i medijske kulture i sl.).

Tekstovi iz dopunskoga dijela programa koriste i pri obradi nastavnih jedinica iz gramatike, kao i za obradu i utvrđivanje sadržaja iz jezične i medijske kulture. Djela koja se ne obrađuju na satu preporučuju se za čitanje u slobodno vrijeme.

Ovaj program utemeljen je na većoj korelativnosti književnih i neknjiževnih djela. Korelativnost omogućava primjereno povezivanje obveznih i izbornih djela.

S popisa dopunskoga izbora odabiru se djela koja će, uz obvezni dio lektire, činiti tematsko-motivske cjeline. Mogući su sljedeći primjeri funkcionalnoga povezivanja nastavnih jedinica: narodni obredi i vjerovanja - izbor "kraljički pisama" - *Narodne bajke, novele, šaljive narodne priče (izbor iz sakupljačkog opusa Balinta Vujkova)* - dio o Božiću iz *Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca*; obrada portreta: *Priče iz davnina* Ivane Brlić Mažuranić - *Pustolovine Toma Sawyera* Marka Twaina - *hobit* Bilbo Baggins - *Majka* Hansa Cristiana Andersena; opisivanje: *Cesarićeva pjesma Slavonija* - *Ljubićeva pjesma Podne* - *Petrovićeva Jabuka na drumu* - *Pustolovine Toma Sawyera* Marka Twaina; humor i parodija: *Ero s onoga svijeta* - izbor iz romana Mire Gavrana - *Zafrkancije, zezancije, smijancije i ludancije* Sanje Pilić; djetinjstvo u prošlosti: *Pustolovine Toma Sawyera/Pustolovine Huckleberryja Finna* Marka Twaina - *Šimunovićeva pripovijest Duga* - *Tadijanovićeva pjesma Nosim sve torbe a nisam magarac* - Kušanov roman *Uzbuna na Zelenom Vrh*u itd. Navedeni primjeri pokazuju mogućnost povezivanja tekstova na različite načine, prema različitim motivima ili tonu pripovijedanja.

Književna djela koja su doživjela ekranizaciju (*Pustolovine Huckleberryja Finna*, *Hobit*, *Pustolovine Toma Sawyera*, *Uzbuna na Zelenom Vrh*u, *Koko i duhovi*, *Zagonetni dječak*) koriste za usporednu analizu i uočavanje razlike između književne i filmske (adaptirane, izmijenjene) fabule i izraza čime se uči o prirodi dvaju medija te se razvija medijska pismenost. Učenici se mogu uputiti i na druge filmove slične tematike (gusarske avanture, motiv brodoloma i pustoga

otoka, avanture u fantastičnom svijetu, odrastanje usamljenoga djeteta i sl.) i dodatno uključiti u obradu određene tematsko-motivske cjeline.

Pojedini elementi medijske kulture upoznaju se korelacijom: pojam dječjega časopisa upoznaje se na stvarnom tekstu iz časopisa po izboru (preporučuje se povezivanje sadržaja teksta i lektire); pojam radija upoznaje se uz obradu radiodramske serije *Bajke i priče za djecu* (izbor); pojam stripa upoznaje se uz pripovijetku *Šuma Striborova*. Usvajanjem pojmova stripa, filma, radija i dječjega časopisa učenici se postepeno uvode u svijet medija.

Osim korelacije među tekstovima uspostavlja se i vertikalna korelacija te je nužno poštovati principe postupnosti i sustavnosti i poznavati nastavno gradivo nižih i viših razreda. Horizontalna korelacija uspostavlja se s nastavom povijesti, likovne kulture, glazbene kulture, vjerske nastave i građanskoga odgoja.

Uvođenje učenika u svijet književnih i neknjiževnih tekstova (popularnih, informativnih itd.) predstavlja iznimno složen zadatak. Na ovom stupnju obrazovanja stječu se osnovna i važna znanja, umijeća i navike koje direktno utječu na učeničku književnu kulturu i estetske kompetencije. Učenici trebaju razumjeti fikcionalnu prirodu književnoga djela i njegovu autonomnost (razlikovati pojmove lirskoga subjekta i pjesnika, pripovjedača i pisca), kao i činjenicu da književno djelo oblikuje moguću sliku stvarnosti.

Proučavanje književnoumjetničkoga djela u nastavi složen je proces. Tumačenje djela počinje motivacijom, nastavlja se najavom i lokalizacijom teksta, interpretativnim čitanjem, emocionalno-intelektualnom stankom, objavom doživljaja i korekcijom, interpretacijom, aktualizacijom, a završava sintezom te ponekad zadacima za samostalan rad. Interpretacija književnoga djela najučinkovitija je na nastavnom satu, a u oblicima funkcionalne primjene stečenih znanja i umijeća nastavlja se i poslije sata: u stvaralačkim obnavljanjima znanja o obrađenom nastavnom gradivu, usporednim proučavanjem književnoumjetničkih djela i istraživačko-interpretativnim pristupima novim književnoumjetničkim ostvarenjima.

Književno djelo može se obrađivati i rješavanjem problemskih pitanja koja su potaknuta polaznim tekstom i umjetničkim dojmom. Ulomci iz djela u nastavnom postupku zahtijevaju lokalizaciju, često i višestruku. Smještanje djela u vremenske, prostorne i društveno-povijesne okvire, kao i obavijesti o osnovnim sadržajima koji prethode ulomku, ponekad su uvjet za intenzivan doživljaj i pravilno razumijevanje teksta.

Pri obradi teksta primjenjuje se u većoj mjeri jedinstvo analitičkih i sintetičkih postupaka i perspektiva. U skladu s ishodima i u svrhu stvaranja navike prilikom tumačenja teksta učenici se potiču na detaljnije potkrjepljivanje svojih dojmova, stavova i sudova o književnom djelu činjenicama iz samoga teksta čime se osposobljavaju za izražavanje vlastitih misli, istraživačku djelatnost i zauzimanje kritičkih stavova, uz uvažavanje individualnoga razumijevanja smisla književnoga teksta i iskazanih različitih stavova.

U interpretaciji književnoumjetničkoga djela objedinjavajući elementi mogu biti: umjetnički doživljaji, tekstualne cjeline, strukturni elementi (tema, motivi, pjesničke slike, fabula, kompozicija, siže, likovi, ideja i značenje teksta, motivacijski postupci), pripovjedne tehnike (oblici izlaganja), stilski postupci i literarni (književnoumjetnički) problemi.

Književnoteorijski pojmovi obrađuju se na lingvometodičkim predlošcima uz pomoć prethodnoga čitateljskog iskustva. Stilskim izražajnim sredstvima prilazi se s doživljajnoga gledišta. U istraživanju njihove stilske uvjetovanosti polazi se od umjetničkih dojmova i estetske sugestije.

Tijekom obrade književnih djela, govornih i pisanih vježbi učenici se potiču na otkrivanje osobina, osjećaja i duševnih stanja likova, kao i na izražavanje svojih stavova o postupcima likova.

Pri povezivanju književnih fikcionalnih tekstova, književnih nefikcionalnih tekstova (putopisna i autobiografska proza) i neknjiževnih tekstova (enciklopedije, rječnici i sl.) realiziraju se ishodi koji se odnose na uočavanje razlika između fikcionalne i nefikcionalne književnosti (utemeljene na osobnom svjedočenju i provjerljivim podacima) i na uočavanje različitih književnih postupaka u navedenim vrstama.

Ishodi koji se odnose na nastavno područje književnosti temelje se na čitanju. Različite metode čitanja osnovni su preduvjet za stjecanje znanja i uspješno uvođenje u svijet književnoga djela. U petom razredu njeguje se doživljajno čitanje, a učenici se postupno uvode u istraživačko čitanje.

JEZIK

Nastava jezika osposobljava za pravilnu usmenu i pisanu komunikaciju hrvatskim standardnim jezikom, stoga zahtjevi ovoga programa nisu usmjereni isključivo na usvajanje jezičnih pravila i gramatičke norme, već i na razumijevanje njihove svrhe i pravilnu primjenu.

Pri navođenju nastavnih jedinica obrađivanih u nižim razredima provjerava se stupanj usvojenosti i sposobnost primjene prethodno obrađenoga gradiva, a ponavljanje i uvježbavanje na novim primjerima prethodi obradi novoga sadržaja. Time se osigurava kontinuitet rada i sustavnost u povezivanju novoga gradiva s postojećim znanjima.

U usvajanju novoga gradiva presudnu ulogu imaju prikladne i sustavne vježbe te su obvezni dio obrade nastavnoga gradiva, primjene, obnavljanja i utvrđivanja znanja.

Gramatika

Osnovni je programski zahtjev u nastavi gramatike predstaviti i tumačiti jezik kao sustav. Jezične pojave ne proučavaju se izolirano, izvan konteksta u kojem se ostvaruju njihove funkcije. U odgovarajućoj prilici znanja iz gramatike stavljaju se u svrhu tumačenja teksta, kako umjetničkoga tako i popularnoznanstvenoga. Iznimno su funkcionalan postupak vježbe na primjerima iz neposredne govorne prakse, što nastavu gramatike približava životnim potrebama u kojima se primijenjeni jezik pojavljuje kao svestrano motivirana ljudska aktivnost.

Jezične se pojave navode i prikazuju u kontekstu odnosno smještaju se u govorne situacije u kojima se mogu jasno prepoznati, izdvojiti i objasniti njihove karakteristike i funkcije.

Nastavni pristup padežima i vježbe usmjerene na uporabu pravilnih oblika imenskih riječi povezuju se s odstupanjima od standardnoga jezika, kolebanjima i učestalim pogreškama u usmenom i pisanom izražavanju učenika. Stoga se sadržaj vježbi padeža u nastavi određuje na osnovi stalnoga praćenja jezičnoga izražavanja učenika (npr. tijekom dijaloga na satu te na

primjerima iz domaćih i pisanih zadaća). Time je nastava jezika u funkciji osposobljavanja za pravilnu komunikaciju na hrvatskom standardnom jeziku.

Obrada prijedloga ne smatra se završenom na satu obrade ove vrste riječi kao nepromjenjive, već se osnovna znanja proširuju tijekom obrade padeža navodeći najčešće primjere i njihovu uobičajenu uporabu. Podjela priloga po značenju povezuje se priložnim oznakama, a njihova služba opimjeruje se u rečenici. Promjenjive vrste riječi treba povezivati s njihovim najčešćim funkcijama u rečenici kako bi se riječ promatrala kao jedinica na morfološkoj i na sintaktičkoj razini.

Pravopis

Pravopisna pravila usvajaju se sustavnim uvježbavanjem (pravopisni diktati, ispravak pogrešaka u tekstu, pisane provjere znanja iz pravopisa itd.). U okviru pravopisnih vježbi vježba se pravilno pisanje refleksa **jata** u primjerima u kojima se pojavljuju alternacije **ije/je**, kraćenje **ije** u **je**, duljenje **je** u **ije**. **Učenici se potiču na samostalno uočavanje i ispravljanje pravopisnih pogrešaka u komunikaciji putem SMS-a, kao i u različitim načinima komunikacije putem interneta.** Upućuju se i na korištenje pravopisa i pravopisnoga rječnika (školsko izdanje). Preporučuje se donošenje pravopisa na sat obrade pravopisnih tema (učenicima se pojedinačno daje zadatak pronaći riječi u pravopisnom rječniku).

Ortoepija

Pravilan izgovor njeguje se provođenjem ortoepskih vježbi. Ortoepske vježbe ne realiziraju se kao posebne nastavne jedinice, već uz odgovarajuće teme iz gramatike. Npr. mjesto naglasaka povezuje se s padežima (imenice *vrijeme*, *rame*, *tjeme* i sl. u genitivu jednine i nominativu množine nemaju naglasak na istom slogu itd.); rečenična intonacija povezuje se s pravopisom i sintaksom itd. Uz korištenje audiosnimki stvara se navika prepoznavanja, reproduciranja i usvajanja naglasaka hrvatskoga standardnog jezika te uočava odstupanje i razlikovanje vlastite dijalektalne akcentuacije od standardnojezične norme.

Ortoepske vježbe provode se i uz odgovarajuće teme iz književnosti. Npr. artikulacija se vježba izgovaranjem brzalica pri obradi djela narodnoga stvaralaštva; naglasak riječi, tempo, ritam, rečenična intonacija i stanke vježbaju se govorenjem naglas odabranih dijelova iz izborne lektire (po izboru nastavnika ili učenika) itd. Kao ortoepska vježba provodi se i krasnoslov napamet naučenih ulomaka u stihu i u prozi (uz pomoć auditivnih nastavnih sredstava).

JEZIČNA I MEDIJSKA KULTURA

Razvijanje jezične kulture među najvažnijim je zadacima nastave materinjeg jezika. Ovo nastavno područje povezuje se s obradom književnih tekstova kao reprezentativnim obrascem izražavanja te s nastavom gramatike i pravopisa. Obrada književnoga teksta i rad na gramatici i pravopisu standardnoga jezika nužno uključuje sadržaje koji pridonose njegovanju kulture usmenoga i pisanoga izražavanja. Jezična kultura njeguje se provođenjem leksičko-semantičkih i leksičko-stilističkih vježbi koje bogate rječnik i razvijaju sposobnost i vještinu izražavanja. Razvijanje jezičnoga mišljenja vježba se na tekstu ili tijekom govornih vježbi.

Pri obradi preporučenih sadržaja medijske kulture važno je ukazati na različite izvore informacija (tiskane i digitalne), poticati pronalazak informacija u raznim izvorima prema vlastitim interesima i potrebama te razvijati kritički odnos prema informacijama provjeravajući njihovu točnost i

citirajući njihove izvore. Učenici se osposobljavaju uočavati da različiti primatelji i pošiljatelji mogu različito reagirati na isti medijski tekst. Uz pomoć preporučenih sadržaja medijske kulture ukazuje se i na odgovornu uporabu različitih medija i primjenu pozitivnih komunikacijskih obrazaca.

III. PRAĆENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

U svrhu dostizanja ishoda prate se i vrednuju rezultati napredovanja učenika. Počinje se inicijalnom provjerom znanja u odnosu na koju će se procjenjivati napredovanje te određivati ocjena. Svaka aktivnost prilika je za procjenu, bilježenje napredovanja, davanje povratne informacije, kao i za formativno ocjenjivanje i upućivanje na daljnje aktivnosti. Formativno vrednovanje dio je suvremenoga pristupa nastavi i podrazumijeva procjenu znanja, vještina, stavova i ponašanja, kao i razvijanje odgovarajuće kompetencije tijekom nastave i učenja. Rezultat ovakva vrednovanja daje povratnu informaciju i učeniku i nastavniku o dostizanju kompetencija, kao i o učinkovitosti primijenjenih metoda. Formativno mjerenje podrazumijeva prikupljanje podataka o učeničkim postignućima, a najčešće tehnike su: realizacija praktičnih zadataka, promatranje i bilježenje aktivnosti tijekom nastave, neposredna komunikacija učenika i nastavnika, dosje učenika (mapa napredovanja) itd. Rezultati formativnoga vrednovanja na kraju nastavnoga ciklusa iskazuju se i sumativno - brojčanom ocjenom.

Rad nastavnika sastoji se od planiranja, ostvarivanja, praćenja i vrednovanja. Osim postignuća učenika nastavnik kontinuirano prati i vrednuje proces nastave i učenja te vlastiti rad. Sve što se u nastavnoj praksi pokaže dobrim i korisnim treba koristiti i dalje, a nedovoljno učinkovito i djelotvorno treba unaprijediti.

Naziv predmeta	SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
----------------	------------------------------------

PROGRAM A
ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U
HOMOGENIM SREDINAMA
(osnovni nivo standarda)

Cilj	Cilj učenja <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.
Razred	Peti
Godišnji fond časova	108 časova

ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičke konstrukcije usvajane u prethodnim razredima i proširuje ih novim jezičkim	JEZIK	Oko 100 novih punoznačnih i pomoćnih reči; Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj

<p>sadržajima;</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi frekventne odredbe za uzrok; - koristi složeni predikat sa modalnim glagolima; - koristi nove modele odredaba za mesto; - uočava rod i broj imenica, kongruenciju atributa s imenicom u tipičnim primerima; 		<p>leksici);</p> <p>Uzročna rečenica s veznicima <i>jer</i> i <i>zato što</i>;</p> <p>Složeni glagolski predikat s modalnim glagolima: <i>trebati, morati, moći, smeti, želeti</i>;</p> <p>Imenice u genitivu s predlozima <i>ispred, iza, iznad, ispod, pored</i> u funkciji odredbe za mesto;</p> <p>Kongruencija atributa i imenice u nominativu i akuzativu (na nivou razumevanja);</p> <p>Tvorba imenica kojima se označavaju nazivi sportista (samo najfrekventnijih sportova);</p> <p>Tvorba priloga od prideva;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje s novim književnoumetničkim tekstovima; - razume sadržaj kratkog književnog i po potrebi adaptiranog teksta; - reprodukuje odlomke iz odabranih književnoumetničkih i drugih tekstova; - prati vremenski sled događaja u književnom tekstu i odredi mesto događaja/zbivanja; - opiše glavnog junaka; 	<p>KNJIŽEVNOST</p>	<p>Vladimir Ličina: "Vesna i torba"</p> <p>Dušica Lukić: "U biblioteci"</p> <p>Dragan Lukić: "Trgovina", "Jabuka", "Nemoj, Jasna"</p> <p>Jovanka Jorgačević: "Kako je nastao đuveč u rerni"</p> <p>Mira Alečković: "Pas u soliteru"</p> <p>Rade Obrenović: "Požurite, opet ćemo zakasniti"</p> <p>Aleksa Mikić: "Hrbar dečak"</p> <p>Vesna Vidojević Gajović: "Kišna priča"</p> <p>Olga Stanković: "Junak dana"</p> <p>Gvido Tartalja: "Kako kornjače uče"</p> <p>Nedeljko Popadić: "Jedva čekam juli"</p> <p>Izbor iz časopisa za decu</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p> <p>Nastavnik bira 8 tekstova za obradu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavna pitanja, kratke jasne naloge i informacije bitne za zadovoljenje svakodnevnih životnih potreba (npr. u porodici, školi itd.); - razume sadržaj kratkog kontinuiranog govorenog teksta (5 do 6 prostih rečenica) saopštenog standardnim jezikom, izgovorenog razgovetno, sporim tempom; - čita naglas, s razumevanjem, kraći poznat tekst pisan ćirilicom ili latinicom; 	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - datum svog rođenja; omiljene lične aktivnosti</p> <p>II. Porodica i ljudi u okruženju: zanimanja članova porodice i ljudi u okruženju</p> <p>III. Život u kući: opis prostorija u kući/stanu; svakodnevne aktivnosti u kući; praznici</p> <p>IV. Hrana i piće:</p>

<p>- izdvaja eksplicitne informacije i izvodi jednostavne zaključke na osnovu pročitano g teksta;</p> <p>- ispriča i napiše u 4 do 6 rečenica doživljene situacije i svoje planove.</p>		<p>vrste voća i povrća; aktivnosti u pripremanju hrane</p> <p>V. Odeća i obuća: nabavka odeće i obuće</p> <p>VI. Zdravlje: bolesti i lečenje; zdravstveno stanje</p> <p>VII. Obrazovanje: novi školski predmeti; zimski i letnji raspust; školski nameštaj; školski pribor</p> <p>VIII. Priroda: vremenske prilike; nazivi kontinenata i zemalja u okruženju</p> <p>IX. Sport i igre: sportovi i sportisti</p> <p>X. Kupovina: cene; plaćanje</p> <p>XI. Naselja, saobraćaj i javni objekti: seosko domaćinstvo (bašta, vrt, voćnjak); gradske ulice i trgovi; cilj putovanja; autobuska i železnička stanica</p> <p>XII. Vreme: precizno iskazivanje vremena (sati i minuti); iskazivanje datuma</p> <p>XIII. Komunikativni modeli: davanje i traženje informacija; molba; želja; zahtev; dopadanje/nedopadanje; pozivanje; prihvatanje/neprihvatanje poziva</p>
<p>Obavezna su dva pismena zadatka u toku školske godine (u drugom i u četvrtom klasifikacionom periodu).</p>		

Ključni pojmovi sadržaja: srpski kao maternji jezik, slušanje, razumevanje, govor, čitanje, pisanje

PROGRAM B
ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA SLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U
VIŠENACIONALNIM SREDINAMA
(srednji - napredni nivo standarda)

Cilj	<p>Cilj učenja <i>srpskog kao maternjeg jezika</i> jeste osposobljavanje učenika da vodi usmenu i pisanu komunikaciju sa govornicima srpskog kao maternjeg jezika radi kasnijeg punog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i upoznavanje srpske kulturne baštine i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.</p>
Razred	Peti

ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičke konstrukcije usvajane u prethodnim razredima i proširuje ih novim jezičkim sadržajima; - sastavlja rečenice sa odredbama za sredstvo i društvo; - primenjuje pravila kongruencije atributa s imenicom u tipičnim modelima; - iskaže osobine pojma i način vršenja radnje u različitom stepenu; 	JEZIK	<p>Upotrebljava 100-150 novih reči i iskaza;</p> <p>Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici);</p> <p>Naglašeni i nenaglašeni oblici ličnih zamenica u funkciji pravog objekta (u akuzativu) i nepravog objekta (u dativu);</p> <p>Slaganje atributa sa imenicom u rodu, broju i padežu;</p> <p>Priloške odredbe za mesto iskazane genitivom imenica i ličnih zamenica s predlozima <i>ispred, iza, iznad, ispod, pored</i>;</p> <p>Imenice u instrumentalu za iskazivanje sredstva i društva;</p> <p>Priloška odredba za uzrok iskazana genitivom s predlogom <i>zbog</i>;</p> <p>Komparativ i superlativ prideva i priloga;</p> <p>Tvorba imenica kojima se označavaju nazivi sportista;</p> <p>Prisvojni pridevi izvedeni sufiksima <i>-ov/ev, -in</i> (u nominativu);</p> <p>Tvorba priloga od prideva;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje sa novim književnoumetničkim tekstovima i koristi ih u njihovom tumačenju; - iskaže sopstveni doživljaj književnog dela; - odredi temu, glavni motiv i likove; - prepriča (uz pomoć nastavnika i postavljenih pitanja) fabulu kratkog narativnog teksta; - prepozna slične motive u književnim delima na maternjem jeziku; - dramatizuje (uz pomoć nastavnika) odlomak proznog teksta u kratkim dijalozima; - prepozna i imenuje osećanja lirskog junaka; 	KNJIŽEVNOST	<p>Narodna običajna pesma po izboru</p> <p>Miroslav Antić: "Šašava pesma"</p> <p>Igor Kolarov: "Agi i Ema", roman (odlomak)</p> <p>Branislav Nušić: "Hajduci" (odlomci)</p> <p>Dušan Radović: "Kapetan Džon Pipifoks" (odlomci)</p> <p>Branislav Nušić: "Srpski jezik" ("Autobiografija")</p> <p>Šaljiva narodna priča po izboru (adaptirano)</p> <p>Jovanka Jorgačević: "Cenovnik"</p> <p>Dušan Radović: "Tužna pesma"</p> <p>Zoran Popović: "Muzika"</p> <p>Nikola Tesla: "Moji izumi" (odlomak)</p>

		<p>Gvido Tartalja: "Kako kornjače uče"</p> <p>Nedeljko Popadić: "Jedva čekam juli"</p> <p>Izbor iz časopisa za decu</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p> <p>Nastavnik bira 10 tekstova za obradu.</p>
<p>- razume smisao teksta izgovorenog sporijim tempom o osobama, stvarima i aktivnostima koje su deo svakodnevnog života;</p> <p>- prepriča (sa sažimanjem ili bez sažimanja) događaj iz svog života, obrađen narativni ili kraći informativni tekst;</p> <p>- učestvuje u kratkom dijalogu o temama koje su predviđene nastavnim programom, poštujući osnovna načela vođenja razgovora; obrazlaže u kratkim crtama neku svoju ideju, predlog i sl.; prenese kratke informacije dobijene od drugih lica;</p> <p>- čita naglas sa zastajkivanjem kraći tekst pisan ćirilicom ili latinicom;</p> <p>- sastavi kraći narativni i informativni tekst;</p> <p>- napiše čestitku, poziv i obaveštenje;</p> <p>- popuni jednostavan obrazac sa osnovnim podacima o sebi.</p>	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - datum rođenja (svoj i bliskih osoba)</p> <p>II. Porodica i ljudi u okruženju: zanimanja članova porodice i ljudi u okruženju</p> <p>III. Život u kući: pokućstvo (posteljina, posuđe, kućni aparati); dvorište; bašta; aktivnosti u kući; radni dan; praznici</p> <p>IV. Hrana i piće: (omiljena) hrana i piće; začini; vrste mesa; pripremanje hrane</p> <p>V. Odeća i obuća: opis odeće i obuće; održavanje odeće i obuće</p> <p>VI. Zdravlje: zdravstveno stanje; bolesti i lečenje</p> <p>VII. Obrazovanje: novi školski predmeti; školski nameštaj; školski pribor; školski izleti, ekskurzije</p> <p>VIII. Priroda: vremenske prilike; nazivi kontinenata i zemalja u okruženju</p> <p>IX. Sport i igre: omiljeni sportovi i sportisti</p> <p>X. Kupovina: mesto kupovine; plaćanje</p> <p>XI. Naselja, saobraćaj i javni objekti: orijentacija u prostoru; način kretanja; delovi grada; autobuska i železnička stanica</p> <p>XII. Vreme:</p>

		precizno iskazivanje vremena (sati i minuti); iskazivanje datuma XIII. Komunikativni modeli: davanje i traženje informacija; molba; želja; zahtev; dopadanje/nedopadanje; pozivanje; prihvatanje/neprihvatanje poziva
Obavezna su dva pismena zadatka u toku školske godine (u drugom i u četvrtom klasifikacionom periodu).		

Ključni pojmovi sadržaja: srpski kao maternji jezik, slušanje, razumevanje, govor, čitanje, pisanje

UPUTSTVO ZA DIDAKTIČKO-METODIČKO OSTVARIVANJE PROGRAMA

Predmet *srpski kao maternji jezik* pohađaju učenici koji nastavu slušaju na nekom od jezika nacionalnih manjina. Među tim učenicima postoje izrazite razlike u stepenu ovladanosti srpskim jezikom prilikom polaska u školu i u tempu i obimu kojim mogu napredovati tokom školovanja. Ova razlika uslovljena je različitim maternjim jezicima od kojih su jedni bliski srpskom jeziku (razlike među njima su takve da ne moraju ometati komunikaciju), dok su drugi strukturno toliko različiti da, bez elementarnog poznavanja jednog od njih, komunikacija među govornicima nije ostvariva. Osim toga, na nivo kojim učenici realno mogu ovladati srpskim jezikom utiče i sredina u kojoj žive (pretežno homogena ili heterogena sredina).

Imajući ovo u vidu, za predmet *srpski kao maternji jezik* sačinjena su dva programa.

Prema postavljenom cilju, očekivanim ishodima i datim sadržajima, prvi program (A) primeren je učenicima čiji se maternji jezici izrazito razlikuju od srpskog, koji žive u pretežno jezički homogenim sredinama i imaju malo kontakata sa srpskim jezikom, a u školu polaze gotovo bez ikakvog predznanja srpskog jezika.

Drugi program (B) predviđen je za učenike koji žive u jezički mešovitim sredinama, koji mogu brže i u većem obimu da savladavaju srpski jezik, odnosno da, u skladu s uzrastom, dostignu viši nivo vladanja srpskim jezikom.

Oba programa za predmet *srpski kao maternji jezik* sadrže tri oblasti: Jezik, Književnost i Jezičku kulturu. One su funkcionalno povezane, prožimaju se i međusobno dopunjuju. Stoga ih treba razumeti kao delove kompleksne celine koji doprinose ostvarivanju ishoda ovog predmeta, svaki sa svojim specifičnostima.

Nastavnik je obavezan da se upozna sa ishodima i programskim sadržajima prvog ciklusa obrazovanja ili prethodnih razreda.

I. PLANIRANJE NASTAVE I UČENJA

Nastavni program orijentisan na ishode nastavniku daje veću slobodu u kreiranju i osmišljavanju nastave i učenja. Uloga nastavnika je da kontekstualizuje dati program potrebama konkretnog odeljenja imajući u vidu: sastav odeljenja i mogućnosti učenika; udžbenike i druge nastavne

materijale koje će koristiti; tehničke uslove, nastavna sredstva i medije kojima škola raspolaže; resurse, mogućnosti, kao i potrebe lokalne sredine u kojoj se škola nalazi. Polazeći od datih ishoda i sadržaja, nastavnik najpre kreira svoj globalni plan rada, na osnovu koga će kasnije razvijati svoje operativne planove. Ishodi definisani po oblastima olakšavaju nastavniku dalju operacionalizaciju ishoda na nivo konkretne nastavne jedinice. Sada nastavnik za svaku oblast ima definisane ishode. Od njega se očekuje da za svaku nastavnu jedinicu, u fazi planiranja i pisanja pripreme za čas, definiše piramidu ishoda na tri nivoa: one koje bi svi učenici trebalo da dostignu, one koje bi većina učenika trebalo da dostigne i one koje bi trebalo samo neki učenici da dostignu.

Na ovaj način postiže se indirektna veza sa standardima na tri nivoa postignuća učenika. Pri planiranju treba, takođe, imati u vidu da se ishodi razlikuju, da se neki lakše i brže mogu ostvariti, ali je za većinu ishoda potrebno više vremena, više različitih aktivnosti. U fazi planiranja nastave i učenja veoma je važno da nastavnik pristupi udžbeniku kao jednom od nastavnih sredstava koje je poželjno bogatiti i proširivati dodatnim, samostalno izrađenim nastavnim materijalima. Pored udžbenika, kao jednog od izvora informacija, na nastavniku je da učenicima omogući uvid i iskustvo korišćenja i drugih izvora saznavanja.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA JEZIK

Oblast **Jezik** obuhvata leksiku i gramatičke modele srpskog jezika. U sadržajima i ishodima ove oblasti nalaze se okvirni broj reči i gramatički elementi kojima učenik treba da ovlada u svakom razredu. U ovoj oblasti programa težište je na postepenom usvajanju sistema srpskog jezika počev od 1. razreda. Jezik počinje da se usvaja pomoću minimalnog broja reči upotrebljenih u osnovnim rečeničnim modelima s jasnim komunikativnim kontekstom. Odnosno, reči i njihovi oblici ne usvajaju se izolovano, već u rečeničnom, odnosno komunikativnom kontekstu. Za produktivnu upotrebu jezika nefunkcionalno je vankontekstualno učenje paradigmi (učenje samih oblika reči).

Usvajanje gramatike srpskog jezika u početnim fazama na mlađem uzrastu pretežno je nesvesno - u raznovrsnim aktivnostima učenici slušaju iskaze na srpskom jeziku, ponavljaju ih i kombinuju u odgovarajućim poznatim i bliskim kontekstima. U narednim fazama nastavnik pomaže učenicima da uoče jezička pravila i počnu da ih primenjuju.

Da bi učenik ovladao određenim fondom reči i gramatičkim elementima, neophodno je da ih razume i dugotrajno uvežbava. Na taj način stvaraju se preduslovi da ih primeni u odgovarajućoj komunikativnoj situaciji. Formalno poznavanje gramatičkih pravila ne podrazumeva i sposobnost njihove primene, te je takvo znanje korisno samo ukoliko pomaže boljem razumevanju nekih pravilnosti sistema. Odnosno, savladavanje gramatičkih pravila nije samo sebi cilj. Objašnjenje gramatičkih pravila, ukoliko nastavnik proceni da je korisno, treba da bude usklađeno s uzrastom učenika, njegovim kognitivnim sposobnostima, predznanjima u maternjem jeziku i svedeno na ključne informacije neophodne za primenu. Učenikovo poznavanje gramatičkih pravila procenjuje se i ocenjuje na osnovu upotrebe u kontekstu, bez insistiranja na njihovom eksplicitnom opisu.

Na nižem nivou vladanja jezikom (sredine u kojima se realizuje A program) važno je da se kod učenika razvije sposobnost razumevanja i konstruisanja iskaza koji sadrže elemente određene programom. Pritom je u produkciji (sastavljanju i kazivanju iskaza) na ovom nivou bitno da značenje poruke bude razumljivo, dok se gramatička ispravnost postiže postepeno. Na tom nivou očekuju se tipične greške izazvane interferencijom i nedovoljnom savladanošću materije.

Greške nisu samo znak nepoznavanja gradiva, već su upravo pokazatelj da je učenik spreman da se upusti u komunikaciju, što nastavnik treba da podstiče. To ne znači da greške uopšte ne treba ispravljati. Nastavnik odlučuje o tome kada će, na koji način i koje greške ispravljati, vodeći računa istovremeno i tome da učenika motiviše za komunikaciju i o tome da se greške postepeno redukuju.

Upravo su časovi iz oblasti Jezik pogodni za usmereno, ciljano usvajanje pojedinih segmenata, gramatičkih elemenata srpskog jezika. Tokom ovih časova preporučuje se dinamičko smenjivanje različitih aktivnosti: različiti tipovi vežbi slušanja, proveru razumevanja slušanog, ponavljanje, gramatičko i leksičko variranje modela, dopunjavanje, preoblikovanje potvrdnih u upitne i negirane forme i sl.

Realizacija nastave *srpskog kao nematernjeg jezika* prema B programu podrazumeva određeno vladanje srpskim jezikom od početka školovanja, odnosno mogućnost bržeg napredovanja u toku školovanja. U takvim okolnostima očekuje se manja zastupljenost grešaka i njihovo brže ispravljanje. Primena B programa podrazumeva ovladanost sadržajima A programa i podizanje jezičke kompetencije na viši nivo, te je nastava jezika u funkciji osposobljavanja učenika za pravilno komuniciranje savremenim standardnim srpskim jezikom u skladu s jezičkim i vanjezičkim kontekstom.

Budući da učenici koji pohađaju nastavu *srpskog kao nematernjeg jezika*, pohađaju i nastavu maternjeg jezika, svrsishodno je u odgovarajućim prilikama koristiti transfer znanja stečenih na maternjem jeziku i o maternjem jeziku. Nastava *srpskog kao nematernjeg jezika* treba da bude u korelaciji s nastavom maternjeg jezika.

Jezička građa se iz razreda u razred postepeno proširuje i usložnjava, ona je kumulativna i nadovezuje se na prethodnu. Uvođenje novog elementa podrazumeva ovladanost prethodnim, što znači da se nova građa oslanja na prethodnu koja se kontinuirano uvežbava. Sledeći primeri kraćih tekstova ilustruju primenu jezičke materije poštujući postupnost i uvođenje novih jezičkih sadržaja u svakom razredu u A programu:¹

¹ U zagradi su navedeni sadržaji oblasti Jezik za svaki razred.

1. razred (prezent glagola u 1, 2. i 3. licu jednine (potvrdni i odrični oblik); prosta rečenica s imenskim delom predikata; lične zamenice 1, 2. i 3. lica jednine u funkciji subjekta; prosta rečenica s glagolskim predikatom; imenice u lokativu jednine s predlozima *u* i *na* uz glagol *jesam*): *Zdravo! Ja se zovem Marija. Ja sam u školi. Ovo je učionica. Učenik je u učionici. On crta. To je učiteljica. Ona sedi na stolici.*

2. razred (prosta rečenica s pridevom u imenskom delu predikata; akuzativ imenica bez predloga; lokativ s predlozima *u* i *na*; akuzativ s predlozima *u* i *na* sa glagolom *ići*; prezent glagola za sva tri lica i oba broja; lične zamenice 1, 2. i 3. lica množine u funkciji subjekta; prisvojne zamenice za 1. i 2. lice jednine sva tri roda u funkciji atributa i imenskog dela predikata): *Ovo je moja škola. Mi smo učenici. Idemo u školu. Imamo torbe. Torbe su velike. Dečaci se igraju u dvorištu. Oni imaju loptu. Oni vole fudbal.*

3. razred (perfekat glagola (sva tri lica i oba broja); prisvojne zamenice za treće lice jednine sva tri roda; prilozi *sada*, *danas* i *juče*): *Marija danas slavi rođendan. Ovo je njena mama. Ona je juče pravila tortu. Ovo je njen tata. Tata je pravio sendviče. Došli su gosti. Marija je vesela.*

4. razred (futur I glagola (sva tri lica i oba broja); imperativ (2. lice jednine i množine najfrekventnijih glagola); imenica u dativu u funkciji nepravog objekta uz glagole davanja i govorenja; prisvojne zamenice za sva tri lica jednine i množine -slaganje s imenicom u jednini; prilozi *sutra, ujutru, uveče*; uzročna rečenica s veznicima *jer* i *zato što*; frekventni prilozi za način (*brzo, polako, lepo*); tvorba imenica sa značenjem vršioca radnje, imaoca zanimanja izvedenih sufiksima: -ar, -ac, -ač; imenice koje označavaju žensku osobu izvedene sufiksima: -ica; -ka): *Moj razred će sutra ujutru ići na izlet. Ja ću ustati u sedam sati. Napraviću sendvič. Učiteljica je rekla učenicima: "Ponesite vodu jer će biti toplo". Brzo ću se spakovati. Vozač Ivan će voziti autobus.*

5. razred (uzročna rečenica s veznicima *jer* i *zato što*; odredbe za način iskazane frekventnim načinskim prilogima; složeni glagolski predikat s modalnim glagolima: *trebati, morati, moći, smeti, želeći*; imenice u genitivu s predlozima *ispred, iza, iznad, ispod, pored* u funkciji odredbe za mesto; kongruencija atributa i imenice u nominativu i akuzativu; tvorba imenica kojima se označavaju nazivi sportista; tvorba priloga od prideva): *Ja želim da igram košarku. Treba mnogo trenirati. Jednog dana biću košarkaš. Pored moje kuće je košarkaški klub. Upisuju nove članove. Moja starija sestra trenira plivanje. Ona je dobra plivačica i vredno trenira.*

6. razred (imenice u genitivu s predlozima *od* i *do* u funkciji odredbi za mesto i vreme; prilozi *rano, kasno, uvek, nikad, ponekad, često, retko, ceo* (dan), *dugo, zimi, leti*; kongruencija atributa i imenice u nominativu i akuzativu; imenica u instrumentalu sa značenjem sredstva i društva; komparativ i superlativ prideva i priloga; prisvojni pridevi na -ov/ev, -in (u nominativu); nazivi zemalja i regija izvedeni sufiksima: -ija, -ska): *Imam dvanaest godina i idem u šesti razred. Volim modernu muziku. Sviram gitaru od četvrtog razreda. U junu ću ići na takmičenje u Italiju. Imam dobre drugove i drugarice. S njima idem u školu autobusom jer je škola daleko. Uvek se dobro zabavljamo. Leti često idemo na bazen biciklima. Moj najbolji drug se zove Marko. On je niži od mene i bolji je učenik jer više uči. Markova sestra se zove Mirjana.*

7. razred (imenice u genitivu s predlozima *sa, iz, oko, između* u funkciji odredbe za mesto; imenice u genitivu s predlozima *pre* i *posle* u funkciji odredbe za vreme; lokativ u funkciji nepravog objekta uz glagole govorenja i mišljenja; imeničke, brojne i priloške sintagme sa značenjem količine; kongruencija atributa i imenice u dativu, instrumentalu i lokativu; najfrekventnije zbirne imenice sa sufiksom -je; tvorba imenica za označavanje mesta (prostora i prostorija) na kojem se vrši radnja: -ište/-lište, -onica); tvorba imenica sa značenjem etnika (primeri iz okruženja): *Moja porodica živi u kući. Oko kuće imamo cveće. Naš sused je Mađar. Između naše i njegove kuće nalazi se malo igralište. S drugovima često idem tamo posle škole. Ponekad kupimo flašu soka i nekoliko kesica semenki, sedimo na drvenim klupama i razgovaramo o novim filmovima, strogim nastavnicima, muzici i raznim drugim stvarima. Prošle nedelje smo pomagali našem starom susedu da popravi ljuljaške i klackalice. Tako će i mlađoj deci biti lepše.*

8. razred (zavisne rečenice: vremenska (s veznikom *kad*), namerna (s predikatom u prezentu), izrična (s veznikom *da*) i odnosna (sa zamenicom *koji* u funkciji subjekta); tvorba prideva sufiksima -ski i -(i)ji): *Juče sam imala mnogo domaćih zadataka. Kad sam ih završila, uključila sam televizor. Posle pola sata u sobu je ušao moj brat i promenio kanal. Hteo je da gleda utakmicu. Rekla sam mu da ja želim da gledam omiljenu seriju koja počinje za pet minuta. On je rekao da je utakmica veoma važna, jer igraju srpska i mađarska reprezentacija. Nismo hteli da se svađamo. Dogovorili smo se da on ide u dnevnu sobu i tamo gleda utakmicu.*

Program A predmeta *srpski kao nematernalni jezik* namenjen je homogenoj sredini, učenicima koji veoma retko imaju kontakata sa govornicima čiji je maternji jezik srpski. Poznavanje jezika je na osnovnom (elementarnom) nivou, komunikacija na srpskom jeziku se teško ostvaruje, gramatički modeli su neuvežbani pošto učenici nemaju prilike da koriste srpski jezik, njihov rečnik ne sadrži veliki broj reči, reči veoma lako iz aktivnog fonda prelaze u pasivni i budu zaboravljene, leksika se usvaja sporije nego kod učenika heterogene sredine, interferencijske greške se često pojavljuju u tolikom obimu da ometaju razumevanje rečenice; iz ovih razloga bi akcenat trebalo da bude na leksici i jezičkim obrascima (modelima) koji će im obezbediti temelj za jednostavnu komunikaciju na srpskom jeziku.

U svakom razredu učenicima je ponuđeno više tekstova od broja koji je obavezujući. Osnovni kriterijum za izbor tekstova je nivo poznavanja jezika. Pored odabranih tekstova, obrađuju se i tekstovi po slobodnom izboru, pri čemu se vodi računa o nivou poznavanja jezika i interesovanjima učenika. Uz originalne književne tekstove planirana je i obrada konstruisanih tekstova koji treba da budu u funkciji obogaćivanja leksike neophodne za svakodnevnu komunikaciju na osnovnom nivou. Predlaže se da nastavnik planira najmanje tri časa za obradu jednog teksta kroz teme. Pesme koje se pevaju ne zahtevaju obavezno obradu, gramatička i leksička objašnjenja jezičkih pojava.

Oblast nastavnog programa Književnost doprinosi postizanju komunikativne funkcije jezika. Osnovna funkcija književnoumetničkih tekstova, odnosno adaptacija, pored osposobljavanja učenika za komunikativnu upotrebu jezika, jeste i upoznavanje učenika sa kulturom, istorijom i tradicijom srpskog naroda, kao i s književnim delima značajnim za srpsku književnost.

Funkcije adaptiranog književnog teksta u A programu:

- usvajanje leksike određenog tematskog kruga potrebne za svakodnevnu komunikaciju;
- čitanje, odnosno slušanje teksta u funkciji uvežbavanja razumevanja pisanog i govornog jezika
- uvežbava se čitanje u sebi i čitanje sa razumevanjem;
- zadaci u vezi sa tekstom razvijaju umenje razumevanja teksta, uvežbava se veština pisanja, sastavljanje i pisanje rečenica koje sadrže poznatu leksiku uz uvežbavanje osnovnih jezičkih obrazaca, kao i razvijanje sposobnosti sastavljanja rečenica govornog jezika (prilikom pisanih i govornih vežbi tolerišu se interferencijske greške koje ne ometaju razumevanje rečenice);
- odgovori na pitanja (usmeno i pismeno) pomažu učeniku da razvije mehanizme sastavljanja rečenica na srpskom jeziku, odnosno izlaganje na srpskom jeziku uz vidno prisustvo interferencijskih grešaka - uputno je da nastavnik vrši korekcije ukazujući na pravilne oblike;
- reprodukcija teksta ili prepričavanje razvijaju sposobnost upotrebe jezika - učenik treba da se izrazi koristeći više rečenica, da formira i razvija govorne sposobnosti.

Književnoumetnički, adaptirani i konstruisani tekstovi pogodni su za tumačenje, pri čemu se uzimaju u obzir uzrast i predznanja učenika. Tekstovi su ujedno i polazna osnova za uvežbavanje novih reči i izraza, jezičkih modela, čitanja, pisanja, govora; stoga tri časa namenjena jednom tekstu predstavljaju istovremeno i obradu i uvežbavanje gradiva.

Rad na tekstu obuhvata:

1. Semantizaciju nepoznatih reči: semantizacija može da se izvede pomoću sinonima koji su poznati učenicima, vizuelnim prikazivanjem reči, postavljanjem reči u kontrastne parove (*mali-veliki*), opisivanjem reči jednostavnim rečenicama. Nastavnik mora da vodi računa da rečenica kojom opisuje nepoznatu reč sadrži učenicima poznate reči. Prevod je opravdan samo u slučaju kada ne postoje druga sredstva za objašnjenje značenja reči. Preporučuje se upotreba rečnika na času.

2. Slušanje ili čitanje teksta: savetuje se da nastavnik prvi put pročita tekst - na ovaj način učenici čuju pravilan izgovor reči, pošto učenici homogene sredine retko imaju prilike da čuju srpski jezik, nastavnikovo glasno čitanje je od izuzetne važnosti. Preporučuje se upotreba audio-vizuelnih sredstava. Zahtevi koji se u programu tiču učenja odlomaka iz poezije i proze napamet podstiču usvajanje modela govorenja, kao i intonaciju reči i rečenica.

Dramatizacija tekstova vezuje se i za javni nastup, ali i za razgovor o književnom delu pošto predstavlja vid njegove interpretacije. Saživljavanjem sa likovima dela, učenici mogu ispoljiti osećanja koja prepoznaju u ponašanju junaka i o kojima zaključuju.

3. Kontekstualizacija nove leksike: neophodno je da učenici nove reči postave u rečenični kontekst kako bi se leksika uvežbavala paralelno sa konstruisanjem rečenica. Rečenice treba da budu jednostavne da bi se izbegao veliki broj grešaka koje neminovno nastaju u složenijim konstrukcijama. Ukoliko rečenica sadrži previše grešaka, postaje nerazumljiva slušaocu. Kontekstualizacija novih reči je bitan elemenat funkcionalne upotrebe jezika pošto navodi učenika da sastavlja rečenice i aktivira rečnički fond i jezičke modele.

4. Pitanja u vezi s tekstom (u pisanoj formi i usmeno): proces razumevanja teksta ima više etapa. Tek kada se nova leksika usvoji i primeni u rečenicama može da se pređe na nivo razumevanja teksta. Nivo na kojem je učenik razumeo tekst može da se utvrdi postavljanjem pitanja u vezi s tekstom. Pitanja treba da se zasnivaju na leksici koju su ranije usvojili uz upotrebu novih reči obrađenih u tekstu. Uputno je da pitanja budu kratka (*Šta je u Vesninoj torbi?* - tekst *Vesna i torba*). Korisno je da deo pitanja bude u pisanoj, a deo u govornoj formi. Značajno je da se primarno uvežbava govor, a zatim i pisanje.

5. Pitanja povodom teksta (u pisanoj formi i usmeno): učenici uvežbavaju i ostvaruju komunikaciju na srpskom jeziku zasnovanu na poznatoj leksici, uz tolerisanje grešaka koje ne ometaju razumevanje. Pitanja treba da budu u skladu s leksičkim fondom kojim učenici raspolažu (na primer: *Ko je junak priče?*; *Gde se odigrava radnja?*; *Kako izgleda junak priče?*; *Šta oseća devojčica u pesmi?*). Ovo je sledeći nivo u procesu usvajanja jezičkih veština čiji je cilj navođenje učenika da ostvare komunikaciju na srpskom jeziku. Ovaj cilj je često veoma teško postići kod učenika homogene sredine, ali je neophodno navesti učenika da usmeno, a potom i u pisanoj formi upotrebi određene reči ili izraze na srpskom jeziku.

6. Razgovor o tekstu: u skladu sa leksikom kojom učenici raspolažu razgovor se zasniva na prepoznavanju glavnih likova, aktivnostima koje se vezuju uz njih, na isticanju osobina likova iz teksta. Kao deo procesa uvođenja učenika u upotrebu jezika uputno je da se učenici, prema modelima iz tekstova podstiču da sastavljaju rečenice potrebne u govornim situacijama. Na primer, dramatizacija teksta *Vesna i torba* - *Vesna*: Moja torba je stara. *Olovka*: Šta radiš, Vesna? Zašto stavljaš puno stvari u torbu? U torbi nema mesta. *Tata*: Vesna, treba da kupim novu torbu. *Vesna*: Tata, molim te, kupi mi novu torbu. Učenici se podstiču da povodom teksta zaključuju o idejama prepoznatim u tekstu (Šta tekst kazuje o Vesninim osobinama?).

Prilikom obrade poezije ne insistira se na književnoj teoriji, već na doživljaju lirske pesme. Podsticanje učenika da razume motive, pesničke slike i jezičkostilska izražajna sredstva dovodi se u vezu sa ilustrovanjem značajnih pojedinosti, kao i s uvežbavanjem intonacije stiha i uočavanjem rime u pesmi.

7. Komparativni pristup: nastavnik planira uključivanje tekstova maternjeg jezika koji se porede sa predloženim delima srpske književnosti (ukoliko je to moguće) i sa primerima vezanim za film, pozorišnu predstavu, različite audio-vizuelne zapise; u obradu književnog dela uključuje i sadržaje iz likovne i muzičke kulture, strip i različite vrste igara (osmosmerke, rebusi, ukrštene reči, asocijacije...).

Prilikom uočavanja bitnih poetskih elemenata u strukturi književnoumetničkog teksta, koristeći znanje stečeno na časovima maternjeg jezika, nastavnik se trudi da kod učenika (u skladu sa njihovim mogućnostima) objasni osnovne oblike pripovedanja (naracija, deskripcija, dijalog); pojam sižea i fabule, funkciju pesničke slike; ulogu jezičkostilskih sredstava i druge osnovne poetičke odlike teksta.

8. Oblikovanje kratkog teksta u pismenoj formi ili usmeno na osnovu adaptiranog književnog teksta: ovaj nivo upotrebe srpskog jezika u govornoj ili pisanoj formi predstavlja glavni cilj oblasti Književnost u A programu. Pokušaj samostalnog sastavljanja kraćeg teksta od pet ili šest rečenica (u paru ili u grupi) predstavlja viši nivo u ostvarivanju komunikativne funkcije jezika. Učenici razvijaju mehanizam upotrebe jezičke građe i jezičkih modela; spajaju reči u rečenice uz poštovanje gramatičkih struktura, zatim spajaju više rečenica u kraći tekst. Proces se odnosi i na govoreni i na pisani tekst.

Program B:

Književnoumetnički tekstovi u nastavi *srpskog kao nematernjeg jezika* imaju višestruku funkciju. Čitajući i tumačeći književnoumetnička dela i izabrane odlomke najznačajnijih dela srpskih pisaca, učenici će imati priliku da se upoznaju sa srpskom kulturnom baštinom i tako bolje razumeju sličnosti i razlike koje postoje između kulture naroda kojem pripadaju i kulture naroda čiji jezik uče. Tekstovi istovremeno predstavljaju izvor nove leksike i polaznu osnovu za dalji rad - razgovore, čitanje, interpretaciju, različite vrste govornih i pismenih vežbi i druge aktivnosti.

U oblasti nastavnog programa Književnost navedeni tekstovi usklađeni su s uzrasnim karakteristikama i jezičkim mogućnostima učenika. Dati predlog dela nastavnik će prilagođavati potrebama svojih učenika. Od predloženih dela, nastavnik samostalno bira ona koja će obrađivati, kao i dela kojima će proširiti spisak. Za svaki tekst je predviđeno po tri časa.

Za učenike koji *srpski kao nematernji jezik* budu savlađivali po programu koji je namenjen onima koji uče i žive u heterogenim jezičkim sredinama ili im je maternji jezik jedan od slovenskih jezika, predloženi su autentični književnoumetnički tekstovi ili odlomci iz njih. Ipak, postoje značajne razlike između učenika koji žive u heterogenoj sredini, a čiji je maternji jezik neslovenski, i učenika čiji je maternji jezik slovenski. Ove razlike je neophodno uzeti u obzir prilikom izbora tekstova za obradu i pri izradi udžbenika. Stoga se preporučuje autorima udžbenika i nastavnicima da neka od predloženih dela adaptiraju, skrate i prilagode jezičkom znanju i mogućnostima učenika čiji je maternji jezik neslovenski. Nastavnici koji rade s učenicima čiji maternji jezik pripada grupi slovenskih jezika, mogu se opredeljivati za autentična dela.

Bavljenje književnoumetničkim tekstom podrazumeva različite metodičke postupke koji će biti usmereni na njegovo što bolje razumevanje i tumačenje. Rad na tekstu sastoji se iz nekoliko etapa: uvodnog razgovora sa semantizacijom manje poznatih reči i izraza (ova etapa je posebno važna za učenike čiji jezik nije slovenski); prostorne i vremenske lokalizacije teksta; izražajnog čitanja; kratke provere umetničkog doživljaja i razumevanja teksta; razgovora o tekstu i njegovog tumačenja (različitih analitičko-sintetičkih postupaka kojima će se otkrivati estetske vrednosti dela, važne pojedinosti u njemu i mesta s posebnom ekspresivnošću); povezivanja dela s ličnim doživljajima i iskustvima učenika. Svaka od navedenih etapa zavisi od prirode teksta kao i od predznanja i mogućnosti učenika.

Uvodni razgovor i semantizacija manje poznatih reči i izraza biće za neke učenike od izuzetne važnosti za razumevanje dela i stoga im je potrebno posvetiti posebnu pažnju. O izboru reči za semantizaciju odlučuje nastavnik uvažavajući predznanja svojih učenika. Leksiku je najbolje semantizovati tokom uvodnog razgovora i pre prvog čitanja teksta kako bi se obezbedilo razumevanje sadržaja teksta nakon prvog čitanja. Reči se mogu semantizovati na različite načine - vizuelnim nastavnim sredstvima, demonstracijom, posredstvom sinonima i antonima, različitim opisnim definicijama i, ukoliko je to neophodno, reč se može i prevesti na maternji jezik učenika. Nije potrebno da sve reči koje se semantizuju uđu u aktivan leksički fond učenika, pojedine mogu ostati u pasivnom fondu. Leksika za koju se proceni da treba da uđe u aktivan leksički fond učenika, treba da bude zastupljena tokom razgovora o tekstu i njegove interpretacije, a korisno je osmisliti i različite leksičke vežbe koje će doprineti ostvarivanju ovog cilja. Učenike ovog uzrasta treba uvoditi i u korišćenje rečnika jer je ono sastavni deo čitanja. Važno je da se služe i dvojezičnim i jednojezičnim rečnicima i da ovladaju tehnikom pronalaženja reči i značenja koje reč ostvaruje u datom kontekstu. Rečnici predstavljaju veliku pomoć za čitanje i razumevanje tekstova različitih žanrova, naročito su korisni prilikom samostalnog čitanja.

Mnogi tekstovi, posebno odlomci iz obimnijih književnih dela, zahtevaće i lokalizaciju kako bi bili pravilno shvaćeni i doživljeni. Lokalizacija će u nekim slučajevima podrazumevati prepričavanje sadržaja koji prethode odlomku koji se obrađuje ili, na primer, davanje podataka o autoru. Nekad će biti neophodno delo smestiti u prostorne i vremenske okvire i protumačiti društvene, istorijske i druge okolnosti u kojima se radnja odvija.

Čitanje teksta je od velike važnosti za njegovo razumevanje i doživljavanje. U nastavi književnosti javljaju se različiti oblici čitanja. Razumevanje, doživljavanje i tumačenje teksta uslovljeno je kvalitetom čitanja. Važno je da prvo interpretativno čitanje teksta obavi nastavnik ili da učenici poslušaju kvalitetan zvučni zapis. Ovako će se obezbediti pravilno razumevanje i bolji umetnički doživljaj teksta. Mnoga dela zahtevaće jedno ili više ponovljenih čitanja naglas ili u sebi, usmerenih ka određenom cilju. Potrebno je da učenici ovladaju tehnikama glasnog čitanja i čitanja u sebi. Čitanje u sebi može biti u funkciji boljeg razumevanja teksta i ono uvek treba da bude usmereno od strane nastavnika, istraživačko. Učenici će, čitajući u sebi, pronalaziti u tekstu različite informacije kojima će potkrepljivati i svoje mišljenje i stavove, uvežbavaće brzo čitanje i osposobljavaće se za samostalno učenje. Cilj čitanja naglas jeste ovladavanje tehnikom čitanja i savlađivanje važnih činilaca glasnog čitanja (izgovora i intonacije reči i rečenice, jačine glasa, pauza). Ovim putem učenici se postepeno uvode u izražajno čitanje. Ono se uvežbava na pažljivo odabranim epskim, lirskim i dramskim tekstovima. Izražajno čitanje uvežbava se na prethodno obrađenim tekstovima, planski i uz dobru pripremu. Nastavnik treba da osposobi učenike da usklade jačinu glasa, intonaciju, ritam, tempo, pauze s prirodom i sadržinom teksta kako bi izražajno čitanje bilo što uspešnije.

Jedan od važnih oblika rada jeste učenje napamet i izražajno kazivanje kratkih odlomaka iz odabranih književnoumetničkih tekstova u stihu i prozi (lirskih pesama, odlomaka iz proznih i dramskih tekstova). Učenike treba postepeno voditi od glasnog čitanja ka izražajnom čitanju i kazivanju napamet naučenih odlomaka.

Tumačenje teksta umnogome će zavisiti od sredine u kojoj se nastava realizuje, predznanja učenika i njihovog maternjeg jezika. S učenicima koji savlađuju program za srednji nivo, tumačenje teksta imaće više obeležja razgovora o važnim pojedinostima u njemu - događajima, likovima, mestu i vremenu odvijanja radnje. Razgovori o tekstu treba da obezbede pravilno razumevanje događaja, uočavanje veza između događaja i likova, tumačenje postupaka glavnih junaka i njihovih osobina. Bez obzira na to što za ove razgovore nije nužno da učenici znaju stručnu terminologiju (osnovni motiv, epitet, opisna lirski pesma), oni se ne smeju svesti na puko prepričavanje sadržaja teksta. Razgovor o tekstu nastavnik treba da vodi tako da omogući učenicima da u njemu ispolje što veću kreativnost, da im postavlja problemske zadatke, navodi ih da razmišljaju o uzročno-posledičnim vezama u delu, podstiče ih da slobodno maštaju i iznose svoje utiske o umetničkim slikama u delu.

S naprednijim učenicima nastavnik može ostvariti kompleksniju analizu i interpretaciju dela tokom koje će učenici izvoditi složenije zaključke o događajima i likovima, otkrivati ekspresivna mesta u delu i iznositi svoje utiske o njima služeći se osnovnom terminologijom teorije književnosti. U nastavi *srpskog kao nematarnjeg jezika* nastavnik treba da se oslanja na književnoteorijska znanja koje su učenici stekli na svom maternjem jeziku i da ih aktivira kad god je to moguće. Tako, na primer, prilikom obrade književnih dela i odlomaka, treba računati na to da su učenici u maternjem jeziku usvojili osnovne književnoteorijske pojmove: tema, motiv, glavni lik i dr. U skladu sa Opštim standardima postignuća za Srpski kao nematarnji jezik; poznavanje terminologije iz teorije književnosti očekuje se samo od učenika naprednog nivoa. Oni će, na primerima izabranih dela i odlomaka iz srpske književnosti, proširivati saznanja koja su stekli na svom matrenjem jeziku i bogatiti ih novom primerima.

Nakon razgovora o sadržaju dela i njegove interpretacije, potrebno je s učenicima razgovarati i o ličnim doživljajima koji su izazvani delom - podsticati ih da dovode u vezu delo sa svojim ličnim iskustvima, dopustiti im da postavljaju pitanja, stvoriti u učionici uslove u kojima će se razvijati dijalog i diskusija.

Veoma je važno da učenici aktivno učestvuju u svim etapama rada, da iznose svoja osećanja, zapažanja, mišljenja, zaključke i da ih obrazlažu. Učeničke aktivnosti ne smeju biti ograničene samo na rad na času. U obradu teksta učenike treba uvoditi zadavanjem različitih pripremnih zadataka, koje će oni rešavati kod kuće. Nakon obrade teksta važno je da učenici stečena znanja funkcionalno primenjuju u daljem radu - prilikom izrade domaćih zadataka, samostalnog čitanja i usvajanja znanja iz drugih nastavnih predmeta. Nastavniku i učenicima će stečena znanja i veštine biti dragocena za interpretaciju novih književnih dela.

Kad god je to moguće, nastavu književnosti potrebno je povezivati s nastavom jezika, uspostavljati unutarpredmetnu i međupredmetnu korelaciju. Ona će doprineti svestranijem sagledavanju sadržaja, a učenici će steći kvalitetnija i trajnija znanja.

JEZIČKA KULTURA

Realizacija nastavnih sadržaja *srpskog kao nematarnjeg jezika* podrazumeva kontinuitet u bogaćenju učeničke jezičke kulture. To je jedna od primarnih metodičkih obaveza nastavnika.

Nastavnik treba da proceni sposobnosti svakog učenika za odgovarajući nivo komunikativne kompetencije i u skladu sa tim prilagodi jezički materijal. Ovo treba da dovede do funkcionalne upotrebe jezika u nastavi, ali i u svim ostalim životnim okolnostima, u školi i van nje, gde je valjano jezičko komuniciranje uslov za potpuno sporazumevanje. Jezička komunikacija podrazumeva vladanje receptivnim i produktivnim jezičkim veštinama, a to su: slušanje, čitanje, pisanje i govorenje. Osnovno obeležje savremenog metodičkog pristupa nastavi jezika i jezičke kulture jeste razvijanje učeničkih sposobnosti u sve četiri aktivnosti uporedo i njihovo prilagođavanje kognitivnim sposobnostima i jezičkom okruženju učenika. Ishodi u oblasti Jezička kultura koncipirani su tako da, s jedne strane, obezbede ostvarivanje minimuma jezičkih kompetencija, ali i da, s druge strane, ne ograniče učenike koji su u mogućnosti da ostvare veći napredak. Zbog specifičnosti ove nastave, predviđene ishode (pre svega kada su u pitanju homogene jezičke sredine) potrebno je ostvarivati kroz jezičke aktivnosti (kompetencije) koje su, s metodičkog aspekta, sličnije nastavi stranog nego maternjeg jezika.

Slušanje je prva jezička aktivnost s kojom se učenici susreću u nastavi *srpskog kao nematernjeg jezika*. Ona omogućava učeniku da upozna melodiju jezika, a zatim i njegov glasovni sistem, intonaciju reči i rečenice. Konačni cilj slušanja treba da bude razumevanje, kao preduslov za verbalnu produkciju, odnosno - komunikaciju.

Govorenje je najsloženija jezička veština, koja podrazumeva vladanje svim elementima jezika (fonetsko-fonološkim, morfološkim, sintaksičkim i leksičkim). Govorenje se najčešće realizuje u dijaloškoj formi, te prema tome podrazumeva razumevanje (sagovornika). Pored toga, govorenje je veština koja zahteva određenu brzinu i pravovremenu reakciju. Kao produktivna veština, zajedno sa pisanjem, omogućava učeniku da se izrazi na srpskom jeziku, postavi pitanje, interpretira neki sadržaj i učestvuje u komunikaciji sa drugima.

Čitanje je jezička aktivnost koja podrazumeva poznavanje grafijskog sistema jezika (slova), njihove glasovne realizacije, povezivanje glasova u reči i spajanje reči u rečenicu, uz poštovanje odgovarajućih ritmičkih i prozodijskih pravila. Cilj čitanja mora da bude razumevanje pročitanoj jer samo tako ono predstavlja jezičku kompetenciju, a ne puku verbalizaciju slovnih karaktera.

Pisanje je produktivna jezička veština koja podrazumeva iskazivanje jezičkog sadržaja pisanim putem, upotrebom odgovarajućih slovnih karaktera i poštovanjem pravopisnih pravila. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti grafemama za koje ne postoje ekvivalenti u maternjim jezicima učenika. Takođe je važno obratiti pažnju na pravila fonetskog pravopisa (pisanje ličnih imena stranog porekla itd.). Pored toga, srpski jezik ima dva pisma - ćirilicu i latinicu, a učenik, još u prvom ciklusu obrazovanja, treba da usvoji oba. Cilj pisanja je jezičko izražavanje pisanim putem, te, prema tome, podrazumeva razumevanje.

Ove četiri veštine su kroz ishode dva programa vertikalno povezane tako da jasno opisuju gradaciju postignuća učenika u oblasti Jezička kultura.

Sadržaji po temama predstavljaju leksičko-semantički okvir unutar koga se funkcionalno realizuju jezički sadržaji. Tematske jedinice prezentuju realne, svakodnevne okolnosti u kojima se ostvaruje komunikacija. Za svaku tematsku jedinicu predložene su tematske grupe koje treba da se popune odgovarajućom leksikom, u okviru preporučenog broja novih reči.

Npr. u drugoj tematskoj jedinici, *Porodica i ljudi u okruženju*, u sadržaju A programa predviđeno je da učenici u prvom razredu ovladaju rečima kojima se imenuju članovi uže porodice i upotrebe ih u odgovarajućoj komunikativnoj situaciji. U svakom sledećem razredu ova tematska

jedinica se proširuje novom leksikom i novim komunikativnim situacijama. Tako u sledećim razredima učenici ovladavaju nazivima za članove šire porodice, daju osnovne informacije o njima, njihovim fizičkim i karakternim osobinama, zanimanjima, međusobnim odnosima itd.

Ovakva horizontalna vrsta gradacije primenjena je u svim tematskim jedinicama.

Izbor leksike je delimično uslovljen sadržajem iz oblasti Jezik i Književnost, ali zavisi i od procene nastavnika o potrebnosti odgovarajućih leksema i njihove frekventnosti, radi postizanja informativnosti i prirodnosti u komunikaciji. Mnoge reči nisu vezane samo za jednu tematsku jedinicu već se preklapaju i povezuju u nove semantičke nizove, što nastavnik treba da podstiče dobro osmišljenim govornim i pismenim vežbama.

Tematske jedinice se uglavnom ponavljaju u svim razredima, ali se u svakom sledećem razredu broj leksema u okviru tematskih grupa ponavlja i proširuje. Pored selektivnog pristupa leksici, treba voditi računa i o broju leksema koje se usvajaju u jednoj nastavnoj jedinici. Na jednom času ne bi trebalo uvoditi više od pet novih reči, čije značenje će se objasniti i provežbati u tipičnim realizacijama unutar rečenice (kontekstualizacija leksike). Najefikasnije bi bilo da za novu reč svaki učenik osmisli (minimalni) kontekst, odnosno rečenicu. Na ovaj način nastavnik ima uvid u učenikovo razumevanje značenja reči, pored novih sadržaja podstiče upotrebu i ranije stečenih znanja iz leksike i gramatike, a učenici stiču samopouzdanje jer mogu da izgovore ili napišu rečenice na srpskom jeziku.

Pored datih tematskih jedinica, u prva četiri razreda osnovne škole navodi se i netematizovana leksika koja je potrebna za komunikaciju, nezavisno od teme. U svakodnevnoj komunikaciji veliki značaj imaju ustaljene komunikativne forme kojima učenici postepeno i kontinuirano treba da ovladavaju od prvog razreda osnovne škole. One su izdvojene u posebnu oblast jezičke kulture i usklađene su potrebama i uzrastom učenika. Tako u prvom razredu učenici usvajaju modele za pozdravljanje i predstavljanje, zatim se dalje usvajaju modeli za čestitanje, zahvaljivanje, iskazivanje želje, molbe itd. do najsloženijih modela kao što su iskazivanje psihološkog stanja i raspoloženja i davanje saveta.

Funkcionalno i ekonomično povezivanje podoblasti predmeta *srpski kao nematernalni jezik* (Jezik, Književnost i Jezička kultura) omogućava savladavanje njihovih sadržaja i ostvarivanje predviđenih ishoda na prirodan i spontan način, čineći da jedni sadržaji proizlaze iz drugih, dopunjuju se i preklapaju. Na odabranim delovima književnoumetničkih, neumetničkih i konstruisanih tekstova mogu se razvijati različite komunikativne veštine; govornim vežbama se definišu smernice za izradu pismenih sastava; kreativne aktivnosti u nastavi doprinose razvoju usmenog i pismenog izražavanja, čitanje s razumevanjem utiče na bogaćenje leksike i fluentnost govora, itd. Usklađenost ishoda s jezičkim kompetencijama omogućava nastavniku ne samo kumulativno praćenje napretka svakog učenika nego i uočavanje problema u razvijanju pojedinih kompetencija, što umnogome olakšava proces nastave i učenja jezika.

III. PRAĆENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

Na početku procesa učenja, odnosno na početku školske godine, neophodno je sprovesti dijagnostičko vrednovanje kompetencija učenika. Ovo je izuzetno važan zadatak nastavnika, budući da postoje velike razlike u vladanju srpskim jezikom učenika jednog odeljenja. Dijagnostičko ocenjivanje se može realizovati pomoću inicijalnog testiranja koje služi da se ustanove veštine, sposobnosti, interesovanja, iskustva, nivoi postignuća ili poteškoće pojedinačnog učenika ili čitavog odeljenja. Inicijalno testiranje osmišljava nastavnik na osnovu

ishoda i sadržaja programa iz prethodnih razreda. Na osnovu toga moguće je efikasno planirati i organizovati proces učenja i individualizovati pristup učenju.

Pored standardnog, sumativnog vrednovanja koje još uvek dominira u našem sistemu obrazovanja (procenjuje znanje učenika na kraju jedne programske celine i sprovodi se standardizovanim mernim instrumentima - pismenim i usmenim proverama znanja, esejima, testovima, što za posledicu ima kampanjsko učenje orijentisano na ocenu), savremeni pristup nastavi pretpostavlja formativno vrednovanje - procenu znanja tokom savladavanja nastavnog programa i sticanja odgovarajuće kompetencije. Rezultat ovakvog vrednovanja daje povratnu informaciju i učeniku i nastavniku o tome koje kompetencije su dobro savladane, a koje ne (npr. učenik zadovoljavajuće razume pročitani tekst, ali slabo razume govoreni tekst; zadovoljavajuće piše u skladu s pravilima, ali u govoru ne poštuje pravila kongruencije itd.), kao i o efikasnosti odgovarajućih metoda koje je nastavnik primenio za ostvarivanje cilja. Formativno merenje podrazumeva prikupljanje podataka o učeničkim postignućima, a najčešće tehnike su: realizacija praktičnih zadataka, posmatranje i beleženje učenikovih aktivnosti tokom nastave, neposredna komunikacija između učenika i nastavnika, registar za svakog učenika (mapa napredovanja) itd. Rezultati formativnog vrednovanja na kraju nastavnog ciklusa treba da budu iskazani i sumativno - brojčanom ocenom. Ovakva ocena ima smisla ako su u njoj sadržana sva postignuća učenika, redovno praćena i objektivno i profesionalno beležena.

Rad svakog nastavnika sastoji se od planiranja, ostvarivanja, praćenja i vrednovanja. Važno je da nastavnik kontinuirano prati i vrednuje, osim postignuća učenika, i proces nastave i učenja, kao i sebe i sopstveni rad. Sve što se pokaže dobrim i korisnim nastavnik će koristiti i dalje u svojoj nastavnoj praksi, a sve što se pokaže kao nedovoljno efikasnim i efektivnim trebalo bi unaprediti.

Pri vrednovanju učeničkih postignuća nastavnik se rukovodi ishodima definisanim za svaki razred vodeći računa o individualnom napredovanju učenika u skladu sa njihovim mogućnostima i sposobnostima. Pri ocenjivanju pažnja treba da bude usmerena na nivo razvoja reproduktivnih sposobnosti učenika, obim proširivanja leksičkog fonda, nivo smanjivanja različitih tipova grešaka.

Treba imati u vidu nivo poznavanja jezika: učenici homogene sredine sporadično ostvaruju direktan kontakt s govornicima kojima je srpski maternji jezik, sa srpskim jezikom se sreću samo na časovima srpskog kao nematrnjeg jezika. Rezultat je da učenici srpski jezik koriste na elementarnom nivou. Jezičke modele usvajaju sporije, gramatičke kategorije koriste uz mnogo grešaka, imaju problema pri slušanju, odnosno razumevanju srpskog jezika čak i onda kada su im sve reči govornog teksta poznate.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	Cilj nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	peti

ENGLISKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
<p>Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu</p>	<p>- razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva; - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode; - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is... Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... I can't play tennis, but I can do karate. Can you play the guitar? My birthday is on the 21st of May. When is your birthday? This is Miss May. She's my teacher. This is Mr Crisp. He's my tennis coach.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje stalnih radnji. <i>Have got/Have</i> za izražavanje posedovanja. Lične zamenice u funkciji subjekta - <i>I, you ...</i> Prisvojni pridevi - <i>my, your...</i> Pokazne zamenice - <i>this/these, that/those</i> Pitanja sa <i>Who/What/Where/When/How(old)...</i> Osnovni brojevi (1-1000). Predlozi za izražavanje mesta - <i>in, at...</i></p>

		<p>Predlozi za izražavanje vremena - <i>in, on, at...</i> Upotreba neodređenog člana sa imenicama u jednini. Izostavljanje člana ispred naziva sportova. Upotreba određenog člana uz nazive muzičkih instrumenata. (Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; titule uz prezimena osoba (<i>Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir</i>); imena i nadimci; način pisanja adrese.</p>
<p>Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta</p>	<p>- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta; - uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Who's the boy with short fair hair and a black jacket? What's Maria wearing? She's wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense</i> za izražavanje radnji i stanja u sadašnjosti</p> <p>Glagoli <i>have got, to be</i> za davanje opisa</p> <p>Pitanja sa</p>

		<p><i>Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long...)</i></p> <p>Egzistencijalno <i>There is/are...</i></p> <p>Upotreba određenog člana sa imenicama koje označavaju lica i predmete koji su poznati sagovorniku, kao i uz imena reka, mora i okeana.</p> <p>Upotreba/izostavljanje određenog člana uz imena gradova i država.</p> <p>Poređenje prideva (pravilno i nepravilno poređenje).</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: geografske karakteristike Velike Britanije; biljni i životinjski svet.</p>
<p>Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije predloge i odgovori na njih; - uputi jednostavan predlog; - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then. Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two. Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd</i></p>

		<p><i>love to, thanks.</i></p> <p>Imperativ <i>How about</i> + glagolska imenica <i>Why don't we</i> + infinitivna osnova glagola <i>Would you like</i> + infinitiv glagola Modalni glagoli za izražavanje predloga - <i>can/could/shall</i> Glagol <i>will</i> za izražavanje odluka (Inter)kulturni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; - uputi jednostavne molbe i zahteve; - zatraži i pruži kratko obaveštenje; - zahvali i izvini se na jednostavan način; - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva - <i>can/could/may</i>. (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
Razumevanje i davanje uputstava	<ul style="list-style-type: none"> - razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje; - da jednostavna uputstva 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.</p>

	(npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.);	<p>Sadržaji</p> <p><i>Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.</i></p> <p>Imperativ Lične zamenice u funkciji objekta - <i>me, her, him...</i> (Inter)kulturni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja	<ul style="list-style-type: none"> - razume čestitku i odgovori na nju; - uputi prigodnu čestitku; - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje uobičajenih radnji. Izostavljanje člana ispred naziva praznika. Izostavljanje člana ispred imenica upotrebljenih u opštem smislu. (Inter)kulturni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.</p>

<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti</p>	<p>- razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti; - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje uobičajenih i stalnih radnji <i>The Present Continuous Tense</i> za izražavanje trenutnih i privremenih radnji Modalni glagol <i>can</i> za izražavanje sposobnosti Prilozi za učestalost - <i>usually, often...</i> Predlozi za izražavanje pravca kretanja - <i>to, from...</i> Predlozi za opisivanje načina kretanja - <i>by (car), on (foot)...</i> (Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti</p>	<p>- razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; - razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u</p>

	<p>- opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti; - opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;</p>	<p>prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> pravilnih i najčešćih nepravilnih glagola Modalni glagol <i>could</i> za izražavanje sposobnosti u prošlosti (Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji, epohalna otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijska ličnost, pisac,</p>
Iskazivanje želja, planova i namera	<p>- razume želje planove i namere i reaguje na njih; - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; - saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (want)</i></p>

		<p><i>Would like</i> + imenica/infinitiv glagola. <i>Going to</i> za izražavanje budućih planova. Upotreba neodređenog člana uz nazive zanimanja. (Inter)kulturni sadržaji: svakodnevni život i razonoda; porodični odnosi.</p>
Iskazivanje potreba, oseta i osećanja	<p>- razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima; - izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba;</p> <p>predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Imperativ <i>Why don't we/you</i> + infinitivna osnova glagola <i>How about</i> + glagolska imenica <i>Would like</i> + imenica/infinitiv glagola (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<p>- razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih; - razume obaveštenja o prostoru i veličinama; - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p>Sadržaji</p>

		<p><i>Which room is it in? Where's the library? It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.</i></p> <p>Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa - <i>in front of, behind, between, opposite...</i></p> <p>Pitanja sa <i>What/Where/Which/How (far, deep, long...)</i></p> <p>Poređenje prideva (pravilno i nepravilno poređenje).</p> <p>Upotreba određenog člana sa superlativom prideva.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; lokalne merne jedinice (inč, stopa...); priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<p>- razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu;</p> <p>- opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti;</p> <p>- opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljne kulture jednostavnim jezičkim sredstvima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima;</p> <p>usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljne kulture i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start?</i></p>

		<p><i>At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. ...on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje utvrđenih programa, planova i rasporeda (red vožnje, TV/bioskopski program i sl.) i uobičajenih radnji. <i>The Present Continuous Tense</i> za izražavanje trenutnih i privremenih radnji <i>The Past Simple Tense</i> Predlozi za izražavanje vremena - <i>in, on, at, to, past, after...</i> Pitanja sa <i>When, What (time/day)...</i> Redni brojevi do 100. (Inter)kulturni sadržaji: klimatski uslovi u Velikoj Britaniji; razlika u časovnoj zoni (Beograd-London).</p>
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze; - razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze; - predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear</i></p>

		<p><i>uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i obaveze - <i>can/can't, must/mustn't</i> (Not) <i>Have to</i> za izražavanje obaveze i odsustva obaveze (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	<p>- razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost; - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih. <i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Sadržaji</p> <p>Saksonski genitiv sa imenicom u jednini i množini (pravilna i nepravilna množina) - <i>my friend's/friends'/children's books</i> Prisvojni pridevi <i>my, your...</i> Prisvojne zamenice <i>mine, yours...</i> <i>Have got/Have</i> za izražavanje posedovanja Pitanja sa <i>Whose</i> (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja	<p>- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja; - opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju,</p>

	jednostavno obrazloženje;	<p>običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter doesn't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis - eight boys and seven girls.</i></p> <p>Pridevsko-predloške fraze - <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i> Glagoli <i>like/love/hate</i> + glagolska imenica Pitanja sa <i>What, Who, Why ...</i> (Inter)kulturni sadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).</p>
Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)	- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje;	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.</i></p>

		<p><i>The Present Simple Tense (think, like, agree...)</i> Pitanja sa <i>What, Why, How ...</i> (Inter)kulturalni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
Izražavanje količine, brojeva i cena	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega; - pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva; - na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta; - sastavi spisak za kupovinu - namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.); - izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl. 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</i></p> <p>Osnovni brojevi do 1000. Pravilna množina imenica. Množina imenica koje se završavaju na -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i> Množina imenica koje se završavaju na -o: <i>kilos, potatoes...</i> Sinkretizam jednine i množine: <i>sheep, fish...</i> Najčešći oblici nepravilne množine (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice....</i>) Brojive i nebrojive imenice - <i>pounds, money...</i> Determinatori - <i>some, any, no</i>. Kvantifikatori - <i>much, many, a lot of</i>.</p>

		Pitanja sa <i>How much/many</i> . (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; lokalna merna jedinica za težinu (funta); valuta, namirnice i proizvodi specifični za ciljnu kulturu.
--	--	---

ITALIJANSKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
Pozdravljanje i predstavljavanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu	- razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljavanje i traženje/davanje informacija lične prirode - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ciao! Buongiorno. Buonasera. Come stai? Come sta? Come va? Bene, grazie. Di dove sei? Sono di.... A presto! A domani!Buona notte! Come ti chiami?/Come si chiama?/Mi chiamo.../Sono... Questo/a è il mio amico/la mia amica... Si chiama.../Questa è mia sorella (mostrando la foto)/Questa è la mia famiglia.../Questo è il signor.../la signora... Di dove sei?/Sono di..../Sono della Serbia.../Quanti anni hai?/Ho 12 anni. Dove abiti? Dove vivi?/Abito a..., in Via.../Qual è il tuo/il Suo indirizzo?/Il mio indirizzo è..../Nome, cognome, indirizzo, nazionalità, data di nascita.../Quando sei nato/a? Sono nato/a il/'....nel..../Quando è il tuo compleanno?/Cosa fai nel tempo libero? Nel tempo libero gioco a pallavolo/suono la chitarra/...</i></p>

		<p>Prezent indikativa (najfrekventniji pravilni i nepravilni glagoli): <i>essere, avere, abitare, vivere, stare, fare, chiamarsi, giocare...</i></p> <p>Lične zamenice</p> <p>Upitne reči: <i>come, di dove, quanto, dove, come/chi, che cosa, chi</i></p> <p>Pokazna zamenica (<i>questo</i>)</p> <p>Brojevi</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; titule uz prezimena osoba (<i>Sig.ra, Sig.</i>); formalno i neformalno predstavljanje; stepeni srodstva i rodbinski odnosi.</p>
<p>Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta</p>	<p>- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta</p> <p>- uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Questo/a è... Si chiama.../Ha i capelli/gli occhi/...È alto/a, magro/a.../ Lui/lei porta i pantaloni neri/la gonna rossa/Ha i capelli corti/lunghi/biondi...gli occhi azzurri/ Questa è la mia famiglia.../Questo è mio fratello (mostrando la foto)/Lui ha...anni e ama suonare/leggere.../Giorgio è il mio fratello minore/maggiore.</i></p> <p><i>Nella mia città c'è/ci sono...Dov'è il cinema?È lontano/vicino da qui?</i></p> <p><i>Il ghepardo è un animale molto veloce/ Roma è la capitale dell'Italia./L'Italia ha venti regioni/Roma è più grande di Firenze.</i></p> <p>Lične zamenice</p> <p>Upitne reči (<i>quanto, dove, come/chi, che cosa</i>)</p> <p>Pridevi. Rod, broj i slaganje s imenicama.</p> <p>Prisvojni pridevi (uz imenice za označavanje srodstva)</p> <p>Određeni i neodređeni član</p> <p>Prezent indikativa (najfrekventniji pravilni i nepravilni glagoli) poređenje)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: geografske karakteristike Italija; biljni i životinjski svet.</p>

<p>Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije predloge i odgovori na njih - uputi jednostavan predlog - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ascoltiamo! Scriviamo! Leggiamo! Disegnamo! Cosa avete capito? Avete fatto il compito di casa? Tutto chiaro?/- Come si dice...? Cosa significa...? Vediamo cosa avete capito/avete letto/abbiamo ascoltato... Andiamo al cinema domani? Perché no? È un'ottima idea! Dai, andiamo!/Dove ci troviamo? A che ora? Alle sette, va bene? Va bene! Ti invito a venire alla mia festa di compleanno! Mi dispiace, ma non posso, devo fare i compiti/non mi sento bene... Facciamo un dolce italiano!</i></p> <p>Prezent indikativa (najfrekventniji povratni i nepravilni glagoli): <i>trovarsi, sentirsi, dire, andare, venire...</i>)</p> <p>Sadašnje vreme u značenju budućeg</p> <p>Imperativ frekventnih glagola (<i>ascoltare, leggere, scrivere, parlare, ripetere, andare, fare, venire, organizzare...</i>)</p> <p>Intonacija upitnih iskaza bez upitne reči</p> <p>Prošlo vreme (Passato prossimo) frekventnih glagola (<i>fare, ascoltare, leggere, finire...</i>)</p> <p>Modalni glagoli (<i>potere, dovere, volere</i>)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
<p>Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih - uputi jednostavne molbe i zahteve - zatraži i pruži kratko 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i</p>

	<p>obaveštenje</p> <ul style="list-style-type: none"> - zahvali i izvini se na jednostavan način - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje. 	<p>pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Posso aiutarti (darti una mano)? Sì, grazie./Posso fare una domanda? Prego./Vorrei un bicchiere di succo, pre favore./Vuoi (Vorresti) una fetta di torta? Sì, grazie!/No, grazie./Mi puoi prestare il tuo libro? Sì, certo./Grazie./Mi dispiace, ma non posso./Pronto! Sono Anna, posso (vorrei) parlare con Luca, per favore?/A che ora comincia lo spettacolo? Alle 20.</i></p> <p>Modalni glagoli (<i>potere, dovere, volere</i>)</p> <p>Kondicional učtivosti, prvo i drugo lice jednine (<i>volere</i>)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
Razumevanje i davanje uputstava	<ul style="list-style-type: none"> - razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje - da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.) 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Abbina(te) le risposte alle domande. Collega(te) le parti di frasi!/Invia il messaggio./Premere il bottone./Pulire le patate. Tagliare (tagliate) le cipolle.</i></p> <p>Imperativ (drugo lice jednine i množine)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja	<ul style="list-style-type: none"> - razume čestitku i odgovori na nju - uputi prigodnu čestitku - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u</p>

		<p>vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I ragazzi in Italia organizzano le feste di compleanno a casa loro. Tutti cantano la canzone "Tanti auguri a te". A Pasqua facciamo di solito una gita. Nel nostro Paese festeggiamo..., ma la mia festa preferita è.../Grazie, sei molto gentile!/Grazie, anche a te!/Forza, ragazzi!/Sono felice (contento/a) per te./Bravo/a/i/e! Bravissimo/a/i/e!/Ti voglio bene!</i></p> <p>Sadašnje vreme Pridevi. Rod, broj i slaganje s imenicama. Prilozi i priloški izrazi za vreme: <i>sempre, mai, ancora, di solito...</i> Prisvojni pridevi Veznici (e, o, ma) (Inter)kulturni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.</p>
Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti	<p>- razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>A che piano vivi? Vivo (abito) a Perugia in un palazzo, al secondo piano./A che ora ti alzi di solito?/Cosa prendi a colazione di solito?/Di solita vado a scuola a piedi, ma qualche volta prendo l'autobus./Lei non mette mai in ordine la sua camera./Posso aiutare mio padre in cucina./Domani andiamo a fare una gita con la scuola./Sono bravo/a in matematica.</i></p> <p>Sadašnje vreme Sadašnje vreme u značenju budućeg Prilozi i priloški izrazi za vreme: <i>oggi, domani, qualche volta, sempre, mai, ancora, di solito...</i></p>

		<p>Redni brojevi (1-20)</p> <p>Predlozi</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti</p>	<p>- razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti</p> <p>- razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti</p> <p>- opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti</p> <p>- opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti;</p> <p>usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Cosa hai fatto ieri? Sono stata a casa. Ho guardato la TV, ho letto un po', sono uscita con Maria...e tu?/L'anno scorso sono stata dai nonni in campagna./Leonardo da Vinci ha dipinto la Gioconda. Questo pittore è nato in Toscana. Le sue altre opere sono...</i></p> <p>Prošlo vreme (Passato prossimo): pomoćni glagoli <i>essere/avere</i></p> <p>Prilozi i priloški izrazi za vreme: <i>ieri, due settimane fa, un anno fa...</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji i otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijske ličnosti, pisci, književnici, naučnici/e, umetnici/e, i sl).</p>
<p>Iskazivanje želja, planova i namera</p>	<p>- razume želje planove i namere i reaguje na njih</p> <p>- razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama</p> <p>- saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Da grande vorrei diventare.../Che bello!/Ti va di venire in piscina con me? Certo! Chiediamo anche a Paolo? Lo chiami tu?/Stasera finisco il</i></p>

		<p><i>mio compito/Devo studiare molto perché domani abbiamo il test di italiano./Beato/a te!</i></p> <p>Zamenice za direktni objekat (<i>Pronomi diretti</i>) Slaganje prideva i imenica. Rod i broj. Upotreba sadašnjeg vremena za buduću radnju (Inter)kulturni sadržaji: svakodnevni život i razonoda; porodični odnosi.</p>
Iskazivanje potreba, oseta i osećanja	<p>- razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima - izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ho caldo/freddo/fame/sete.../Vorrei prendere un bicchiere d'acqua./Ho mal di testa/gola/stomaco./Prendi una medicina. Va' dal dottore./Che peccato! Che bello! Mi dispiace tanto!/Perché non facciamo una pausa?/Sono molto felice di vederti!</i></p> <p>Imperativ (drugo lice jednine) Prilozi za način (<i>molto, tanto</i>) Zamenice za direktni objekat (<i>Pronomi diretti</i>) (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<p>- razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih - razume obaveštenja o prostoru i veličinama - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Di chi è questo libro? - È mio./È di Luigi./Dov'è la libreria? È a destra, dietro l'angolo/accanto alla posta./Dove sono i miei quaderni? Sono sul banco./Sotto la sedia c'è un gatto. Fra il tavolo e</i></p>

		<p><i>la sedia c'è lo zaino./Marta va a casa. Andiamo al cinema/in piscina/al mercato.../Questa valigia è più grande di quella borsa./Il ghepardo è un animale velocissimo./Il lago si trova a nord di Milano.</i></p> <p>Prilozi za mesto (<i>qui, lì, là, davanti, dietro, accanto, giù, su, vicino</i>)</p> <p>Poređenje prideva (komparativna konstrukcija sa <i>più/meno</i> i predlogom <i>di</i>)</p> <p>Slaganje prideva s imenicama</p> <p>Imenice (jednina, množina)</p> <p>Apsolutni superlativ (<i>superlativo assoluto</i>)</p> <p>Predlozi</p> <p>Upitni prilog: <i>dove</i></p> <p><i>C'è/ci sono</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<p>- razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu</p> <p>- opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti</p> <p>- opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljane kulture jednostavnim jezičkim sredstvima</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljane kulture i sl.)</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Che ore sono? Che ora è? Sono le due e mezzo/a. Sono le sette meno un quarto./A che ora comincia la lezione? Alle otto./Quando hai il corso di danza? Il mercoledì e il venerdì./Quando sei stata a Padova? L'anno scorso./Sono nata il 6 giugno. È nata in marzo./Colombo ha scoperto l'America nel 1492./Che tempo fa? Fa caldo/freddo/. Domani piove/nevica. C'è vento/sole./In primavera/estate/autunno/inverno di solito in Serbia fa... e in Italia....</i></p> <p>Predlozi</p> <p>Osnovni brojevi do 1000</p> <p>Upotreba sadašnjeg vremena za buduću radnju</p> <p>Određeni član</p>

		Prošlo vreme (<i>Passato prossimo</i>) (Inter)kulturni sadržaji: klimatski uslovi u Italiji.
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	- razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze - razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze - predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Permesso, posso entrare? Posso uscire? Puoi/Può ripetere, per favore! Come scusi?/È libero questo posto?/Prego. Mi dispiace, è occupato./Non dovete/dobbiamo.../Ragazzi, fate silenzio!/Tirare/Spingere/Entrata/Uscita/È vietato fumare! Vietato fotografare!//</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i obaveze. Imperativ (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	- razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>È tuo questo libro? No, è di Marco./Di chi è questa bici? È di Paola e Laura./Questo zaino è mio./Hai un dizionario?/Luigi non ha il biglietto per il concerto.</i></p> <p>Konstrukcija za iskazivanje pripadnosti Prisvojni pridevi Pokazni pridevi Određeni i neodređeni član Negacija</p>

		<p>Upitna intonacija (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
<p>Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja</p>	<p>- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja - opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ti piace il nuoto?/Ti piace nuotare?/Mi piacciono i libri gialli perché..../Che cosa ti piace fare nel tempo libero? Nel tempo libero mi piace/preferisco.....perché..../Il mio film preferito è.../</i></p> <p>Glagol <i>piacere</i> Nenaglašenje lične zamenice u funkciji indirektnog objekta (<i>pronomi indiretti: mi, ti, le/gli</i>) (Inter)kulturni sadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).</p>
<p>Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)</p>	<p>- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Secondo te/Per te...Luigi ha ragione?</i></p>

		<p><i>Perchè?/Hai ragione. Secondo me sbagli./Non è vero.È vero./Non sono sicuro/a./Non mi piace perché...Mi piace perché...</i></p> <p>Izražavanje mišljenja indikativom (<i>Secondo me/Per me...</i>) (Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
Izražavanje količine, brojeva i cena	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega - pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva - na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta - sastavi spisak za kupovinu - namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.) - izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl. 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji ...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Quante persone ci sono al parco? Ci sono dieci persone./Non c'è nessuno./Non prendo niente./Lista della spesa: due etti di prosciutto, un litro di latte, due chili di patate, un po' di mele.../Cosa c'è nel frigo? C'è solo un litro di latte nel frigo./C'è del pane?/Studia poco./Quanto costa questo zaino? 50 euro/</i></p> <p>Upitni pridev/prilog: <i>quanto</i> Partitivan član Prilozi. Prilozi <i>poco/molto</i> (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; lokalna merna jedinica za težinu (funta); valuta, namirnice i proizvodi specifični za ciljnu kulturu.</p>

NEMAČKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
Pozdravljanje i predstavljanje sebe i	- razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje,	Jezičke aktivnosti u komunikativnim

<p>drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu</p>	<p>predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima 	<p>situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Das ist mein Vater/mein Bruder. Das ist meine Mutter/meine Schwester. Freut mich. Meine Eltern heißen Zorica und Drago. Sie ist Bäckerin. Er ist Verkäufer. Woher kommst du? Woher kommt ih? Woher kommen Sie? - Ich komme aus Serbien. Ich wohne in Smederevo. Wo wohnst du? Wie ist deine Adresse/Telefonnummer? Hast du eine E-Mail-Adresse? Wie ist deine E-Mail-Adresse? Kannst du Tennis spielen? Nein, leider nicht, aber ich kann sehr gut Fußball spielen. Könnt ihr schwimmen, Kinder? Ja klar. Wo bist du geboren? Ich bin in Wien geboren. Wie alt bist du? Ich bin 11. Wann hast du Geburtstag? Am Montag.</i></p> <p>Imenice u nominativu uz odgovarajući član (određen, neodređen, prisvojni, nulti).</p> <p>Prezent slabih, jakih i modalnih glagola. Upitne zamenice (wer, was) i upitni prilozi (wo, wann, wie, warum). (in, aus, an)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; titule uz prezimena osoba (Frau, Herr, Doktor, Professor); imena i nadimci; način pisanja adrese.</p>
---	---	--

<p>Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta</p>	<p>- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta - uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Meine Tante ist schlank. Mein Onkel ist fleißig. Was hast du an? Ich habe meinen bleuen Regenschirm an. Peters Nase ist krumm.</i></p> <p>Pridevska promena - receptivno <i>Kennst du den Mann mit langem Bart und einer modischen Brille?</i> Pridev u predikativnoj funkciji - produktivno Poređenje prideva <i>Lina ist groß. Petra ist größer als Lina. Lina ist am größten. Serbien liegt auf dem Balkan. Die Schüler sind traurig.</i> (Inter)kulturni sadržaji: geografske karakteristike i administrativne podele zemalja nemačkog govornog područja.</p>
<p>Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<p>- razume jednostavnije predloge i odgovori na njih - uputi jednostavan predlog - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p>

		<p>Sadržaji</p> <p><i>Wann fährst du ans Meer, in die Berge, aufs Land, nach Köln, nach Polen? Kommst du ins Kino (mit)? Leider nicht. Es tut mir leid, ich kann nicht (mitkommen). Ich glaube, der Film ist langweilig. Kaufen wir zwei Liter Milch und eine Flasche Öl?</i></p> <p>Upotreba glagola kretanja sa akuzativom.</p> <p>Upotreba predloga (<i>an, in, auf, nach, für, aus, von</i>).</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih - uputi jednostavne molbe i zahteve - zatraži i pruži kratko obaveštenje - zahvali i izvini se na jednostavan način - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje. 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Kann ich dir/Ihnen helfen? Möchtest du eine Orange? Kannst du mir bitte eine Orange überreichen? Ich möchte eine Tasse Tee. Kannst du mir ein Stück Torte überreichen? Vielen Dank. Ich danke dir.</i></p> <p>Upotreba neodređenog člana u nominativu i akuzativu.</p> <p>Upotreba modalnih glagola u prezentu.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
Razumevanje i davanje uputstava	<ul style="list-style-type: none"> - razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu</p>

	<p>nje</p> <ul style="list-style-type: none"> - da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.) 	<p>aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Eier trennen und das Eiweiß schaumig schlagen. Mehl, Milch und Zucker in eine Schüssel geben und mit einem Mixer mischen, danach den Eischnee unterheben.</i> <i>Nun etwas Öl in einer Pfanne erhitzen und den Teig beiderseitig ausbacken, bis der Pfannkuchen goldbraun ist</i></p> <p>Imenice sa nultim članom. Upotreba veznika i priloga (<i>und, aber, oder; dann, danach</i>) (Inter)kulturni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
<p>Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume čestitku i odgovori na nju - uputi prigodnu čestitku - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Zum Geburtstag, viel Glück, zum Geburtsag viel Glück, zum Geburtstag, liebe Lina, zum Geburtstag Viel Glück... Ich gratuiere dir. Ich bin stolz auf dich.</i></p> <p>Upotreba ličnih zamenica u nominativu, dativu i akuzativu. (Inter)kulturni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.</p>
<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim</p>

sadašnjosti	stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza	<p>situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ich wohne ganz oben im Haus/im fünften Stock. Hast du eine Wohnung oder ein Haus? Wann gehst du schlafen? Hast du freitags immer Deutsch? Was machst du jetzt? Ich lese einen Krimiroman. Üblicherweise lese ich Romane.</i></p> <p>Upotreba priloga (<i>donnerstags</i>). Red reči u iskaznoj, upitnoj i uzvičnoj rečenici (Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti	- razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti - razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti - opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti - opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wo warst du gestern? Ich war zu Hause. Was hast du heute früh gefrühstückt? Wo hast du deine Ferien verbracht? Hast du mit Freunden gespielt? Wann bist du gestern ins Kino gegangen? Bist du heute früh aufgestanden?</i></p> <p>Upotreba preterita pomoćnih glagola.</p>

		<p>Upotreba perfekta slabih i najfrekventnijih jakih glagola.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji i otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijske ličnosti, pisci, književnici, naučnici/e, umetnici/e, i sl.).</p>
Iskazivanje želja, planova i namera	<ul style="list-style-type: none"> - razume želje planove i namere i reaguje na njih - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama - saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ich möchte nach Wien fahren. Wir alle wollen mehr Freizeit haben. Ich mache meine Hausaufgaben morgen. Was machst du am Nachmittag? Was möchtet ihr werden, Kinder? Ich möchte Arzt/Ärztin werden.</i></p> <p>Upotreba modalnog glagola <i>wollen</i> i <i>möchte</i>. Prezent i futur glagola. (Inter)kulturni sadržaji: svakodnevni život i razonoda; porodični odnosi.</p>
Iskazivanje potreba, oseća i osećanja	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima - izrazi, osnovne potrebe, oseća i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ich bin durstig. Ich habe Hunger. Mir ist kalt. Ich bin müde. Möchtest du schlafen? Einen Tee nehmen? Etwas Wasser trinken?</i> Imperativ</p>

		<p>Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih - razume obaveštenja o prostoru i veličinama - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wo ist dein Sportzeug? Wo liegt die Schweiz auf der Landkarte? Wo ist die Bank?</i> <i>Ich bin vor/neben/hinter der Garage. Meine Mutter ist auf dem Wochenplatz/im Supermarkt/bei ihrer Frisörin. Die Bäckerei ist neben der Schule. Meine Stadt ist in Nordostserbien.</i> Upotreba dativa uz glagole mirovanja u prostoru. (Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<ul style="list-style-type: none"> - razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu - opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti - opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljane kulture jednostavnim jezičkim sredstvima 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljane kulture i sl.).</p>

		<p>Sadržaji</p> <p><i>Wie spät ist es? Es ist Viertel nach neun. Es ist einundzwanzig Uhr fünfzehn. Wann beginnt die Schule? Am ersten September. Am Donnerstag. Um 8 Uhr. Wie war das Wetter gestern? Regnerisch und windig. Wann kommt ihr? Am 22. April.</i></p> <p>Upotreba fraza za zvanično i nezvanično iskazivanje satnice. Upotreba predloga (<i>am, um, nach, vor</i>). Redni brojevi do 100. (Inter)kulturni sadržaji: klimatski uslovi u zemljama nemačkog govornog područja.</p>
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze - razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze - predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Du musst Hausaufgaben schreiben. Du darfst nicht zu viel Cola trinken. Du sollst mehr Sport machen. Du kannst nicht immer Freunde anrufen. Musik bitte nicht zu laut aufdrehen! Dreh bitte die Musik nicht so laut auf! Vorsicht! Aufgepasst!</i></p> <p>Upotreba modalnih glagola sa negacijom i bez nje. Upotreba imperativa i supletivnih oblika imperativa. (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	<ul style="list-style-type: none"> - razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova</p>

	<p>- pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto</p>	<p>s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ist das deine Katze? Nein, das ist Marias Katze. Mein Hund ist nicht da. Das ist das Haus meiner Eltern. Hast du einen Kugelschreiber? Ich brauche einen Regenschirm.</i></p> <p>Upotreba prisvojnih članova. Upotreba posesivnog genitiva. - receptivno (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
<p>Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja</p>	<p>- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja</p> <p>- opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ich mag Rockmusik. Ich liebe meine Familie und meine Freunde. Ich schwimme gern.</i></p> <p><i>Was ist dein Hobby?</i></p> <p><i>Meine Lieblingsaktivität ist Wandern.</i></p> <p><i>Mein Lieblingssport ist Volleyball.</i></p> <p><i>Skifahren finde ich doof.</i></p>

		<p>Glagi <i>mögen, gefallen, etwas finden...</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).</p>
Izražavanje mišljenja (saganja i neslaganja)	<p>- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava saganje/neslaganje.</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem saganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje saganja i neslaganja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wie findest du diesen Film? Ich finde ihn gut. Teilst du meine Meinung? Findest du ihn auch gut? Nein, den Film finde ich gar nicht interessant. Das stimmt! Das stimmt nicht!</i></p> <p>Upotreba direktnog objekta u akuzativu. (Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
Izražavanje količine, brojeva i cena	<p>- razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega</p> <p>- pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva</p> <p>- na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta</p> <p>- sastavi spisak za kupovinu - namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.)</p> <p>- izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl.</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wie viele Menschen stehen da? Wieviel Butter brauchst du für den Kuchen? Gibt es etwas Butter im Kühlschrank? Nein, es gibt nichts da. Ich kaufe eine Flasche Öl, eine Packung Salz, einen Beutel Reis, einen Becher Joghurt, eine</i></p>

		<p><i>Schachtel Pralinen. Was kostet das? Das macht 15,50 Euro. Meine Einkaufsliste: zwei Kilo Äpfel, drei Liter Milch, ein Pfund Kaffee.</i></p> <p>Upotreba jezičkih sredstava kvantifikacije. Upotreba leksike kojom se imenuje ambalaža. Iskazivanje količine i cene.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; merne jedinice i valute u zemljama nemačkog govornog područja.</p>
--	--	---

RUSKI JEZIK

ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	САДРЖАЈИ
Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; - постави и одговори на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Привет! Меня зовут Мария. Как тебя зовут? Я - Ирина. Можно просто Ира. Мне 12 лет. Здравствуйте, Иван Владимирович. Добрый день, ребята! Как дела? Сколько тебе лет? Я из России, из Москвы. Ты откуда? Я живу в Воронеже. Я живу в городе Ниш. На какой улице ты живёшь? Я живу на улице Гагарина, дом 12, квартира 14. Это на каком этаже?</i></p>

		<p><i>На втором. Дай мне, пожалуйста, свой номер телефона. У тебя есть имейл (адрес электронной почты)? Это мои родители. Мою маму зовут Вера, папу - Николай. Я родился/родилась 15 мая. Когда у тебя день рождения? Я занимаюсь спортом, тренируюсь три раза в неделю.</i></p> <p>Презент повратних глагола: <i>заниматься, тренироваться.</i> Презент глагола <i>жить</i>. Конструкции за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (<i>у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины</i>).</p> <p>(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; нумерисање спратова.</p>
<p>Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места</p>	<p>- разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; - упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Кто мальчик в чёрных джинсах и белой рубашке? Что надела Маша? Она надела зелёную юбку и зелёную футболку. Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какой у тебя рост? Какого цвета у тебя футболка? Посмотрите, я надел сегодня новые джинсы! Мой</i></p>

		<p><i>брат умный, но не очень трудолюбивый. На улице Князя Михаила есть книжные магазины. В центре нашего города большой торговый центр недалеко от книжного магазина. Москва - столица России. Санкт-Петербург - северная столица России. Москва больше Санкт-Петербурга. Белград меньше Москвы. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая.</i></p> <p>Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (<i>у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины</i>). Присвојне заменице: <i>мой, твой, наш, ваш, их</i>. Слагање с именицама. Прошло време фреквентних глагола. Прост компаратив <i>больше, меньше, лучше</i>. (Интер)културни садржаји: Русија и Србија: градови; биљни и животињски свет.</p>
<p>Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности</p>	<p>- разуме једноставније предлоге и одговори на њих; - упуту једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Давай играть в футбол/баскетбол! Поиграем вместе? Пусть Витя играет в футбол. Приглашаю тебя ко мне на день рождения/вечеринку. Приходи ко мне на вечеринку! Ты</i></p>

		<p>сможешь прийти ко мне на день рождения завтра в семь? Вечеринка у меня дома/в кафе. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. К сожалению, я не смогу прийти, я должен присмотреть за братом. Извини, но я не смогу прийти. Вечеринка/день рождения, к сожалению, без меня. Давай пойдём в кино завтра? Где встречаемся? Около метро. Во сколько? В пять. Заповедни начин; треће лице јединине/множине: Пусть Саша играет!; прво лице множине (с речцом давай и без ње): Поиграем вместе! Давай поиграем вместе! Давай играть вместе!</p> <p>Предлошко-падежне конструкције (у, около, без + ген; к + дат; в, на + ак; с, за + инстр, в, на + лок). Интонација упитних исказа без упитне речи. Садашње време у значењу будућег. Модалне конструкције (личне и безличне): Мне надо; я должен/должна. (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.</p>
Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упуту једноставне молбе и захтеве; - затражи и пружи кратко обавештење; - захвали и извини се на једноставан начин; - саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.</p> <p>Садржаји</p> <p>Тебе помочь? Нет, спасибо. Да, пожалуйста. Что тебе нужно? Тебе нужна ручка? Ты хочешь апельсин? Передай, пожалуйста, соль. Конечно,</p>

		<p><i>вот она. Спасибо огромное. Не за что. Ничего. Дай мне, пожалуйста, ручку. Можно? Конечно, пожалуйста, вот она. К сожалению, ручка мне нужна. Извини(те), можно вопрос?</i></p> <p>Заповедни начин. Садашње време глагола <i>хотеть</i>. Предикатив <i>можно</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи.. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>
Разумевање и давање упутстава	<p>- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; - да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.);</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Закрой глаза. Угадай, кто говорит. Пропусти один ход. Иди два хода вперёд/назад. Возьми яблоко, нарежь его на ломтики. Налей воду в кастрюлю. Свари пельмени.</i></p> <p>Заповедни начин. (Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела (<i>пельмени, блины, борщ...</i>)..</p>
Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења	<p>- разуме честитку и одговори на њу; - упуту пригодну честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са</p>

		<p>прославом празника, рођендана и значајних догађаја.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Поздрављаю тебя с днём рождения! Желаю всего самого лучшего! С Новым годом! С Рождеством С Днём Учителя! С Восьмым марта! Счастливо! Желаю тебе/вам всего хорошего: здоровья, счастья, успеха. Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом! С приездом! Добро пожаловать! С Днём ангела! Хочу пожелать тебе всего самого-самого лучшего!</i></p> <p>Садашње и прошло време. Глаголи <i>хотеть, желать/пожелать кому что, поздравить (кого с чем).</i> (Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање.</p>
Описивање догађаја и способности у садашњости	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и размењивање исказау вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Я живу на втором этаже. Ты живёшь в одноэтажном или многоэтажном доме. У меня брат и сестра. Они не ходят в школу. Что ты делаешь по воскресеньям? Во сколько ты ложишься спать вечером? У него в комнате беспорядок. Они сейчас завтракают. Что ты обычно ешь на завтрак? Обычно я в школу я езжу на автобусе.</i></p>

		<p><i>Каждый день я хожу на тренировки по баскетболу. После школы я гуляю с собакой. Я хорошо знаю математику. Папа стоит в пробке. Я хорошо плаваю. Моя маленькая сестрёнка ещё не ходит. Мы едем на экскурсию! Не могу дождаться! Я леплю снеговика!</i></p> <p>Глаголи кретања (садашње време): <i>идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать.</i> Прилози за време: <i>утром, днём, вечером, весной, осенью.</i> Садашње време глагола <i>есть</i> и <i>пить</i>. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>
Описивање догађаја и способности у прошлости	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Где ты был в прошлую среду в пять часов? Я был дома. Ты смотрела вчера фильм? Во сколько начался фильм? Я не смотрел телевизор вчера. Как ты провёл свои летние каникулы? Ты ездил к бабушке? По телевизору показывали мой любимый сериал. В пять лет я умел плавать.</i></p> <p>Прошло време фреквентних повратних и неповратних глагола. Прилози за време: <i>вчера, сегодня, утром, вечером, ночью...</i> Глаголи кретања (прошло време): <i>идти/ходить, ехать/ездить,</i></p>

		<p><i>лететь/летать, плыть/плавать.</i> Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: историјски догађаји и открића; важније личности из прошлости (историјске личности, писци, књижевнице, научници/е, уметници/е, и сл.).</p>
Исказивање жеља, планова и намера	<ul style="list-style-type: none"> - разуме жеље планове и намере и реагује на њих; - размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.)</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Кем ты станешь? Я стану лётчиком. А ты кем хочешь стать? Я хочу стать учительницей. Мой брат хочет быть программистом. Сегодня вечером мои родители идут в гости. После обеда я делаю домашнее задание. Завтра мы идём к бабушке в гости.</i></p> <p>Будуће време глагола <i>быть</i> и <i>стать</i>. Конструкције <i>стать, быть</i> + инстр. Садашње време у значењу будућег.</p> <p>(Интер)културни садржаји: свакодневни живот и разонода; породични односи.</p>
Исказивање потреба, осета и осећања	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.</p>

		<p>Садржаји</p> <p><i>Мне холодно. Мне жарко. Мне хочется есть/пить. Надень куртку! Сними капюшон! У меня болит зуб. Налей мне воды, пожалуйста! Сделай мне бутерброд, пожалуйста, так есть хочется!</i></p> <p>Безличне реченице. Глагол <i>хотеть</i>. Глагол <i>хотеться</i> (безлична употреба: <i>мне хочется</i>). Заповедни начин глагола <i>есть</i> и <i>пить</i>. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикација; употреба емотикона.</p>
Исказивање просторних односа и величина	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Где книжный магазин? Рядом с нашей школой. Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Слева от шкафа - доска. Мой дом двухэтажный. Моя квартира трехкомнатная. Моя комната небольшая. Слева от двери, у окна, стоит письменный стол. Посередине комнаты маленький диван со столиком. В углу стоит моя кровать. Под моим окном растёт большая липа. У моего дедушки в деревне красивая изба. Его изба больше избы его брата.</i></p> <p>Генитив, инструментал, локатив с предлозима.</p>

		<p>Компаративи <i>больше, меньше</i>. Слагање придева с именицама. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; руска сеоска кућа; природа.</p>
<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опише дневни/недељни распоред активности; - опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне културе и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Который час? Сколько времени? Когда начинается первый урок? В полдевятого. Когда у тебя тренировки по плаванию? По понедельникам и четвергам. Во сколько? В котором часу? В пять часов. Я родилась шестого февраля. Какая погода? Холодно. Снег идёт. Жарко и душно на улице. Какое сегодня число? Первое апреля. Какого числа начинается чемпионат по футболу? Двадцатого апреля.</i></p> <p>Основни бројеви до 1000. Облици час, часа, часов уз основне бројеве. Редни бројеви до 100. Слагање редног броја с именицом у роду, броју и падежу (<i>двадцатое апреля, двадцатого апреля</i>).</p> <p>Безличне реченице с предикативима (<i>мне жарко, на улице холодно</i>).</p>

		<p>Интонација упитних исказа без упитне речи. Упитне заменице и прилози. (Интер)културни садржаји: климатски услови; разлика у часовној зони.</p>
Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза	<p>- разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе; - размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе; - представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>На уроке нельзя разговаривать. На уроке можно задавать вопросы. Сегодня я должен/должна заниматься. Мне нужно прочитать книгу до четверга. Собаку надо кормить каждый день. Извините, можно войти? Да, можно. Нет, нельзя. Курить запрещено! Запрещено кормить животных!</i></p> <p>Безличне реченице с предикативима: <i>надо, нельзя, нужно, можно.</i> Датив личних заменица и именица. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
Изражавање припадања и поседовања	<p>- разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих.</p>

		<p>Садржаји</p> <p><i>У мене ест' собака. Мою собаку зовут Бобик. У мене нет мобильника. У кого ест' сестра/брат? Это твоя собака? Нет, не моя. Это собака моего друга. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом бабушки.</i></p> <p>Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у мене, у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы).</p> <p>Општа негација (нет и не).</p> <p>Посебна негација (Не моя собака).</p> <p>Присвојне заменице.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>
Изражавање интересовања, допадања и недопадања	<p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања;</p> <p>- опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>У тебя ест' хобби? Какое у тебя хобби? Я интересуюсь</i></p>

		<p>моделированием. Делаю макеты ракет и космических кораблей. Я ращу кактусы. Я интересуюсь плаванием. Умею плавать брассом и на спине. Мне не нравятся зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мой любимый спорт - теннис. Мне интересно смотреть теннис. Чем ты интересуешься? Дети, сколько вас любит играть в футбол? Сколько в баскетбол?</p> <p>Глаголи заниматься, интересоваться чем.</p> <p>Безлична употреба глагола <i>нравиться</i>.</p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p>
Изражавање мишљења (слагања и неслагања)	- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Что ты думаешь на эту тему? Пожалуйста, расскажи мне об этой книге! Она интересная? Да, мне книга очень понравилась. Нет, не интересная. Довольно скучная. Да, я согласен/согласна. Нет, не согласен/согласна.</i></p> <p>Интонација упитних исказа без упитне речи.</p> <p>Кратки облици придева <i>согласен/согласна/согласны</i>.</p> <p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости</p>

		у комуникацији са вршњацима и одраслима.
Изражавање количине, бројева и цена	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; - пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставија језичка средства; - на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину - намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.) - изрази количину у мерама - 100 gr шећера, 300 gr брашна и сл.. 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Сколько мальчиков, сколько девочек в классе? В классе 12 мальчиков и 15 девочек. Сколько тебе лет? Мне 15 лет. Который час? Пять часов. Две минуты. У нас в школе есть гардероб. У Виктора нет собаки. Есть молоко в холодильнике? Нет, молока нет, но кефир есть. Сколько стоит клубника? 150 рублей за килограмм. Список покупок продуктов: килограмм муки, два килограмма сахара, 300 грамм ветчины, 200 грамм сыра, 2 пакета молока. Мне, пожалуйста, борщ и котлету. А мне суп и макароны с сыром. Пожалуйста, я хочу заказать кофе и апельсиновый сок. А мне, пожалуйста, компот. Сколько с нас? С вас 300 рублей.</i></p> <p>Упитне заменице и прилози. Основни бројеви до 1000. Интонација упитних исказа без упитне речи. Императив фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локалне мерне јединице, намирнице и јела специфични за циљну културу.</p>

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu	- razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva; - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode; - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.) Sadržaji <i>Salut! Bonjour! Bonsoir! Bonne nuit!</i> <i>Bonjour, Monsieur. Au revoir, Madame.</i> <i>A demain. A bientôt. A tout à l'heure. A</i> <i>plus tard. Je m'appelle Milica. Moi, c'est</i> <i>Marko. Tu t'appelles comment?</i> <i>Comment t'appelles-tu? J'habite à</i> <i>Kragujevac, en Serbie. Tu habites où?</i> <i>C'est quoi, ton nom/ton adresse?</i> <i>Comment allez-vous? Comment vas-tu?</i> <i>Je vais bien, et vous/et toi? Ça va, et toi?</i> <i>Qui est-ce? Comment s'appelle-t-elle? J'ai</i> <i>onze ans. Et toi, tu as quel âge? Ça c'est</i> <i>mon frère. Tu connais ma cousine? Non,</i> <i>je ne la connais pas.</i> (Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; imena, prezimena i nadimci; adresa; formalno i neformalno predstavljanje; stepeni srodstva i rodbinski odnosi; numerisanje spratova.
Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta	- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta; - uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva;	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija

		<p>projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Ma meilleure amie s'appelle Ivana: elle est petite et blonde. Elle a les cheveux blonds et les yeux marron. Elle est sportive. Sylvie est plus grande que sa sœur. Nous sommes plus rapides que vous. Le chien de mon voisin est grand et noir. C'est un chien calme et gentil. J'ai un nouveau portable. C'est un appareil très moderne. C'est le modèle de la dernière génération. Paris est la plus grande ville de France. A Paris il y a beaucoup de monuments, célèbres dans le monde entier.</i></p> <p>Opisni pridevi: rod, broj i mesto. Poređenje prideva (<i>plus grand, meilleur</i>). Prezentativi (<i>c'est/ce sont...</i>) Prezent frekventnih glagola, računajući i povratne. (Inter)kulturni sadržaji: gradovi, sela, prirodna staništa; biljni i životinjski svet.</p>
Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije predloge i odgovori na njih - uputi jednostavan predlog - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje 	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Tu aimerais aller au cinéma avec moi? Viens chez moi après l'école. On joue ensemble dans la cour de récré? Oui, c'est une bonne idée! Oui, avec plaisir. Désolée, je ne peux pas. Je suis occupée. Je t'invite à ma boum. C'est samedi soir à</i></p>

		<p>20 heures, chez moi.</p> <p>Pitanje intonacijom. Imperativ. Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). Zamenica <i>on</i>. Prezentativi (<i>c'est/ce sont...</i>) Prezent frekventnih nepravilnih glagola. (Inter)kulturni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih, - uputi jednostavne molbe i zahteve; - zatraži i pruži kratko obaveštenje; - zahvali i izvine se na jednostavan način; - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Tu peux m'aider, s'il te plaît? On met la table ensemble? Madame, est-ce que je peux aller aux toilettes? Pourriez-vous me dire où se trouve...? Tu viens voir un film chez moi? Voilà. Merci pour ton invitation! Je t'en prie. Oui, pourquoi pas? Le concours aura lieu dimanche à 15 heures. Ne partez pas sans moi! Est-ce que tu pourrais me prêter ton portable? Tu veux me donner ton numéro de téléphone?</i></p> <p>Pitanje intonacijom. Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). Zamenica <i>on</i>. Futur prvi. Prezentativi (<i>voilà</i>) (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
Razumevanje i davanje uputstava	<ul style="list-style-type: none"> - razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i</p>

	<p>- da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.);</p>	<p>pisano davanje uputstava.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Il faut faire attention. Appuyez sur le bouton. Composez le numéro 16 et attendez le signal sonore. Cliquez sur l'émoticône! Lancez le ballon et courez vite! Comment ça marche? Coupez les pommes en morceaux. Il faut mettre du beurre.</i></p> <p>Imperativ. Partitivni član (<i>du/de la/de l'/des</i>). Pitanja sa upitnim rečima (<i>comment</i>). Osnovni brojevi do 100, stotine do 1000. Konstrukcija <i>il faut</i> sa infinitivom. (Inter)kulturni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
<p>Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja</p>	<p>- razume čestitku i odgovori na nju; - uputi prigodnu čestitku; - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Pour Noël on décore le sapin et on offre des cadeaux. Nous mangeons de la bûche et de la dinde aux marrons. On dit: Joyeux Noël! Pour la fête du Nouvel An on fait des feux d'artifice dans toutes les villes de France. On dit: Bonne année! Merci, à toi/à vous aussi! A vous de même! Dans mon pays on célèbre... Ma fête préférée est...</i></p> <p><i>Bon anniversaire! Félicitations! Je suis contente pour toi!</i></p> <p>Zamenica on. Uzvične rečenice. Prezent frekventnih glagola.</p>

		(Inter)kulturni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.
Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti; - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Tu habites dans un appartement ou dans une maison? J'habite au premier étage, dans un petit appartement. Ma soeur ne va pas à l'école, elle a cinq ans. Qu'est-ce que tu fais le dimanche? A quelle heure tu te lèves? Elle ne fait jamais le ménage. J'aide mon grand-père à laver la voiture. Quand le Carnaval de Nice a-t-il lieu? C'est moi qui donne à manger au chat. Ce matin, nous partons en vacances. Je fais mes devoirs maintenant, je ne peux pas sortir. Je prends toujours ma douche le soir. Je parle trois langues. Je suis bon/bonne en maths.</i></p> <p>Predlozi. Sažeti član (<i>au, du</i>). Član ispred imena dana. Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). Pitanja sa upitnim rečima (<i>que, quel, quand</i>). Redni brojevi do 20. Prilozi za vreme (<i>maintenant, toujours</i>). Prezent frekventnih glagola. (Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; - razmeni informacije u vezi sa događajima i 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa</p>

	<p>sposobnostima u prošlosti; - opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti; - opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;</p>	<p>događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Où étais-tu samedi dernier à huit heures? J'étais chez moi. Tu as regardé la télé hier soir? Oui, j'ai regardé un dessin animé./Non, je n'aime pas beaucoup la télé. Je suis allée à la piscine lundi matin. Où as-tu passé tes vacances? Comment avez-vous voyagé? Nous avons visité Paris pendant les vacances d'été. Nous avons pris l'avion. Vous vous êtes bien amusés? Oui, c'était super. Mon petit frère s'est ennuyé, il voulait visiter le Disneyland. Quand j'avais cinq ans, je savais déjà nager!</i></p> <p>Složeni perfekt. Imperfekt. Pitanje intonacijom. Pitanja sa upitnim rečima (<i>où, comment</i>). Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). (Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji i otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijske ličnosti, pisci, književnice, naučnici/e, umetnici/e, i sl).</p>
Iskazivanje želja, planova i namera	<p>- razume želje planove i namere i reaguje na njih; - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; - saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Plus tard, j'aimerais devenir ingénieur. Il veut sortir avec ses copains. Je vais faire mes devoirs cet après-midi. Qu'est-ce que tu vas faire dimanche soir? Mes parents vont voir leurs amis, alors je vais jouer à Pokémon sur mon ordinateur.</i></p>

		<p>Bliski futur. Kondicional glagola <i>aimer</i>. Pitanja sa upitnim rečima (<i>que</i>). Prisvojni pridevi. (Inter)kulturalni sadržaji: svakodnevni život i razonoda; porodični odnosi.</p>
Iskazivanje potreba, oseta i osećanja	<p>- razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima; - izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>J'ai chaud/froid/faim/soif/sommeil. Enlève/Mets ton pull. Prends du pain et du fromage. Il y a des jus de fruits, sers-toi. Nous sommes tous fatigués. On pourrait se coucher. Je suis content/e de te voir. Oh, quel dommage! Je suis désolée!</i></p> <p>Imperativ. Kondicional glagola <i>pouvoir</i>. Partitivni član (<i>du/de la/de l'/des</i>). Prezentativi (<i>il y a</i>). Prezent frekventnih glagola, računajući i povratne. (Inter)kulturalni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<p>- razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih; - razume obaveštenja o prostoru i veličinama; - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Où se trouve la bibliothèque, s'il vous</i></p>

		<p><i>plait? Première rue à droite, puis deuxième à gauche. C'est la chambre de ton frère? Non, sa chambre est à côté de la salle de bains. Qu'est-ce qu'il y a derrière le fauteuil? Ton livre est sous la table. Où est-elle? A l'école? Non, au supermarché/parc/à la boulangerie. Combien mesure la Tour Eiffel? Cette rivière est profonde? Oui, : elle a trois mètres de profondeur. L'éléphant est plus gros que l'hippopotame. La baleine bleue est le plus grand animal de la planète. Ma ville se trouve au sud de la Serbie.</i></p> <p>Pitanje intonacijom.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<ul style="list-style-type: none"> - razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu; - opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti; - opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljne kulture jednostavnim jezičkim sredstvima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljne kulture i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Quelle heure est-il? Il est cinq heures/il est midi. Il est deux heures et demie. Il est dix heures et quart. Il est onze heures moins le quart/dix. Je suis née le 12 janvier. Il est né le jour de Noël. Christophe Colomb a découvert l'Amérique en 1492/au 15èmesiècle. Quel temps fait-il? Il fait froid/chaud/beau. Il a fait beau hier? Non, il a plu. Il y avait du vent/des nuages/du brouillard. D'habitude, il fait chaud au mois de juin. Il pleut/neige beaucoup cet hiver.</i></p> <p>Osnovni brojevi do 100, stotine do 1000. Pitanje intonacijom.</p>

		<p>Pitanja sa upitnim rečima (<i>quel</i>). Određeni član ispred datuma (<i>le 12 janvier</i>). Unipersonalne konstrukcije (<i>il est, il fait...</i>). (Inter)kulturalni sadržaji: klimatski uslovi.</p>
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	<p>- razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze; - razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze; - predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>N'oublie pas ton portable. Vous ne pouvez pas vous asseoir ici, cette place est occupée. On peut se servir de son portable en classe? Non, c'est interdit! Ecrivez au stylo. Les élèves de cette école portent l'uniforme. Je dois réviser mes cours d'histoire aujourd'hui. Il faut nourrir le chat deux fois par jour.</i></p> <p>Pitanje intonacijom. Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). Konstrukcija <i>il faut</i> sa infinitivom. Pokazni pridevi (<i>ce/cet/cette/ces</i>). Presentativi (<i>c'est/ce sont...</i>). (Inter)kulturalni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	<p>- razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost; - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.</p> <p>Sadržaji</p>

		<p><i>C'est ton chien? Non, il est à Pierre. A qui est cette trousse? A moi! C'est la maison de Philippe et de Sara. Ce ballon est à ce petit garçon. C'est la voiture de mes parents. Ce n'est pas à toi. Ce n'est pas ta carte, c'est celle de Sophie. Mina n'a pas de parapluie.</i></p> <p>Pitanje intonacijom. Negacija (<i>ne/n'... pas</i>). Prisvojni pridevi. Konstrukcije za izražavanje pripadanja (<i>à moi, à toi, à Pierre, à qui</i>). Prezentativi (<i>c'est/ce sont...</i>) (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja	<p>- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja; - opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>La natation ma plait beaucoup. Quel est ton sport préféré? Je ne suis pas très sportif. Ma soeur fait du tennis, elle est très douée. Tu as un hobby? Oui, je collectionne les badges. Sophie adore danser. Tu aimes la danse, toi? La plupart des garçons jouent au foot. Mais moi, je préfère lire/la lecture.</i></p> <p>Pitanje intonacijom.</p>

		<p>Negacija (<i>ne/n'... pas</i>).</p> <p>Prilozi za količinu (<i>beaucoup, très</i>).</p> <p>Prezent frekventnih glagola, računajući i povratne.</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).</p>
Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)	<p>- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Qu'est-ce que tu penses de...? Tu aimes ce groupe? S'il te plait, dis-moi si... Tu es d'accord avec moi? Pas tout à fait... Oui, je suis tout à fait d'accord. Tu as raison. Exactement! C'est vrai/ce n'est pas vrai! Ça ne me plait pas, je trouve ça ennuyeux.</i></p> <p>Pitanje intonacijom.</p> <p>Prezentativi (<i>c'est/ce sont...</i>).</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
Izražavanje količine, brojeva i cena	<p>- razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega;</p> <p>- pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>- na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta;</p> <p>- sastavi spisak za kupovinu</p> <p>- namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Combien y a-t-il d'élèves dans ta classe? Nous, on est 25. Combien de lait faut-il pour ce gateau? Y a-t-il du beurre dans le</i></p>

	<p>tunjevine i sl.);</p> <p>- izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl.;</p>	<p><i>frigo? Non, il n'y en a plus. Il faut 200 g de sucre. Achète un kilo d'oranges. Il n'y a pas de sel. Je voudrais deux cents grammes de jambon, s'il vous plaît. Est-ce que je pourrais avoir un croissant, s'il vous plaît? Voici votre jambon, cela fait cinq euros. Liste des courses : pain, sel, lait, beurre, chocolat.</i></p> <p><i>C'est un livre de cent pages. J'habite au sixième étage.</i></p> <p>Osnovni brojevi do 100, stotine do 1000. Redni brojevi do 20. Partitivno <i>de</i>. Prezentativi (<i>c'est, voilà</i>). Kondicional glagola <i>pouvoir</i> i <i>vouloir</i>. (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; lokalne merne jedinice, namirnice i jela specifični za ciljnu kulturu.</p>
--	--	--

ŠPANSKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
<p>Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva; - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode; - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>¡Hola! ¿Qué tal?</i> <i>¡Buenos días!</i> <i>¡Buenas tardes!</i> <i>¡Buenas noches!</i> <i>¡Adiós!</i></p>

		<p>¡Chao!</p> <p>¡Hasta luego!</p> <p>- ¿Cómo estás? - Bien, gracias. ¿Y tú?</p> <p>- Hola, soy María. ¿Y tú?</p> <p>- Soy Rodrigo. Encantado. Este es mi amigo. Se llama Juan.</p> <p>- ¿Cómo te llamas? - Me llamo... Soy...</p> <p>- ¿De dónde eres? - Soy de...</p> <p>¿Cómo te llamas? ¿De dónde eres?</p> <p>¿Qué idiomas hablas? ¿Dónde vives?</p> <p>Buenas tardes, me llamo María. Tengo once años. Estoy en quinto curso. Soy de Serbia. Hablo serbio e inglés.</p> <p>Aprendo español.</p> <p>- ¿Quién es? (mostrando la foto) - Esta es mi hermana. Se llama Silvia.</p> <p>Este es señor Rodríguez. Es profesor.</p> <p>Es español.</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; formalno i neformalno predstavljanje; titule uz prezimena osoba (<i>señor, señora</i>); stepeni srodstva i rodbinski odnosi; zemlje španskog govornog područja.</p>
Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta	<p>- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta;</p> <p>- uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Este es... Se llama... Tiene pelo rubio y ojos oscuros. Es alto...</i></p> <p><i>Lleva pantalones negros y una camiseta blanca.</i></p> <p><i>(mostrando la foto) Esta es mi familia. Mi hermano se llama... Es mayor/menor que yo. Tiene ... años.</i></p> <p><i>Pepe es de Madrid. Es la capital de España. Es una ciudad grande e interesante.</i></p>

		<p>Lične zamenice Upitne reči (<i>qué, quién/es, cómo, de dónde</i>). Pridevi. Rod, broj i slaganje s imenicama. Prisvojni pridevi (uz imenice za označavanje srodstva). Određeni i neodređeni član. Prezent indikativa (najfrekventniji pravilni glagoli i nepravilni glagol <i>tener</i>). (Inter)kulturni sadržaji: kultura stanovanja; geografske karakteristike Španije; biljni i životinjski svet.</p>
Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnije predloge i odgovori na njih; - uputi jednostavan predlog; - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>¡Adelante! Nos sentamos y trabajamos. ¡Sentaos! ¡Apagad los móviles! Pasamos al tema dos. Empezamos con la actividad uno. ¡Escuchad la canción! Más espacio/alto, por favor. ¿Puedes repetir? Cantamos juntos. Lee, por favor. - ¿Quieres salir? - Sí./No puedo. - ¿Jugamos a las cartas? - Vale. - ¿Puedes venir a mi cumpleaños? -Sí. - ¿Vamos al cine? - No puedo, lo siento. Tengo mucha tarea./Voy al cumpleaños de mi primo. ¡Miramos el partido!</i></p> <p>Prezent indikativa (najfrekventniji pravilni glagoli i nepravilni glagoli <i>ir, querer, poder, deber</i>) Sadašnje vreme u značenju budućeg</p>

		<p>Imperativ za drugo lice najfrekventnijih pravih glagola</p> <p>Intonacija upitnih iskaza bez upitne reči</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva; tipične aktivnosti razonode za uzrast.</p>
<p>Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; - uputi jednostavne molbe i zahteve; - zatraži i pruži kratko obaveštenje; - zahvali i izvini se na jednostavan način; - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje. 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <ul style="list-style-type: none"> - ¿Puedes repetir?/¿Puede repetir? - Sí. Claro. - Gracias./Muchas gracias. - ¿Me das un lápiz? - Sí, sí. - ¿Me lees ese cuento? - Sí. - ¿Me prestas el libro? - Sí, claro. - ¿Quieres tomar algo? - Un zumo, por favor. - ¿Puedo entrar? - Sí./No, lo siento./No. Perdón. - ¿Puedo hablar con Silvia, por favor? - Sí, claro. <p>Modalni glagoli (<i>querer, poder, deber</i>)</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: pravila učtve komunikacije, prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva; pozajmljivanje i vraćanje pozajmljenog.</p>
<p>Razumevanje i davanje uputstava</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje; - da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.); 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Escribir la tarea para el viernes.</i></p>

		<p><i>Abre la caja. Busca la instrucción. Lee el texto.</i></p> <p><i>Preparar la tortilla española. Pelar las patatas. Cortar las patatas en trozos finos. Freír las patatas en aceite de oliva. Romper los huevos. Mezclar los huevos con las patatas. Poner sal...</i></p> <p>Infinitiv u funkciji zapovednog načina. Imperativ za drugo lice najfrekventnijih pravih glagola (receptivno). (Inter)kulturni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja	- razume čestitku i odgovori na nju; - uputi prigodnu čestitku; - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja;	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>¡Feliz cumpleaños! ¡Feliz cumple! Gracias.</i> <i>¡Felices fiestas! A ti también.</i> <i>Te deseo feliz Navidad y próspero Año Nuevo.</i> <i>En México, el cumpleaños se celebra mediante una fiesta con amigos. En ella, es costumbre entregar regalos al anfitrión o a la anfitriona. Normalmente hay una tarta con velas, el mismo número como los años cumplidos. El cumpleañosero o la cumpleañosera sopla las velas y los invitados cantan una canción de cumpleaños. Es típico romper una piñata llena de confites, dulces y pequeños juguetes.</i></p> <p>Sadašnje vreme frekventnih glagola. Bezlično se (<i>se impersonal</i>) za opis</p>

		<p>opštih radnji (receptivno). Prilozi i priloški izrazi za vreme: <i>siempre, a menudo, nunca...</i> (Inter)kulturalni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.</p>
Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti	<p>- razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti; - razmeni informacije koje se odnose na datu; komunikativnu situaciju - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p>- <i>¿Cómo es tu día típico?</i> <i>Me despierto a las 7. Desayuno los churros con leche. Voy a escuela. Duermo la siesta después de las clases. Hago mis tareas y juego con mi hermana. Me acuesto a las 9. Practico fútbol los sábados. Tengo clases de español los lunes y miércoles/todos los lunes. Soy buena en matemáticas.</i></p> <p>Sadašnje vreme Prilozi i priloški izrazi za vreme: <i>hoy, a menudo, a veces, rara vez, nunca, todos los días/miércoles...</i> Redni brojevi (1-20) Predlozi (Inter)kulturalni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti	<p>- razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; - razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti; - opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i</p>

	<p>- opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;</p>	<p>prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p>- <i>¿Qué has hecho hoy? - Me he levantado a las 8. He trabajado en mi tarea. No he podido acabar con el proyecto del español. Tenemos que hacer una presentación sobre Cristóbal Colón.</i> <i>Cristóbal Colón descubre Américas en 1492. Es un evento muy importante porque los europeos se ponen en contacto con los indios.</i></p> <p>Prošlo vreme glagola sa pravilnim, participom (<i>Pretérito perfecto</i>) Prilozi i priloški izrazi za vreme Indikativ prezenta za izražavanje prošlih događaja (Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji i otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijske ličnosti, pisci, književnici, naučnici/e, umetnici/e, i sl).</p>
Iskazivanje želja, planova i namera	<p>- razume želje planove i namere i reaguje na njih; - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; - saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p>- <i>¿Qué vas a hacer el próximo fin de semana? - Voy a la piscina con mi hermana. ¿Quieres ir?</i> - <i>Sí, con mucho gusto. ¿Invitamos a Ana también?</i> - <i>Sí, claro. Lo vamos a pasar muy bien.</i></p> <p>Upotreba sadašnjeg vremena za izražavanje planova i namera. Glagolska perifraza <i>ir a + infinitivo</i> za izražavanje planova i namera. (Inter)kulturni sadržaji: svakodnevni</p>

		život i razonoda; porodični odnosi.
Iskazivanje potreba, oseta i osećanja	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima; - izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Tengo mucha hambre/sed ... - Yo también. ¿Quieres comer/tomar algo?</i> - <i>No tengo hambre/sed ... - Yo tampoco./Yo sí.</i> - <i>Tengo frío. -¿Cierro la ventana?</i> - <i>Tengo calor. - Abre la ventana.</i> <p>Imperativ (drugo lice jednine) Prilozi za način (<i>mucho</i>) <i>También, tampoco</i> (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona, neverbalno izražavanje potreba, oseta i osećanja.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih; - razume obaveštenja o prostoru i veličinama; - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p>Sadržaji</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>¿Dónde está el supermercado? - Está en la calle 50, al lado del teatro.</i> - <i>¿Sabe dónde se encuentra la librería?</i> - <i>Sí, claro. Está en el segundo piso a la izquierda. Está entre el aula de biología y salón de profesores.</i> - <i>¿Hay parques en tu barrio? - Sí,</i>

		<p><i>hay./(No), no hay.</i> <i>Hay un libro en la mesa. Debajo de la mesa está una mochilla.</i> <i>Hay/no hay árboles en la plaza.</i></p> <p>Frekventni predlozi (npr. <i>a, en, sobre, debajo de, al lado, a la izquierda...</i>) <i>Hay/Está, están</i> <i>Ir a, estar en, venir de</i> (Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<ul style="list-style-type: none"> - razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu; - opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti; - opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljne kulture jednostavnim jezičkim sredstvima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljne kulture i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Hoy es jueves, 13 de octubre de 2018.</i> <i>Mi cumpleaños es el 8 de julio.</i> <i>¿Qué tiempo hace hoy? Hace sol/frío/calor... Llueve. Nieva.</i> <i>- ¿Cuándo vas a España? - En julio.</i> <i>- ¿Qué hora es? - Son las dos./Son las dos y media.</i> <i>- ¿Cuándo empieza la clase? - A las 9 y cuarto.</i> <i>En mi ciudad, en verano hace calor. No llueve mucho...</i> <i>El clima de Cuba es tropical. La temperatura promedio es más alta que en Serbia... Hay más sol. Nunca nieva.</i></p> <p>Upotreba sadašnjeg vremena za buduću radnju Određeni član</p>

		<p>Pridevi. Rod, broj, slaganje i poređenje. Predlozi</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: klimatski uslovi u zemljama španskog govornog područja.</p>
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	<ul style="list-style-type: none"> - razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze; - razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze; - predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Se puede sentar? - No, lo siento. Está ocupado.</i> <i>Prohibido tomar fotos.</i> <i>Silencio</i> <i>Prohibido tirar basura</i> <i>Prohibido tomar fotos/fotografías</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i obaveze. (Inter)kulturalni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	<ul style="list-style-type: none"> - razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost; - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Esta es mi familia. Mi hermano menor se llama Jorge. Mi hermana es mayor, tiene 16 años. Su nombre es Silvia. Es mi perro, Ringo...</i> <i>- ¿De quién es este/aquel libro? - Es el</i></p>

		<p><i>libro de Juan. Es su libro. Juan no tiene la entrada. Ha perdido su entrada.</i></p> <p>Konstrukcija za iskazivanje pripadnosti Prisvojni pridevi Pokazni pridevi Negacija Upitna intonacija (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja	<p>- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja; - opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Me gusta bailar. Me gusta mucho pasear.</i> - ¿Te gusta el chocolate? - Sí./No. <i>Me gusta la música.</i> <i>No me gustan las discotecas.</i> <i>Me gusta/me encanta...</i> <i>Mi película preferida es... porque</i></p> <p>Glagol <i>gustar</i> Lična zamenica za indirektni objekat (COI <i>me, te, le</i>) (Inter)kulturni sadržaji: interesovanja,</p>

		hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).
Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)	<p>- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>¿Te parece...? ¿En tu opinión...? En mi opinión... Para mí... Tienes razón... No estoy de acuerdo...</i></p> <p>Izražavanje mišljenja indikativom (Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
Izražavanje količine, brojeva i cena	<p>- razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega;</p> <p>- pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>- na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta;</p> <p>- sastavi spisak za kupovinu - namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.)</p> <p>- izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl..</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji ...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>¿Cuántas personas hay? Hay cuatro personas en el aula. No hay nadie.</i> <i>- ¿Cuánto son los tomates? - Son doscientos dinares.</i> <i>- ¿Qué quiere? - Necesito un pan, 100 g de jamón, un litro de leche. - Aquí tiene.</i> <i>- Gracias.</i> <i>Tengo muchos amigos.</i> <i>Tienen bastantes problemas.</i> <i>Tiene pocas tareas.</i></p>

		Brojevi 1-1000. Kvantifikatori <i>mucho, poco, bastante</i> <i>Hay/no hay</i> . Odrične zamenice <i>nadie, nada</i> . Upitni pridev <i>cuánto/a/os/as</i> (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; lokalne merne jedinice, namirnice i jela specifični za ciljnu kulturu.
--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Drugi strani jezik

Srpski jezik i književnost

Srpski kao nematernji jezik

Maternji jezik

TEMATSKE OBLASTI U NASTAVI STRANIH JEZIKA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Napomena: Tematske oblasti se prožimaju i iste su u sva četiri razreda drugog ciklusa osnovne škole. Autori udžbenika i nastavnici obrađuju ih u skladu sa interesovanjima učenika i aktuelnim zbivanjima u svetu.

- 1) Lični identitet
- 2) Porodica i uže društveno okruženje (prijatelji, komšije, nastavnici itd.)
- 3) Geografske osobenosti
- 4) Stanovanje - forme, navike
- 5) Živi svet - priroda, ljubimci, očuvanje životne sredine, ekološka svest
- 6) Istorija, vremensko iskustvo i doživljaj vremena (prošlost - sadašnjost - budućnost)
- 7) Škola, školski život, školski sistem, obrazovanje i vaspitanje
- 8) Profesionalni život (izabrana - buduća struka), planovi vezani za buduće zanimanje
- 9) Mladi - deca i omladina
- 10) Životni ciklusi
- 11) Zdravlje, higijena, preventiva bolesti, lečenje
- 12) Emocije, ljubav, partnerski i drugi međuljudski odnosi
- 13) Transport i prevozna sredstva

- 14) Klima i vremenske prilike
- 15) Nauka i istraživanja
- 16) Umetnost (naročito moderna književnost za mlade; savremena muzika)
- 17) Duhovni život; norme i vrednosti (etički i verski principi); stavovi, stereotipi, predrasude, tolerancija i empatija; briga o drugome
- 18) Običaji i tradicija, folklor, proslave (rođendani, praznici)
- 19) Slobodno vreme - zabava, razonoda, hobiji
- 20) Ishrana i gastronomske navike
- 21) Putovanja
- 22) Moda i oblačenje
- 23) Sport
- 24) Verbalna i neverbalna komunikacija, konvencije ponašanja i ophođenja
- 25) Mediji, masmediji, internet i društvene mreže
- 26) Život u inostranstvu, kontakti sa strancima, ksenofobija

UPUTSTVO ZA OSTVARIVANJE PROGRAMA

I. PLANIRANJE NASTAVE I UČENJA

Nastavni program orijentisan na ishode nastavniku daje veću slobodu u kreiranju i osmišljavanju nastave i učenja. Uloga nastavnika je da kontekstualizuje program prema potrebama konkretnog odeljenja imajući u vidu sastav odeljenja i karakteristike učenika, udžbenike i druge nastavne materijale, tehničke uslove, nastavna sredstva i medije kojima škola raspolaže, kao i resurse i mogućnosti lokalne sredine u kojoj se škola nalazi. Polazeći od datih ishoda, sadržaja i preporučenih jezičkih aktivnosti u komunikativnim situacijama nastavnik kreira svoj godišnji (globalni) plan rada na osnovu koga će kasnije razviti operativne planove. Ishodi definisani po oblastima, tj. komunikativnim funkcijama, usmeravaju nastavnika da operacionalizuje ishode na nivou jedne ili više nastavnih jedinica. Nastavnik za svaku oblast ima definisane ishode i od njega se očekuje da za svaku nastavnu jedinicu, u fazi planiranja i pripreme časa, definiše ishode imajući u vidu nivo postignuća učenika. To znači da ishode treba klasifikovati od onih koje bi svi učenici trebalo da dostignu, preko onih koje ostvaruje većina pa do onih koje dostiže manji broj učenika sa visokim stepenom postignuća.

Pri planiranju treba, takođe, imati u vidu da se ishodi razlikuju, da se neki mogu lakše i brže ostvariti, dok je za većinu ishoda potrebno više vremena, različitih aktivnosti i načina rada. U fazi planiranja nastave i učenja veoma je važno imati u vidu da je udžbenik nastavno sredstvo koje ne određuje sadržaje predmeta i zato se sadržajima u udžbeniku pristupa selektivno i u

skladu sa predviđenim ishodima. S obzirom na to da udžbenik nije jedini izvor znanja, nastavnik treba da uputi učenike na druge izvore informisanja i sticanja znanja i veština.

II. OSTVARIVANJE NASTAVE I UČENJA

Komunikativna nastava **jezik** smatra sredstvom komunikacije. Stoga je i program usmeren ka ishodima koji ukazuju na to šta je učenik u komunikaciji u stanju da razume i produkuje. Tabela prikaz nastavnika postepeno vodi od komunikativne funkcije kao oblasti, preko aktivnosti koje u nastavi osposobljavaju učenika da komunicira i koristi jezik u svakodnevnom životu, u privatnom, javnom ili obrazovnom domenu. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovode i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike, u prijatnoj i opuštenoj atmosferi;
- govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika;
- nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke, vaspitne i socijalizirajuće elemente;
- bitno je značenje jezičke poruke;
- znanja učenika mere se jasno određenim relativnim kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- sa ciljem da unapredi kvalitet i obim jezičkog materijala, nastava se zasniva i na socijalnoj interakciji; rad u učionici i van nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom za informacijama iz različitih izvora (internet, dečiji časopisi, prospekti i audio materijal) kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem;
- nastavnik upućuje učenike u zakonitosti usmenog i pisanog koda i njihovog međusobnog odnosa;
- svi gramatički sadržaji uvode se induktivnom metodom kroz raznovrsne kontekstualizovane primere u skladu sa nivoom, a bez detaljnih gramatičkih objašnjenja, osim, ukoliko učenici na njima ne insistiraju, a njihovo poznavanje se vrednuje i ocenjuje na osnovu upotrebe u odgovarajućem komunikativnom kontekstu.

Komunikativno-interaktivni pristup u nastavi stranih jezika uključuje i sledeće kategorije:

- usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu;
- poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i prilagođene liste zadataka i aktivnosti;
- nastavnik treba da omogući pristup i prihvatanje novih ideja;
- učenici se posmatraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu;

- udžbenici predstavljaju izvor aktivnosti i moraju biti praćeni upotrebom dodatnih autentičnih materijala;
- učionica je prostor koji je moguće prilagođavati potrebama nastave iz dana u dan;
- rad na projektu kao zadatku koji ostvaruje korelaciju sa drugim predmetima i podstiče učenike na studiozni i istraživački rad;
- za uvođenje novog leksičkog materijala koriste se poznate gramatičke strukture i obrnuto.

Tehnike/aktivnosti

Tokom časa se preporučuje dinamično smenjivanje tehnika/aktivnosti koje ne bi trebalo da traju duže od 15 minuta.

Slušanje i reagovanje na komande nastavnika na stranom jeziku ili sa audio zapisa (slušaj, piši, poveži, odredi ali i aktivnosti u vezi sa radom u učionici: crtaj, seci, boji, otvori/zatvori svesku, itd.).

Rad u parovima, malim i velikim grupama (mini-dijalozi, igra po ulogama, simulacije itd.).

Manuelne aktivnosti (izrada panoa, prezentacija, zidnih novina, postera i sl.).

Vežbe slušanja (prema uputstvima nastavnika ili sa audio-zapisa povezati pojmove, dodati delove slike, dopuniti informacije, selektovati tačne i netačne iskaze, utvrditi hronologiju i sl.).

Igre primerene uzrastu.

Klasiranje i upoređivanje (po količini, obliku, boji, godišnjim dobima, volim/ne volim, komparacije...).

Rešavanje "tekućih problema" u razredu, tj. dogovori i mini-projekti.

"Prevođenje" iskaza u gest i gesta u iskaz.

Povezivanje zvučnog materijala sa ilustracijom i tekstom, povezivanje naslova sa tekstom ili, pak, imenovanje naslova.

Zajedničko pravljenje ilustrovanih i pisanih materijala (planiranje različitih aktivnosti, izveštaj/dnevnik sa putovanja, reklamni plakat, program priredbe ili neke druge manifestacije).

Razumevanje pisanog jezika:

- uočavanje distinktivnih obeležja koja ukazuju na gramatičke specifičnosti (rod, broj, glagolsko vreme, lice...);
- prepoznavanje veze između grupa slova i glasova;
- odgovaranje na jednostavna pitanja u vezi sa tekstom, tačno/netačno, višestruki izbor;

- izvršavanje pročitanih uputstava i naredbi.

Pismeno izražavanje:

- povezivanje glasova i grupe slova;

- zamenjivanje reči crtežom ili slikom;

- pronalaženje nedostajuće reči (upotpunjavanje niza, pronalaženje "uljeza", osmosmerke, ukrštene reči, i slično);

- povezivanje kraćeg teksta i rečenica sa slikama/ilustracijama;

- popunjavanje formulara (prijava za kurs, nalepnice npr. za prtljag);

- pisanje čestitki i razglednica;

- pisanje kraćih tekstova.

Uvođenje dečije književnosti i transponovanje u druge medije: igru, pesmu, dramski izraz, likovni izraz.

Predviđena je izrada dva pismena zadatka u toku školske godine.

STRATEGIJE ZA UNAPREĐIVANJE I UVEŽBAVANJE JEZIČKIH VEŠTINA

S obzirom na to da se ishodi operacionalizuju preko jezičkih veština, važno je da se one u nastavi stranih jezika permanentno i istovremeno uvežbavaju. Samo tako učenici mogu da steknu jezičke kompetencije koje su u skladu sa zadatim ciljem.

Stoga je važno razvijati strategije za unapređivanje i uvežbavanje jezičkih veština.

Slušanje

Razumevanje govora je jezička aktivnost dekodiranja doslovnog i implicitnog značenja usmenog teksta; pored sposobnosti da razaznaje fonološke i leksičke jedinice i smisla celine na jeziku koji uči, da bi uspešno ostvario razumevanje učenik treba da poseduje i sledeće kompetencije:

- diskurzivnu (o vrstama i karakteristikama tekstova i kanala prenošenja poruka),

- referencijalnu (o temama o kojima je reč) i

- sociokulturnu (u vezi sa komunikativnim situacijama, različitim načinima formulisanja određenih govornih funkcija i dr.).

Težina zadataka u vezi sa razumevanjem govora zavisi od više činilaca:

- od ličnih osobina i sposobnosti onoga ko sluša, uključujući i njegov kapacitet kognitivne obrade,

- od njegove motivacije i razloga zbog kojih sluša dati usmeni tekst,
- od osobina onoga ko govori,
- od namera s kojima govori,
- od konteksta i okolnosti - povoljnih i nepovoljnih - u kojima se slušanje i razumevanje ostvaruju,
- od karakteristika i vrste teksta koji se sluša, itd.

Progresija (od lakšeg ka težem, od prostijeg ka složenijem) za ovu jezičku aktivnost u okviru programa predviđena je, stoga, na više ravni. Posebno su relevantne sledeće:

- prisustvo/odsustvo vizuelnih elemenata (na primer, lakšim za razumevanje smatraju se oni usmeni tekstovi koji su praćeni vizuelnim elementima zbog obilja kontekstualnih informacija koje se automatski upisuju u dugotrajnu memoriju, ostavljajući pažnji mogućnost da se usredsredi na druge pojedinosti);
- dužina usmenog teksta;
- brzina govora;
- jasnost izgovora i eventualna odstupanja od standardnog govora;
- poznavanje teme;
- mogućnost/nemogućnost ponovnog slušanja i drugo.

Čitanje

Čitanje ili razumevanje pisanog teksta spada u tzv. vizuelne receptivne jezičke veštine. Tom prilikom čitalac prima i obrađuje tj. dekodira pisani tekst jednog ili više autora i pronalazi njegovo značenje. Tokom čitanja neophodno je uzeti u obzir određene faktore koji utiču na proces čitanja, a to su karakteristike čitalaca, njihovi interesi i motivacija kao i namere, karakteristike teksta koji se čita, strategije koje čitaoci koriste, kao i zahtevi situacije u kojoj se čita.

Na osnovu namere čitaoca razlikujemo sledeće vrste čitanja:

- čitanje radi usmeravanja;
- čitanje radi informisanosti;
- čitanje radi praćenja uputstava;
- čitanje radi zadovoljstva.

Tokom čitanja razlikujemo i nivo stepena razumevanja, tako da čitamo da bismo razumeli:

- globalnu informaciju;
- posebnu informaciju,
- potpunu informaciju;
- skriveno značenje određene poruke.

Pisanje

Pisana produkcija podrazumeva sposobnost učenika da u pisanom obliku opiše događaje, osećanja i reakcije, prenese poruke i izrazi stavove, kao i da rezimira sadržaj različitih poruka (iz medija, književnih i umetničkih tekstova itd.), vodi beleške, sačini prezentacije i slično.

Težina zadataka u vezi sa pisanom produkcijom zavisi od sledećih činilaca: poznavanja leksike i nivoa komunikativne kompetencije, kapaciteta kognitivne obrade, motivacije, sposobnosti prenošenja poruke u koherentne i povezane celine teksta.

Progresija označava proces koji podrazumeva usvajanje strategija i jezičkih struktura od lakšeg ka težem i od prostijeg ka složenijem. Svaki viši jezički nivo podrazumeva ciklično ponavljanje prethodno usvojenih elemenata, uz nadogradnju koja sadrži složenije jezičke strukture, leksiku i komunikativne sposobnosti. Za ovu jezičku aktivnost u okviru programa predviđena je progresija na više ravni. Posebno su relevantne sledeće:

- teme (učenikova svakodnevnica i okruženje, lično interesovanje, aktuelni događaji i razni aspekti iz društveno-kulturnog konteksta, kao i teme u vezi sa različitim nastavnim predmetima);
- tekstualne vrste i dužina teksta (formalni i neformalni tekstovi, rezimiranje, lične beleške);
- leksika i komunikativne funkcije (sposobnost učenika da ostvari različite funkcionalne aspekte kao što su opisivanje ljudi i događaja u različitim vremenskim kontekstima, da izrazi pretpostavke, sumnju, zahvalnost i slično u privatnom, javnom i obrazovnom domen);
- stepen samostalnosti učenika (od vođenog/usmeravanog pisanja, u kome se učenicima olakšava pisanje konkretnim zadacima i uputstvima, do samostalnog pisanja).

Govor

Govor kao produktivna veština posmatra se sa dva aspekta, i to u zavisnosti od toga da li je u funkciji *monološkog izlaganja*, pri čemu govornik saopštava, obaveštava, prezentuje ili drži predavanje jednoj ili više osoba, ili je u funkciji *interakcije*, kada se razmenjuju informacije između dva ili više sagovornika sa određenim ciljem, poštujući princip saradnje tokom dijaloga.

Aktivnosti monološke govorne produkcije su:

- javno obraćanje (saopštenja, davanje uputstava i informacija);
- izlaganje pred publikom (predavanja, prezentacije, reportaže, izveštavanje i komentari o nekim događajima i sl.)

- Ove aktivnosti se mogu realizovati na različite načine i to:
- čitanjem pisanog teksta pred publikom;
- spontanom izlaganjem ili izlaganjem uz pomoć vizuelne podrške u vidu tabela, dijagrama, crteža i dr.
- realizacijom uvežbane uloge ili pevanjem.

Interakcija podrazumeva stalnu primenu i smenjivanje receptivnih i produktivnih strategija, kao i kognitivnih i diskurzivnih strategija (uzimanje i davanje reči, dogovaranje, usaglašavanje, predlaganje rešenja, rezimiranje, ublažavanje ili zaobilaženje nesporazuma ili posredovanje u nesporazumu) koje su u funkciji što uspešnijeg ostvarivanja interakcije. Interakcija se može realizovati kroz niz aktivnosti, na primer:

- razmenu informacija,
- spontanu konverzaciju,
- neformalnu ili formalnu diskusiju, debatu,
- intervju ili pregovaranje, zajedničko planiranje i saradnju.

Sociokulturna kompetencija i medijacija

Sociokulturna kompetencija i medijacija predstavljaju skup teorijskih znanja (kompetencija) koja se primenjuju u nizu jezičkih aktivnosti u dva osnovna jezička medijuma (pisanom i usmenom) i uz primenu svih drugih jezičkih aktivnosti (razumevanje govora, govor i interakcija, pisanje i razumevanje pisanog teksta). Dakle, predstavljaju veoma složene kategorije koje su prisutne u svim aspektima nastavnog procesa i procesa učenja.

Sociokulturna kompetencija predstavlja skup znanja o svetu uopšte, kao i o sličnostima i razlikama između kulturnih i komunikativnih modela sopstvene govorne zajednice i zajednice/zajednica čiji jezik uči. Ta znanja se, u zavisnosti od nivoa opštih jezičkih kompetencija, kreću od poznavanja osnovnih komunikativnih principa u svakodnevnoj komunikaciji (osnovni funkcionalni stilovi i registri), do poznavanja karakteristika različitih domena jezičke upotrebe (privatni, javni i obrazovni), paralingvističkih elemenata, i elemenata kulture/kultura zajednica čiji jezik uči. Navedena znanja potrebna su za kompetentnu, uspešnu komunikaciju u konkretnim komunikativnim aktivnostima na ciljnom jeziku.

Poseban aspekt sociokulturne kompetencije predstavlja *interkulturna kompetencija*, koja podrazumeva razvoj svesti o drugom i drugačijem, poznavanje i razumevanje sličnosti i razlika između svetova, odnosno govornih zajednica, u kojima se učenik kreće. Interkulturna kompetencija takođe podrazumeva i razvijanje tolerancije i pozitivnog stava prema individualnim i kolektivnim karakteristikama govornika drugih jezika, pripadnika drugih kultura koje se u manjoj ili većoj meri razlikuju od njegove sopstvene, to jest, razvoj interkulturne ličnosti, kroz jačanje svesti o vrednosti različitih kultura i razvijanje sposobnosti za integrisanje interkulturnih iskustava u sopstveni kulturni model ponašanja i verovanja.

Medijacija predstavlja aktivnost u okviru koje učenik ne izražava sopstveno mišljenje, već funkcioniše kao posrednik između osoba koje nisu u stanju da se direktno sporazumevaju. Medijacija može biti usmena i pisana, i uključuje sažimanje i rezimiranje teksta i prevođenje. Prevođenje se u ovom programu tretira kao posebna jezička aktivnost koja nikako ne treba da se koristi kao tehnika za usvajanje bilo kog aspekta ciljnog jezika predviđenog komunikativnom nastavom. Prevođenje podrazumeva razvoj znanja i veština korišćenja pomoćnih sredstava (rečnika, priručnika, informacionih tehnologija, itd.) i sposobnost iznalaženja strukturalnih i jezičkih ekvivalenata između jezika sa koga se prevodi i jezika na koji se prevodi.

Uputstvo za tumačenje gramatičkih sadržaja

Nastava gramatike, s nastavom i usvajanjem leksike i drugih aspekata stranog jezika, predstavlja jedan od preduslova ovladavanja stranim jezikom. Usvajanje gramatike podrazumeva formiranje gramatičkih pojmova i gramatičke strukture govora kod učenika, izučavanje gramatičkih pojava, formiranje navika i umeća u oblasti gramatičke analize i primene gramatičkih znanja, kao prilog izgrađivanju i unapređivanju kulture govora.

Gramatičke pojave treba posmatrati sa funkcionalnog aspekta (funkcionalni pristup). U procesu nastave stranog jezika u što većoj meri treba uključivati one gramatičke kategorije koje su tipične i neophodne za svakodnevni govor i komunikaciju, i to kroz raznovrsne modele, primenom osnovnih pravila i njihovim kombinovanjem. Treba težiti tome da se gramatika usvaja i receptivno i produktivno, kroz sve vidove govornih aktivnosti (slušanje, čitanje, govor i pisanje, kao i prevođenje), na svim nivoima učenja stranog jezika, prema jasno utvrđenim ciljevima, standardima i ishodima nastave stranih jezika.

Gramatičke kategorije su razvrstane u skladu sa Evropskim referentnim okvirom za žive jezike za svaki jezički nivo koji podrazumeva progresiju jezičkih struktura prema komunikativnim ciljevima: od prostijeg ka složenijem i od receptivnog ka produktivnom. Svaki viši jezički nivo podrazumeva gramatičke sadržaje prethodnih jezičkih nivoa. Cikličnim ponavljanjem prethodno usvojenih elemenata nadograđuju se složenije gramatičke strukture. Nastavnik ima slobodu da izdvoji gramatičke strukture koje će ciklično ponavljati u skladu sa postignućima učenika, kao i potrebama nastavnog konteksta.

Glavni cilj nastave stranog jezika jeste razvijanje komunikativne kompetencije na određenom jezičkom nivou, u skladu sa statusom jezika i godinom učenja. S tim u vezi, uz određene gramatičke kategorije stoji napomena da se usvajaju receptivno, dok se druge usvajaju produktivno.

III. PRAĆENJE I VREDNOVANJE NASTAVE I UČENJA

Rad svakog nastavnika sastoji se od planiranja, ostvarivanja i praćenja i vrednovanja. Važno je da nastavnik kontinuirano prati i vrednuje ne samo postignuća učenika, proces nastave i učenja, već i sopstveni rad kako bi permanentno unapređivao nastavni proces.

Proces praćenja ostvarenosti ishoda počinje procenom nivoa znanja učenika na početku školske godine kako bi nastavnici mogli da planiraju nastavni proces i proces praćenja i vrednovanja učeničkih postignuća i napredovanja. Taj proces se realizuje formativnim i sumativnim vrednovanjem. Dok se kod formativnog ocenjivanja tokom godine prate postignuća učenika različitim instrumentima (dijagnostički testovi, samoevaluacija, jezički portfolio, projektni zadaci i dr.), sumativnim ocenjivanjem (pismeni zadaci, završni testovi, testovi jezičkog nivoa)

preciznije se procenjuje ostvarenost ishoda ili standarda na kraju određenog vremenskog perioda (kraj polugodišta, godine, ciklusa obrazovanja). Formativno vrednovanje nije samo praćenje učeničkih postignuća, već i praćenje načina rada i sredstvo koje omogućava nastavniku da u toku nastavnog procesa menja i unapređuje proces rada. Tokom ocenjivanja i vrednovanja učeničkih postignuća treba voditi računa da se načini na koje se ono sprovodi ne razlikuje od uobičajenih aktivnosti na času jer se i ocenjivanje i vrednovanje smatraju sastavnim delom procesa nastave i učenja, a ne izolovanim aktivnostima koje stvaraju stres kod učenika i ne daju pravu sliku njihovih postignuća. Ocenjivanjem i vrednovanjem treba da se obezbedi napredovanje učenika u ostvarivanju ishoda, kao i kvalitet i efikasnost nastave. Svrha ocenjivanja treba da bude i jačanje motivacije za napredovanjem kod učenika, a ne isticanje njihovih grešaka. Elementi koji se vrednuju su raznovrsni i treba da doprinesu sveopštoj slici o napredovanju učenika, jačanju njihovih komunikativnih kompetencija, razvoju veština i sposobnosti neophodnih za dalji rad i obrazovanje. To se postiže ocenjivanjem različitih elemenata kao što su jezičke veštine (čitanje, slušanje, govor i pisanje), usvojenost leksičkih sadržaja i jezičkih struktura, primena pravopisa, angažovanost i zalaganje u radu na času i van njega, primena sociolingvističkih normi. Prilikom ocenjivanja i vrednovanja neophodno je da načini provere i ocenjivanja budu poznati učenicima odnosno usaglašeni sa tehnikama, tipologijom vežbi i vrstama aktivnosti koje su primenjivane na redovnim časovima, kao i načinima na koji se vrednuju postignuća. Takva pravila i organizacija procesa vrednovanja i ocenjivanja omogućavaju pozitivnu i zdravu atmosferu u nastavnom procesu, kao i kvalitetne međusobne odnose i komunikaciju na relaciji učenik - nastavnik, kao i učenik - učenik.

Sledeći